

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Острозька академія»
Навчально-науковий центр заочно-дистанційного навчання
Кафедра фінансів, обліку і аудиту

Кваліфікаційна робота
на здобуття освітнього ступеня магістра

на тему:

**«Облік, контроль та аналіз грошових коштів та їх еквівалентів
сільськогосподарських підприємств»**

Виконала студентка 2 курсу, групи МОБ-2

спеціальності 071 Облік і оподаткування,
освітньо-професійної програми
“Облік і оподаткування”

Балабан Соломія Василівна

Науковий керівник:

кандидат економічних наук, доцент

Харчук Юлія Юріївна

Рецензент:

доктор економічних наук, доцент

Антонюк Олена Ростиславівна

Роботу допущено до захисту
на засіданні кафедри фінансів, обліку і аудиту
(протокол № ___ від «___» _____ 2020 р.)

Завідувач кафедри _____ / Н.А.Мамонтова/

Острог – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ГРОШОВИХ КОШТІВ ТА ЇХ ЕКВІВАЛЕНТІВ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	7
1.1 Сутність грошових коштів та їх еквівалентів: обліково-економічний аспект	7
1.2 Класифікація грошових коштів та їх еквівалентів та її використання для потреб обліку, аналізу та контролю	14
1.3 Місце грошових коштів та їх еквівалентів у інформаційній обліковій системі підприємств та їх нормативно-правове регулювання	22
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОБЛІКУ, КОНТРОЛЮ ТА АНАЛІЗУ ГРОШОВИХ КОШТІВ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ІДЕК-2006»	36
2.1 Організація бухгалтерського обліку грошових коштів та їх еквівалентів ТОВ «ІДЕК-2006».....	36
2.2 Відображення інформації про наявність і рух грошових коштів та їх еквівалентів у фінансовій звітності підприємств.....	50
2.3 Аналіз грошових коштів сільськогосподарських підприємств та їх еквівалентів	56
2.4 Організація контролю грошових коштів на сільськогосподарських підприємствах	73
РОЗДІЛ 3 ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ ГРОШОВИХ КОШТІВ ТА ЇХ ЕКВІВАЛЕНТІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	81
3.1 Напрями покращення обліку грошових коштів та їх еквівалентів ТОВ «ІДЕК-2006».....	81
3.2 Оптимізація ефективності використання грошових коштів на ТОВ «ІДЕК-2006»	87

3.3	Внутрішній контроль у забезпеченні збереження грошових коштів	94
	ВИСНОВКИ.....	100
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	104
	ДОДАТКИ.....	111

ВСТУП

Початком і кінцем будь-якого фінансового та економічного циклу вважається готівка. Серед активів саме вона є найбільш ліквідною категорією, що дає змогу підприємствам отримати свободу вибору при здійсненні фінансових операцій. Гроші виступають невід'ємною складовою і активним елементом економічної діяльності суспільства, цим самим проявляючи їх економічну сутність. Сума грошових коштів, що наявна у підприємства визначає платоспроможність підприємств, як одну з важливих складових фінансового становища. Унікальність грошових коштів полягає в тому, що вони здатні виступати засобом платежу негайно при потребі підприємства.

Незважаючи на те, що в теоретичному плані облік грошових коштів є досить таки простим питанням, коли справа доходить до практики, виникає цілий ряд труднощів. Це спричиняється тим, що грошові кошти легко перевезти чи приховати, вони легко конвертуються, та не мають на собі якихось знаків приналежності. Ризик того, що грошові кошти можуть бути вкраденими є достатньо високим, оскільки існує коло осіб, які мають змогу отримати дозвіл на охорону грошових коштів та доступ до їх системи обліку.

Прийняття підприємствами ефективних рішень з приводу управління грошовими потоками та коштами на підприємстві є можливим завдяки розв'язанню цілої низки задач, що мають відношення до організації та методики їхнього обліку, аналізу та контролю. Серед наукової спільноти дослідженням даного питання займалися такі вчені-економісти Ф. Ф. Бутинець, М. Т. Білуха, С. Л. Береза, О. С. Височан, Н. О. Гура, О. М. Петрук, О. І. Кобилянська, В. Г. Швець, В. О. Шевчук та ряд інших.

Дану випускную роботу виконано у рамках визначених освітньо-наукових планах кафедри обліку та аудиту Національного університету «Острозька академія», щоб отримати здобуття освітньо-кваліфікаційний рівень магістра зі спеціальності «Облік та оподаткування».

Мета дослідження полягає у визначенні шляхів вдосконалення обліку, аналізу та контролю грошових коштів та їх еквівалентів сільськогосподарських підприємств на основі оцінки обліково-аналітичного забезпечення його

діяльності та вивчення теоретичних аспектів обраної проблематики. Для досягнення поставленої мети потрібно виконати ряд *завдань*:

- дослідити поняття грошових коштів та еквівалентів грошових коштів;
- запропонувати основні класифікаційні ознаки грошових коштів та сформулювати класифікацію еквівалентів грошових коштів;
- здійснити аналіз нормативно-правового регулювання обліку, аналізу та контролю грошових коштів та їх еквівалентів;
- встановити основні причини необхідності аналізу грошових коштів та запровадження контролю на підприємствах;
- дослідити основні особливості організації бухгалтерського обліку та аналізу грошових коштів та їх еквівалентів на підприємствах;
- проаналізувати особливості відображення інформації про рух і наявність грошових коштів у фінансовій звітності підприємств;
- дослідити методику проведення контролю грошових коштів підприємств та їх еквівалентів;
- здійснити аналіз надходження та вибуття грошових коштів підприємства;
- оцінити ефективність використання грошових коштів;
- запропонувати напрями удосконалення обліку, аналізу та контролю грошових коштів та їх еквівалентів.

Об'єктом дослідження є грошові кошти та їх еквіваленти вітчизняного підприємства ТОВ «ІДЕК-2006».

Предметом дослідження є організаційно-методичні підходи обліку, аналізу та аудиту грошових коштів та їх еквівалентів підприємства.

Щоб виконати встановлені завдання нами було використано такі методи: теоретичне порівняння та узагальнення (в процесі дослідження економіко-облікової сутності грошових коштів та їх еквівалентів), абстрактно-логічний та причинно-наслідковий зв'язок (розкриття основних класифікаційних підходів до грошових коштів та їх еквівалентів), синтез та аналіз (вивчення основних підходів щодо методики обліку відображення грошових потоків підприємства),

дедукція та індукція (в процесі аналізу контролю грошових коштів), методи економічного аналізу (оцінка ефективності використання, вертикальний та горизонтальний аналіз), методи абстрагування (визначення напрямів удосконалення обліку грошових коштів та їх еквівалентів).

Містить в собі основні нормативні та законодавчі акти, щодо регулювання питання аналізу, обліку та аудиту грошових коштів , праці зарубіжних та вітчизняних науковців, матеріали періодичних видань, матеріали науково-практичних конференцій, практичні дані досліджуваного підприємства.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні й розробленні практичних пропозицій щодо удосконалення організаційно-методичних підходів до аналізу, обліку та контролю грошових коштів.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ГРОШОВИХ КОШТІВ ТА ЇХ ЕКВІВАЛЕНТІВ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

1.1 Сутність грошових коштів та їх еквівалентів: обліково-економічний аспект

Початком і кінцем будь-якого фінансового та економічного циклу вважається готівка. Серед активів саме вона є найбільш ліквідною категорією, що дає змогу підприємствам отримати свободу вибору при здійсненні фінансових операцій. Гроші виступають невід'ємною складовою і активним елементом економічної діяльності суспільства, цим самим проявляючи їх економічну сутність.

Особливістю готівкових коштів є те, що за потреби підприємств вони мають змогу під час обігу перетворитись на інші активи. Платоспроможність підприємств визначається рівнем грошових коштів, які є у його розпорядженні. Грошові кошти є тими активами, що супроводжують підприємства протягом всього облікового циклу, і незважаючи на незначну частку в загальній структурі активів підприємства, саме вони мають визначальну роль у процесі його функціонування та розвитку.

В людському житті гроші з'явилися в той момент коли обмін заповнив усі сфери людського життя. На початкових стадіях товарного виробництва обмін здебільшого відбувався за допомогою бартерних операцій. Проте, зі збільшенням обсягу виробництва всі недоліки бартерних операцій почали проявлятися чіткіше. Саме тому виникла потреба в орієнтирі, який необхідний для кожного з посередників та має універсальне значення для спільного використання. Спочатку цю роль виконували звичайні товари широкого вжитку, потім з'явилися монети, які і перейняли на себе функцію грошей.

Класики політичної економії Д. Рікардо та А. Сміт вважають, що гроші є товаром цінності. Основою грошової системи є золото, вартість якого визначалась вартістю робочої сили. Проте, Рікардо вважав що використання

золота є необґрунтовано дорогим, і почав розробляти проект обігу паперових грошей [27].

Особливістю грошей є те, що вони виявляють свою сутність через функції, які вони виконують, також вони можуть виступати у різних формах. Так двома основними формами грошей є повноцінні грошові кошти та їх замітники. Повноцінні грошові кошти проявляють себе у формі металевих грошей. Які в свою чергу складаються з повноцінних монет та злитків.

В свою чергу до грошових заміників відносять паперові та кредитні гроші, а також неповноцінні монети. Так, до паперових грошей відносять також казначейські білети. В свою чергу до кредитних грошей належать векселі, чеки, банкноти та кредитні картки.

Незважаючи на те, що грошима користуються вже достатньо давно в сучасній економічній літературі проблема «феномену грошей» залишається теоретично невизначеною та вельми суперечливою. Цю думку в своїй монографії підтверджує і Сорокіна Є. М.: «Незважаючи на те, що гроші існують дуже давно і їх проблемам присвячена велика кількість наукових робіт, однозначного визначення грошей на макрорівні не сформульовано до цих пір» [59, с.8].

Феномен грошей проявляється у поєднанні функцій, які вони виконують: об'єднана суб'єктивно-об'єктивна функція (функція грошей як міра вартості. Якщо її розглядати з точки зору покупця, що оцінює вигідність покупки - вона буде суб'єктивною, якщо ж з боку продавця – об'єктивною, бо він підраховує собівартість своєї продукції), об'єктивна функція (функція резервування) та суб'єктивна (функція грошей, як засіб обігу).

В народному господарстві всі процеси є тісно взаємопов'язані та переплетені між собою. Своєрідним клеєм між процесам виробництва, розподілу, обміну і споживання слугує грошова система. Вона забезпечує реалізацію господарських потреб через гроші та їх функції. Виділення основних функцій грошей, також дає змогу проаналізувати сутність грошей, як економічну категорію.

Серед основних функцій грошей науковці виділяють:

- 1) міра вартості, згідно з якою гроші виражають вартість всіх інших товарів;
- 2) засіб обігу, що визначає гроші як посередника в обміні, додатковою функцією якого є стимуляція обміну товарами;
- 3) засіб платежу – забезпечує погашення боргу між суб'єктами економічних відносин;
- 4) функція резервування (засіб накопичення) – утворення резерву багатства у вигляді золота, паперових чи електронних грошей, а також цінних паперів (акції, довгострокові облігації) та нерухомість;
- 5) світові гроші, що слугують загальним засобом купівлі та міжнародним платіжним засобом.

Гроші проявляють свою функцію, як міри вартості за рахунок вимірювання та порівняння вартості всіх товарів та послуг, при цьому гроші надають для будь-якої величини форму ціни, виступаючи при цьому загальним еквівалентом. Грошовим вираженням товару, його оцінкою є ціна товару. Вона формується за рахунок вартості товару та вартості самих грошей. Шкала цін слугує вираженням не самої вартості, а ціни товару. Вона носить декретний (юридичний) характер. Використання масштабу цін дає можливість будь-яку уявну чи ідеальну ціну перетворити на ринкову ціну, що виражена в національній валюті [70].

Виконуючи функцію засобу обігу гроші мають змогу виступати своєрідним посередником в процесі обміну товарами та послугами, забезпечуючи їх обіг. Якщо порівняти дану функцію з мірою вартості, то функція засобу обігу є більш реальною, проте її роль є тимчасовою, за рахунок того, що гроші здійснюють переміщення між предметами. Особливістю даної функції є проведення одночасного зустрічного руху грошей та товарів при здійсненні товарообмінних операцій, внаслідок чого разом з продажем товару здійснюється й оплата за нього. Саме через це дана функція є обмеженою, зокрема лише грошовою сферою.

Із зростанням кредитних відносин, роль платіжної функції також значно зросла. Основна мета даної функції полягає у здатності грошей погашати вартість тих товарів, що були придбані в кредит. Сферою функціонування грошей у даному випадку є визначення суми боргу, яку протягом визначеного періоду зобов'язаний погасити покупець, виступаючи при цьому ідеальним засобом платежу. За рахунок цього грошові кошти виступають при визначенні домовленої ціни товарів що були продані – мірою вартості. Виконуючи дану функцію грошові кошти мають змогу здійснювати операції без залежності від обігу товарів а самостійно, цим самим в процесі розширеного відтворення виражати односторонній рух вартості. Саме за рахунок цієї функції виявляється нова специфічна форма грошей, як кредитні гроші [71].

Як засіб накопичення гроші виконують дану функцію за умови їх використання як певного активу з метою досягнення певного рівня купівельної спроможності в майбутньому. Гроші мають властивість накопичуватись, за умови, що після продажу певного товару на його місце не був придбаний інший. В цьому плані гроші виступають засобом збереження та накопичення вартості, а також абстрактною формою багатства у репрезентативній формі. Дана функція найкраще підходить для тих грошових коштів, що мають власну цінність [70].

На початковому етапі розвитку грошової системи виконання функції світових грошей було поставлено на цінні гроші. На сьогоднішній день до світової валюти відносять ті національні валюти, що мають змогу виконувати на світовому ринку абсолютно всі функції. За умови, коли світові гроші здійснюють переміщення самостійно, без одночасного переміщення якое товарного еквівалента чи з метою погашення певного боргу, вони мають змогу забезпечити передачу багатства [70].

Щоб отримати загальне уявлення про гроші та їхню роль у суспільному відтворенні потрібно всі функції грошей представляти в єдиній сукупності. Особливість виробничого процесу зумовлює необхідність тимчасового виведення їх із сфери обігу та здійснення накопичення грошей. Накопичення

може здійснюватись не лише у формі срібла чи золота, а також у формі паперових та металевих грошових знаків [71].

Отже, проаналізувавши основні функції та особливості грошей, можна вважати, що вони є основним засобом для здійснення розрахунків у вигляді паперових банкнот, монет та електронних коштів.

У своїх працях Джон Макінрой зазначає, що термін «грошові кошти» став поширеним в США в 1950-х роках, а до того моменту зустрічався вкрай рідко. Грошові кошти являють собою реальні гроші. Підприємство використовує їх для розрахунків з постачальниками та кредиторами за придбані товари або/та надані послуги.

Варто зазначити, що у літературних джерелах немає однозначності для терміну «грошові кошти». Щоб краще зрозуміти суть грошових коштів проаналізуємо праці провідних зарубіжних та вітчизняних науковців та нормативних документах.

Згідно з визначенням Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів»: «грошові кошти- це кошти в касі та депозити до запитання» [39]. Закон України визначає грошові кошти, як «..готівку, кошти на рахунках у банку та депозити до запитання» [36].

Осовська Г. В. в економічному словнику визначає, що «грошові кошти - це доходи і надходження, що акумулюються у грошовій формі на рахунках підприємств, організацій, установ і домашніх господарств для забезпечення їхніх власних потреб або розміщення у вигляді ресурсів банків» [43].

В свою чергу Несходовський І. С. вважає, що «грошові кошти є абстрактним вимірником економічних процесів, явищ, об'єктів, що суб'єкти згодні прийняти як платіжний засіб». На думку Остафійчука С. М. «грошовими коштами є готівка в касі підприємства, депозити до запитання, кошти на банківських рахунках, що характеризуються абсолютною ліквідністю, а значить вони можуть у будь-який момент використані для здійснення розрахунків, або бути обміняні на законні платіжні засоби» [44].

На думку Сагової С.В. та Бабіч В.В. до грошових коштів варто відносити національну та іноземну валюту [2; 6].

За визначенням Дерія М. варто розуміти, що грошовими коштами є основні сегменти здійснення готівкових та безготівкових розрахунків між підприємствами, бюджетними установами та державами [17, с. 62].

До грошових коштів Бутинець Ф. Ф. відносить готівку, кошти на рахунках в банку та депозити до запитання [7].

На думку Ткаченко Н. М. кошти, які зберігаються в касі чи на банківських рахунках є необхідними для забезпечення успішної господарської діяльності підприємства [62].

Наведені вище визначення дають змогу побачити, що на даний момент не існує одного визначення для терміну «грошові кошти». Кожен з авторів підходить до визначення грошових коштів по-різному, виділяючи для себе ті чи інші основні риси. Проте, у всіх визначеннях зазначено місце зберігання грошових коштів – в касі підприємства, на банківських рахунках та матеріальну основу грошових коштів – «кошти», «засоби», «гроші», «знаки». На нашу думку, необхідно до складу грошових коштів окрім готівки відносити й електронні кошти, бо вони мають ті ж характеристики, що й готівка. В свою чергу варто розуміти, що електронними коштами можна вважати грошові одиниці, що виступають засобом платежу з електронних пристроїв, де вони накопичуються.

Останніми роками у зв'язку з розвитком та ускладненням операцій на фінансових ринках, поряд з традиційними грошовими коштами з'являються нові види оборотних активів. В українській та закордонній практиці бухгалтерського обліку та звітності ці активи отримали назву «еквіваленти грошових коштів». Між фінансовими інвестиціями та грошовими коштами вони є своєрідною проміжною ланкою. Великим плюсом еквівалентів грошових коштів у порівнянні з грошовими коштами, є те що незважаючи на високу ліквідність при мінімальних ризиках, їх власники мають змогу отримати хоч й невеликий, проте стабільний прибуток.

Таким чином, можна зазначити, що найбільш ліквідну частину активів підприємства складають грошові кошти та їх еквіваленти. Це в свою чергу впливає як на облік грошових коштів так і на контроль за ними.

З позиції бухгалтерського обліку, виділення в окрему економічну категорію поняття «еквіваленти грошових коштів» можна вважати абсолютно виправданим і доцільним. У П(С)БО 4 «Звіт про рух грошових коштів» визначено, що «еквіваленти грошових коштів – це короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються у певні суми грошових коштів і які характеризуються незначним ризиком зміни їх вартості.»[46].

Згідно з IAS/IFRS у міжнародних стандартах бухгалтерського обліку використовується одне визначення еквівалентів грошових коштів – «короткострокові високоліквідні інвестиції, які вільно конвертуються у відомі суми грошових коштів і яким притаманний незначний ризик зміни вартості» [1].

Проте, у деяких країнах воно має деякі особливості. Здебільшого більшість країн у бухгалтерських стандартах розглядають еквіваленти грошових коштів, як частину інвестицій підприємства, лише подекуди як складову вужчого поняття – «фінансові інвестиції» чи навпаки ширшого «інструменти» або «активи». Більшість країн світу (окрім Франції, КНР, України та ще деяких) відносить інвестиції до еквівалентів грошових коштів, лише в тому разі, коли термін їх оборотності є коротшим за 3 місяці. Окрім цього висувуються вимоги високої ліквідності, короткостроковості та мінімального ризику зміни їх вартості. Дещо вільніше трактування поняття еквівалентів грошових коштів практикується у бухгалтерському обліку Франції та Латвії, зокрема інвестиції дозволяється віднести до категорії грошових еквівалентів, якщо вони вільно конвертуються у ліквідні активи, а не в грошові кошти, як це поширено у більшості країн.

Проведене дослідження поняття «грошові кошти», дає можливість встановити, що вони виступають універсальним товаром, які є загальним еквівалентом, і виражають вартість всіх товарів. Окрім цього, готівкові кошти розглядаються і як гроші, що необхідні підприємству в своєму розпорядженні

для проведення різних платежів. Таким чином встановлено, що грошові кошти розглядаються як бухгалтерське, так і економічне поняття.

Також, нами було вивчено поняття «еквівалентів грошових коштів» та встановлено, що вони можуть у виступати у двох видах: боргові фінансові інвестиції (що мають короткий строк обігу чи малий термін, що залишився до їх погашення) або ті, що можуть бути вільно реалізованими підприємством у будь-який момент, і характеризуються стабільністю їх вартості протягом тривалого часу та впевненістю у тому, що ця стійкість збережеться і в майбутньому.

1.2 Класифікація грошових коштів та їх еквівалентів та її використання для потреб обліку, аналізу та контролю

Жоден сучасний економіст не ставить під сумнів наявність в балансі підприємства таких активів, як грошові кошти та еквівалентів грошових коштів. Їх важливість підтверджує і Ширенбек Х., який вважає, що гроші є «... ключовим фактором забезпечення безперебійного перебігу процесу розподілу праці, який є зв'язком між ринками» [70].

Проблема класифікації грошових коштів та їх еквівалентів є надзвичайно важливою для потреб бухгалтерського обліку, аналізу та контролю грошових потоків на підприємстві. Незважаючи на визнання важливості цих категорій, роботи з класифікацією та чітким розмежуванням грошових коштів та їх еквівалентів є практично відсутніми. Розв'язавши проблему класифікації з'являється можливість чітко розставити пріоритети в процесі дослідження видів грошових коштів на мікрорівні.

Доцільність проведення класифікації грошових коштів зазначає й професор Сопко В. В. Він вважає, що класифікація грошових коштів є вихідним елементом для організації їх обліку, бо дає змогу структурувати їх у відповідності з інформаційними потребами користувачів бухгалтерської інформації [57].

Серед наведених класифікацій більшість авторів звертають увагу на класифікацію грошових потоків, а не коштів. Саме грошові кошти є

першочерговими, в грошові кошти в свою чергу вже похідними, і відображають рух коштів в процесі здійснення господарської діяльності підприємства. У своїх працях проф. М. В. Римар та проф. П. Я. Буряк звертають увагу що терміни «грошові кошти» та «грошові потоки» не є тотожними: «Термін «грошовий потік» розкриває динамізм підприємницької діяльності, коли надходження та вибуття грошових коштів мають постійний характер, є постійними потоками» [5, с.337].

На нашу думку, раціональна та правильна класифікація грошових коштів є необхідною, оскільки дозволить отримати точну, оперативну та достовірну інформацію про їх наявність, зможе забезпечити контроль за зберіганням, їх цілеспрямоване використання та оптимальне управління активами підприємства. Серед наявних класифікацій грошових коштів найбільш повною варто вважати запропоновану Бланком І. О, у якій виділено 19 ознак їх класифікації [3, с.114-129].

В свою чергу професор Сопко В. В. виділяє наступні класифікаційні ознаки грошових коштів:

- за місцем зберігання – у касі підприємства, у підзвітних осіб, у банку, у контрагентів, цінні папери та вкладені у еквіваленти;
- за призначенням – кошти для спеціального призначення (необоротні) та для обороту (оборотні);
- за джерелами надходження – залучені, запозичені чи власні;
- за видами валют – в національній чи іноземній валютах [58, с. 215].

Враховуючи інтереси реальних користувачів бухгалтерської інформації нами пропонується дещо видозмінити класифікацію Сопка В. В. Основними ознаками класифікації грошових коштів є:

- за формою існування: готівкові (грошові кошти в касі) та безготівкові (електронні гроші та кошти на рахунках в банках);
- за видом валюти: грошові кошти у національній та іноземних валютах. Даний вид класифікації грошових коштів має важливе значення в процесі управління залишком грошових коштів, оскільки дає можливість

керівнику підприємства реагувати на зміну курсів іноземних валют відносно національної у найкоротші терміни.

- за місцем зберігання – грошові кошти на рахунках в банках, в касі та електронні кошти. Класифікаційна ознака має важливе значення при проведенні інвентаризації грошових коштів.

Готівкові кошти в сфері готівкового грошового обігу – сюди відносять реальні паперові грошові кошти, монети, грошові знаки а також файли в пам'яті комп'ютера, що використовуються без прямого зв'язку з банківським рахунком. В свою чергу до безготівкових грошових коштів відносять грошові кошти, які знаходяться на банківських рахунках, а також грошові кошти, що використовуються з метою здійснення взаємних розрахунків за рахунок перерахування коштів з одного рахунку на інший.

Грошові кошти, що містяться в національній валюті – сюди відносять готівкові та безготівкові грошові кошти, що розміщені у валюті, яку випускає держава, та яка знаходиться в обігу на її території. Грошові кошти розташовані в іноземній валюті – готівкові та безготівкові грошові кошти, що є законним засобом платежу та знаходяться в обігу на території певної іноземною держави чи групи держав.

П(С)БО 13 «Фінансові інструменти» виділяє ще одним компонентом фінансових активів, грошові кошти, необмежені у використанні [48]. Тому класифікацію грошових коштів варто розширити за такою класифікаційною ознакою, як обмеженість у напрямках використання:

а) грошові кошти обмежені у використанні – підприємство може використовувати їх лише за призначенням. Дані грошові кошти здебільшого надходять на підприємство як цільове надходження та цільове фінансування;

б) обмежені у використанні - грошові кошти, які знаходяться у розпорядженні підприємства, і воно використовує їх без жодних обмежень для ведення господарської діяльності.

Дана класифікація грошових коштів відіграє значну роль при аналізі фінансового стану суб'єкта господарювання. Тому що, грошові кошти, що не

мають обмежень у використанні є найефективнішим способом забезпечення зобов'язань на підприємстві. Взагалі вищенаведені класифікації не варто вважати вичерпними, оскільки для них притаманні певні недоліки. Грошові кошти, що містяться у контрагентів та підзвітних осіб, є дебіторською заборгованістю, з позиції бухгалтерського обліку підприємства, що авансувало ці ресурси. З іншого боку, кошти, що є вкладені в цінні папери для підприємства будуть фінансовими інвестиціями. Саме тому включення їх в ознаку класифікації за «місцем зберігання» є недоречним, оскільки в цьому випадку присутньою є певна підміна економічної категорії, що призводить до викривлення реального стану речей на підприємстві, і є неприпустимим для бухгалтерського обліку.

З метою узагальнити існуючі особливості декомпозиції грошових коштів та усунути наявні недоліки при проведенні класифікації, пропонується удосконалити класифікацію грошових коштів, та розширити її. Зокрема, до існуючої класифікації запропонованої проф. Сопком В.В. додати два види класифікацій: за формою існування та за обмеженістю у напрямках використання.

Таким чином, вищезазначені характеристики класифікації грошових коштів є надзвичайно важливими у використанні з метою раціональнішого відображення грошових коштів на бухгалтерських рахунках та при аналізі товарно-матеріальних цінностей та фінансового стану підприємства.

Поруч з стрімким розвитком ринкових відносин зростає не лише роль грошових коштів, а й їх еквівалентів в діяльності суб'єктів господарювання. Ковальов В. В. зазначає, що одним з основних моментів, що стимулює зміну сутності методів управління фінансами в ринковій економіці є зростання ролі еквівалентів грошових коштів [26, с.45].

Хоча роль еквівалентів грошових коштів і зростає, на сьогоднішній день вітчизняна наука все ще не сформувала єдину класифікацію грошових коштів. На нашу думку, щоб здійснити вірну класифікацію грошових коштів спершу необхідно виділити їх властивості та провести відокремлення від інших видів короткострокових фінансових інвестицій.

Деякі дослідники вважають, що основними властивостями еквівалентів грошових коштів є:

- наявність постійної ринкової вартості;
- високоліквідні цінні папери з високою надійністю та низькою прибутковістю;
- є страховим резервом готівки;
- в будь-який момент можуть бути вільно реалізованими з мінімальними втратами у вартості [31, с. 154; 32].

В інших джерелах можна зустріти, ще такі основні властивості: наявність незначного ризику зміни їх вартості в майбутньому, є короткотерміновими (строк погашення повинен становити не більше 3-х місяців) та можуть вільно конвертуватись у певні суми грошових коштів [69].

Встановивши, що еквіваленти грошових коштів можуть виступати у формі цінних паперів, Чорна С. І. пропонує їх наступну класифікацію:

- залежно від місця знаходження емітента: іноземні та внутрішні;
- за типом оподаткування доходу: оподатковані згідно з встановленими ставками та неоподатковані;
- в залежності від рівня майбутнього доходу: з фіксованим доходом, з доходом, який залежить від розміру прибутку, з плаваючою ставкою процентного доходу.
- в залежності від характеру фінансових зобов'язань: пайові та боргові;
- залежно від статусу емітента: корпоративні, банківські, державні, муніципальні;
- залежно від способу реєстрації руху: на пред'явника та іменні [69].

Наведена вище класифікація грошових коштів на даний момент не може застосовуватись, оскільки ще вміщує в собі ряд недоліків, зокрема:

- до еквівалентів грошових коштів не варто відносити цінні папери з доходом, що залежить від розміру прибутку, до яких найчастіше відносять прості акції, оскільки основною метою їх придбання є здійснення впливу на діяльність

підприємства. На противагу цьому основною метою вкладання грошей в еквіваленти грошових коштів є виконання короткострокових зобов'язань;

- грошові еквіваленти можуть виступати у різних формах (у формі цінних паперів та інших, наприклад у формі депозитних вкладень);
- відповідно до міжнародного досвіду організації і ведення обліку лише боргові цінні папери відносять до еквівалентів грошових коштів, у наведеній ж класифікації туди входять і акції інших підприємств, які мають значну ризиковість;
- до грошових еквівалентів також не можна відносити банківські метали, оскільки вони не відповідають основній функції грошових еквівалентів – функції накопичення.

Якщо враховувати наведені особливості, то класифікацію еквівалентів грошових пропонується розширити. Якщо враховувати існуючий закордонний досвід та рекомендації міжнародних стандартів фінансової звітності, пропонується в якості базової ознаки для оцінки грошових еквівалентів використати ознаку початкового визнання та подальшої їх оцінки. Таким чином за цією ознакою еквіваленти грошових коштів можна класифікувати:

- початково визнані за справедливою вартістю (Cash Equivalents Designated at Fair Value) – це ті еквіваленти грошових коштів, які переоцінюються за справедливою вартістю після початкового визнання, в свою чергу зміни відображаються в прибутку чи збитку. До цієї категорії відносять грошові еквіваленти, що котуються на активному ринку.
- позики і дебіторська заборгованість (Cash Equivalents as Loans and Receivables) – сюди відносять, ті еквіваленти грошових коштів, по відношенню до яких можна бути точно впевненим щодо можливості повернення коштів, що були інвестовані. Найчастіше сюди відносять дебіторську заборгованість, яка була отримана внаслідок переуступки вимог та короткострокові кредити, що надані надійним контрагентам;
- грошові еквіваленти, що утримуються до погашення (Cash Equivalents Held-to-Maturity) – мають точно встановленні терміни виплат та

строки погашення, і які компанія має намір утримувати до настання терміну їх погашення;

- грошові еквіваленти утримувані для можливого продажу (Available-for-Sale Cash Equivalents) – сюди відносять всі еквіваленти грошових коштів, що не були включені до трьох попередніх категорій.

Дана класифікація може бути використана у тому випадку, коли важливою є оцінка грошових коштів на дату балансу та при їх оприбуткуванні. Якщо підприємство чи інші установи збираються проводити інвентаризацію, важливою буде інша класифікація грошових коштів, у формах: цінних паперів, та у формі іншій, ніж цінні папери.

Врахувавши всі основні особливості та охарактеризувавши деякі класифікації еквівалентів грошових коштів, ми систематизували всі класифікаційні ознаки еквівалентів грошових коштів у таблицю 1.1.

Таблиця 1.1

Класифікація еквівалентів грошових коштів для потреб обліку,
аналізу та контролю

Ознака класифікації	Вид еквівалентів грошових коштів (ЕГК)
Регіональна ознака емітента	- зовнішні інвестиції в ЕГК; - внутрішні інвестиції в ЕГК
За початковим визнанням та подальшою оцінкою	- початково визнані ЕГК за справедливою вартістю; - утримувані до погашення ЕГК; - ЕГК у вигляді дебіторської заборгованості та позик; - ЕГК утримувані для подальшої продажі
За видом емітента	- місцеві; - госпрозрахункових організацій та підприємств; - державні
За видом валюти в якій здійснювались інвестиції в ЕГК	- в національній валюті; - в іноземній валюті

Продовження табл. 1.1

За набуттям права власності після вкладень в ЕГК	- ЕГК з правом власності; - ЕГК без права власності
Форма щодо прав, які надаються еквівалентом грошових коштів	-ЕГК у формі цінного паперу; -ЕГК у формі відмінній від цінних паперів
За методом оцінки на дату складання балансу	-ЕГК, що оцінюються за справедливою вартістю; -ЕГК, які оцінюються за амортизованою собівартістю; -ЕГК, що оцінюються за собівартістю з врахуванням зменшення корисності.

Джерело [9, 31, 32].

Отже, еквіваленти грошових коштів можуть у виступати у двох видах: боргові фінансові інвестиції (що мають короткий строк обігу чи малий термін, що залишився до їх погашення) або ті, що можуть бути вільно реалізованими підприємством у будь-який момент, і характеризуються стабільністю їх вартості протягом тривалого часу та впевненістю у тому, що ця стійкість збережеться і в майбутньому.

Чітка, логічна й зрозуміла класифікація грошових коштів та їх еквівалентів будь-якого суб'єкта економічної діяльності, що полягає у зведенні в зумовлені однорідні групи всієї їх сукупності, що проводиться з метою правильного розуміння, коректного обліку ефективного аналізу та дієвого контролю.

Провівши дане дослідження шляхом виділення основних ознак грошових коштів, таких як: місце зберігання та обмеженість у напрямках використання нами було узагальнено існуючі класифікації грошових коштів. Винятково важливе значення має класифікація грошових коштів за наведеними ознаками при проведенні інвентаризації, для раціонального відображення грошових коштів на бухгалтерських рахунках та при аналізі фінансового стану підприємства.

Нами, запропоновано основні класифікаційні ознаки грошових коштів з метою їх використання для потреб обліку, аналізу та контролю грошових коштів: за формою існування, за місцем зберігання, за видом валюти, за обмеженістю у використанні, за джерелами надходжень та напрямками використання.

Було сформовано класифікацію еквівалентів грошових коштів (ЕГК), за такими ознаками: за регіональною ознакою, за початковим визнанням та подальшою оцінкою, за видом емітента, за видом валюти в якій здійснювались інвестиції в ЕГК, за набуттям права власності після вкладень в ЕГК, форма щодо прав, які надаються еквівалентом грошових коштів, за методом оцінки на дату складання балансу.

1.3 Місце грошових коштів та їх еквівалентів у інформаційній обліковій системі підприємств та їх нормативно-правове регулювання

Для ефективного ведення бухгалтерського обліку підприємство повинно завжди володіти чіткою, повною та своєчасною інформацією про рух коштів. Щоб досягти поставлених завдань в повній мірі, повинні виконуватись основні завдання бухгалтерського обліку, якими є: своєчасне документування розрахункових операцій та грошових потоків; законне та своєчасне проведення операцій з готівкою та безготівковим розрахунком; забезпечення зберігання у касі підприємства цінних паперів та готівки; здійснення контролю за основними шляхами витрачання коштів; контроль за дотриманням розрахункової та касової дисципліни; відображення грошових потоків на банківський рахунках та у касі підприємства.

Розглянуті нами ознаки щодо класифікації грошових коштів та їх еквівалентів в попередньому розділі, особливо класифікація грошових коштів за місцем їх розміщення, є основними для налагодження процесу обліку, аналізу та контролю на кожному підприємстві, в тому числі й на ТОВ «ІДЕК-2006».

Окремою функцією управління є облік, саме тому питання щодо своєчасного та правильного обліку грошових коштів на підприємстві вважається

одним з першочергових. Зокрема, можна виділити такі функції обліку грошових коштів та їх еквівалентів в загальній системі управління підприємством:

- кількісне відображення та якісна оцінка – забезпечення своєчасного, законного та повного проведення операцій (готівкових та безготівкових), в тому числі й операцій з еквівалентами грошових коштів;
- організаційна, що полягає у правильній організації, повному, законному і своєчасному проведенні безготівкових, операцій з грошовими еквівалентами, а також готівкових розрахункових операцій;
- контрольна: здійснює попередження певних негативних результатів в господарській діяльності підприємства; проводить оперативний контроль у повсякденному режимі за збереженням та наявністю грошових коштів та їх еквівалентів, що зберігаються у формі цінних паперів та інших; проводиться контроль за здійсненням та дотриманням касової та розрахунково-платіжної дисципліни, що проявляється в контролі невикористаних за призначенням відповідно до встановлених лімітів та своєчасності повернення до банку сум; контроль використання грошових коштів за цільовим призначенням; контроль своєчасності розрахунків (в готівковій чи безготівковій), з замовниками, постачальниками та покупцями, різноманітними державними та фінансовими установами;
- інформаційна – надання для керівництва інформації, щодо наявності в касі підприємства та на рахунку в банку грошових коштів;
- забезпечувальна: забезпечує процес безперервного задоволення потреби підприємства у готівці, що виникає в залежності від характеру його діяльності чи згідно з умовами розрахунку з контрагентами; створення умов для правильного і своєчасного проведення інвентаризації не лише грошових коштів, а й грошових еквівалентів, а також відображення результатів на рахунках;
- зворотний зв'язок – отримання інформації щодо дійсного стану грошових коштів, які виступають керованим об'єктом а також виконання управлінських рішень;

- аналітична – проведення аналізу руху та наявності грошових коштів в розрізі основних видів та джерел;

- рекомендаційна – пошук основних можливостей для найраціональнішого вкладення джерела фінансових інвестицій, якими виступають грошові кошти, що мають можливість принести прибуток [19, 60].

Ефективна система обліку, аналізу та контролю грошових коштів та їх еквівалентів, що являє собою сукупність елементів з різними функціями повинна відбуватись за рахунок використання накопиченого досвіду протягом довгих років формування обліку в Україні, а також застосованих в міжнародній практиці нових економічних розробок.

Низка чинників, через яку відбулось формування обліку грошових коштів у минулому сторіччі, за думкою різних вчених:

- створений в 1921 році Держбанк виступав єдиним касовим, емісійним та розрахунковим центром в СРСР. Він вважався основним банком по здійсненню фінансування та кредитування не тільки населення, а й цілого господарства;

- заборонялась процедура взаємного кредитування організацій;

- величина відсоткових ставок річних, щодо зберігання грошових коштів організацій та підприємств встановлювалась центральною владою, а їх зміни відбувались вкрай рідко [22].

У 1999 році було прийнято План рахунків бухгалтерського обліку активів, зобов'язань, капіталу та господарських операцій організацій та підприємств а також Інструкцію щодо його застосування. На основі цих нормативних документі було сформовано нову ієрархічну номенклатуру основних рахунків грошових коштів та їх еквівалентів, що здійснило вплив і на облік самих активів [13].

В управлінській та фінансовій звітності ТОВ «ІДЕК-2006» узагальнюються дані щодо руху та наявності грошових коштів та їх еквівалентів, що містяться на рахунках третього класу. Основне місце серед різних форм фінансової звітності належить звіту про рух грошових коштів. Щоб до кінця зрозуміти всю

важливість цієї форми та її місця серед різних форм звітності підприємства необхідною є детальна характеристика всієї структури звіту.

Основною концепцією, що лежить в основі пресу формування звіту про рух грошових коштів є концепція грошового потоку підприємства. Зокрема, Н. В. Володіна Н. В. вважає, що «грошовий потік, як складова частина фінансового потоку, до якого відносять сукупність виплат і надходжень, що розподілені в часі під час здійснення фінансово-господарської діяльності підприємства, має постійно знаходитись в центрі уваги ряду спеціалістів управлінського та фінансового обліку. На сьогоднішній день важливим є зрозуміти, що за рахунок прибутковості роботи підприємства та руху його коштів забезпечується приріст власних засобів підприємства» [13, с.52].

Достатньо широке використання звіт про рух грошових коштів отримав у міжнародній практиці. Відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності даний звіт є основним фінансовим звітом, який подається за кожен звітний період разом з іншими видами звітів (баланс, звіт про зміни в капіталі, звіт про прибутки і збитки, примітки до фінансової звітності та інші). Всі звіти є взаємопов'язані між собою, а також доповнюють один одного. Також проводиться опис основних аспектів фінансово-господарської діяльності підприємства, загальною метою якого є необхідність надати для користувачів звітності повну інформацію з метою прийняття економічних рішень [30].

Сам по собі звіт про рух грошових коштів щоб отримати свій теперішній вигляд пройшов не досить тривалий, проте досить таки бурхливий розвиток за історичними мірками. Звіт з фондів вважається його попередником, що з'явився в США в 1961 році. Звіт з фондів був обов'язковим, як складова частина річної корпоративної звітності, що ще мала бути підтверджена висновком аудитора. Коли в США в 1987 році прийняли SFAS 95 «Звіт про рух грошових коштів» це стало остаточним поштовхом до формування структури та статей звіту про рух грошових коштів. На сьогоднішній день у нормативних документах: Міжнародному стандарті фінансової звітності, українських положеннях бухгалтерського обліку, а також загальноприйнятих принципах бухгалтерського

обліку США існують певні напрями відмінностей між складом та формою звіту про рух грошових коштів. Основні відмінності свідчать про необхідність в подальшому розвитку національних стандартів спрямованих на конвергенцію вітчизняних з міжнародними, за допомогою усунення наявних відмінностей [8].

В більшості провідних країн світу регулювання бухгалтерського обліку відбувається в основному за рахунок законодавчих норм, де в детальних положеннях описано весь порядок ведення бухгалтерського обліку. Основним завданням в даному випадку є турбота про те, щоб достовірна бухгалтерська інформація постійно була в усіх учасників ринкових відносин, щоб в майбутньому у них була змога передбачити певні ризики з метою запобігання непередбаченим витратам.

В Україні бухгалтерський облік здійснюється на основі норм складання звітності та загального введення бухгалтерського обліку, що визнані на міжнародному рівні. Основні вимоги щодо ведення бухгалтерського обліку встановлені Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», який здійснюється на підприємстві з першого дня його реєстрації та припиняється на момент ліквідації [66, с.158].

На сьогоднішній день національна система бухгалтерського обліку знаходиться на етапі динамічного розвитку, за рахунок чого вже складається з підсистем, які мають можливість групування за ознакою регуляторного органу, який відповідно до вимог встановлює порядок складання фінансової звітності, та й сам процес ведення бухгалтерського обліку. Основними суб'єктами в процесі нормативного регулювання обліку є Міністерство фінансів, кабінет Міністрів, Національний банк, Державна податкова служба а також Державний комітет статистики та ряд інших державних органів.

Діяльність держави пов'язану із внесенням впорядкованості та організованості в усіх сферах бухгалтерської діяльності представляє собою правове регулювання. Законодавство ж слугує своєрідною базою правового регулювання. Саме по собі законодавство являє собою сукупність основних загальнообов'язкових правових актів, які органи державної влади друкують, у

відповідності з вставленою формою та дотриманням чіткої процедури. Важливим моментом при цьому є вміння розрізняти нормативні акти. Зокрема, існують видані державними органами та самостійні положення, що знаходяться в актах [54].

Основною частиною в національній системі обліку та звітності, а також основою для організації обліку є дійсна вітчизняна законодавча база та ряд інших нормативних документів.

Основною метою здійснення державного регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності здійснюється з метою:

- формування єдиних правил ведення всього бухгалтерського обліку на підприємстві та складання фінансової звітності, що є обов'язковими для всіх підприємств, і забезпечують захист та гарантію інтересів інших користувачів;
- здійснення процедури покращення фінансової звітності та бухгалтерського обліку.

Нормативне регулювання бухгалтерського обліку в Україні представлено п'ятирівневою системою, де на кожному з рівнів знаходяться основні нормативні документи, що показано в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Рівні нормативного регулювання бухгалтерського обліку в Україні

Рівні	Нормативні документи
I.	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»
II.	Укази президента Постанови Кабінету Міністрів України
III.	П(С)БО Нормативно-правові документи ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності
IV.	Положення, інструкції, вказівки та методичні рекомендації Міністерства фінансів України
V.	Накази та розпорядження

Джерело: [58, 61].

Для того, щоб основні функції бухгалтерського обліку виконувались чітко та безперебійно повинно бути налагоджене нормативно-правове регулювання обліку, аналізу та контролю грошових коштів та їх еквівалентів. Основні нормативні документи, що забезпечують процес регулювання обліку грошових операцій в Україні наведено на рис. 1.1.

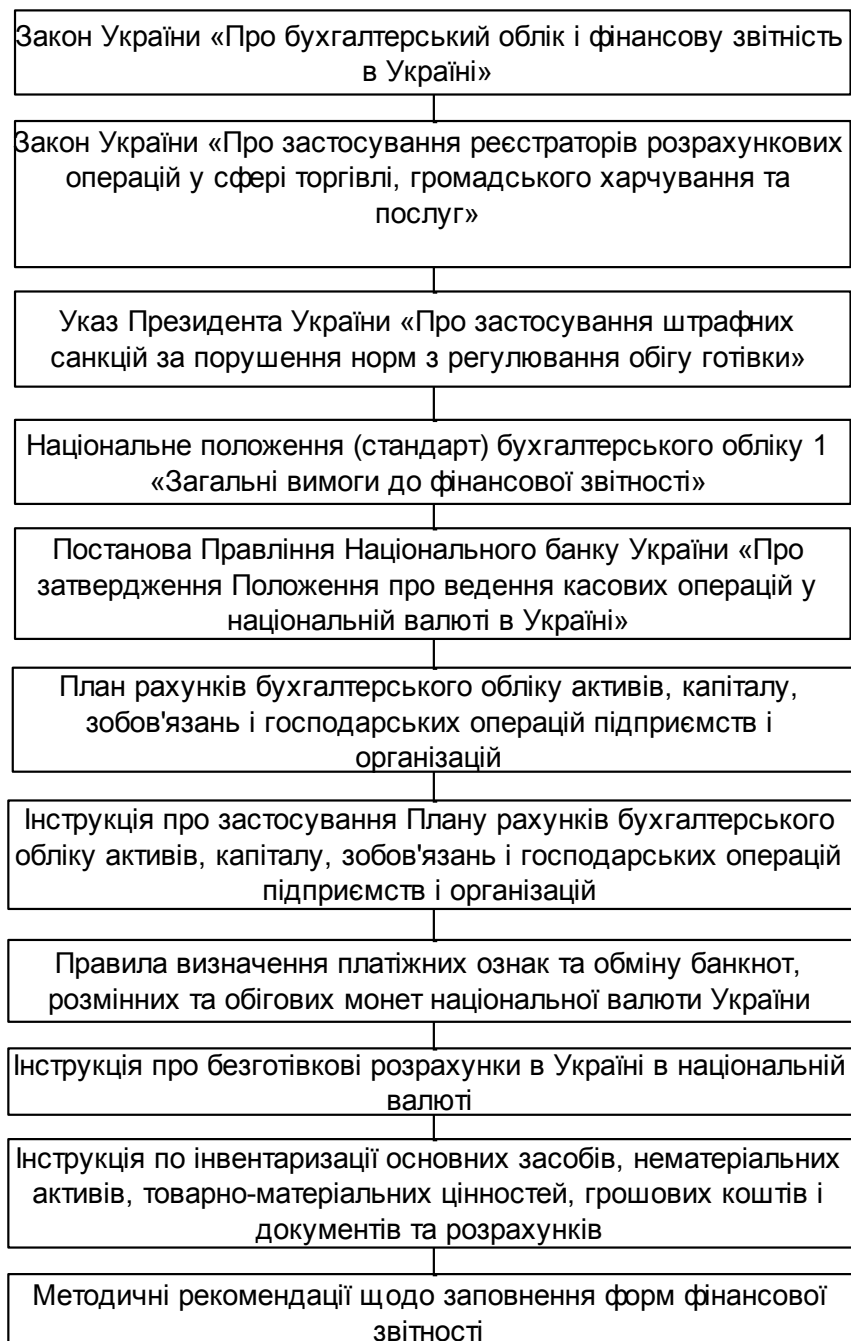

Рис. 1.1 Нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку для операцій з грошовими коштами [58, 61].

Наведені вище нормативно-правові документи регулювання бухгалтерського обліку можна представити відповідно до рівнів системи нормативного регулювання (рис. 1. 2).

1-й рівень	Податковий кодекс України від 02.12.2010 р., № 2755-VI зі змінами та доповненнями [45]
	Господарський кодекс України від 16.01.2003 р., № 436-IV зі змінами та доповненнями [25]
	Цивільний кодекс України від 16.01.2003р., № 435-IV зі змінами та доповненнями [68]
	Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 р., № 2121-III зі змінами та доповненнями [20]
	Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» від 05.04.2001 р., № 2346-III зі змінами та Доповненнями [21]
2-й рівень	Указ Президента України «Про застосування штрафних санкцій за порушення норм з регулювання обігу готівки» від 12.06.1995р., № 436/95 зі змінами та доповненнями [64]
3-й рівень	НП(С)БО №1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», від 07.02.2013 р., №73 зі змінами і доповненнями [42]
	П(С)БО № 12 «Фінансові інвестиції» від 26.04.2000 р., № 91 зі змінами та доповненнями [47]
	П(С)БО № 13 «Фінансові інструменти» від 30.11.2001р., № 551 зі змінами та доповненнями [48]
	П(С)БО №21 «Вплив змін валютних курсів» від 10.08.2000 р., № 193 зі змінами та доповненнями [49]
	П(С)БО №22 «Вплив інфляції» від 28.02.2002 р., № 147 зі змінами та доповненнями
4-й рівень	Положення про ведення касових операцій в національній валюті України, затверджене постановою Національного банку України № 148 від 29.12.2017р. [50]
	Інструкція «Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті», затверджена постановою правління Національного банку України № 22 від 21.01.2004р. [24]
	Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземній валютах № 492 від 12.11.2003 р. [25]
5-й рівень	Наказ про облікову політику підприємства
	Наказ про договірну політику підприємства

Рис. 1.2 Рівні нормативного регулювання грошових коштів та їх еквівалентів

Господарським кодексом України регулюються договірні відносини між основними суб'єктами господарювання, вид відповідальності вразі невиконання договірних зобов'язань, а також регламентується поведінка суб'єктів господарювання в разі здійснення зовнішньоекономічної діяльності.

В законі передбачається, що суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності можуть самостійно розпоряджатись валютною виручкою отриману внаслідок проведення операцій, окрім випадків, що визначені нормативною базою, що отримані після сплати передбачених в законі податків та зборів.

Податковим кодексом України визначено та розкрито зміст поняття «кошти», на основі чого встановлено, що позитивні курсові різниці внаслідок зміни курсу включаються до складу доходів підприємства, в той час як негативні – до його витрат. П. 4.2 ст. 135 визначено, що доходи отримані за кредитно-депозитними операціями також включаються до оподаткованого доходу підприємства [45].

Організацію бухгалтерського обліку, включаючи рух грошових коштів регулює Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», що є основним законодавчим актом [52]. В цьому законі визначено основні правові засади організації, регулювання, підготовки, обліку та підготовки фінансової звітності в Україні.

Даним законом передбачено:

1) здійснення державного регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності, щоб захистити інтереси користувачів, а також удосконалити саму процедуру ведення бухгалтерського обліку та звітності;

2) відповідно до визначених в національних Положеннях бухгалтерського обліку, застосування принципів та методів щодо ведення бухгалтерського обліку та складання звітності, які не суперечать міжнародним стандартам;

3) галузеві міністерства та інші органи виконавчої влади проводять розробку методичних рекомендацій відносно застосування національних стандартів бухгалтерського обліку відповідно до наявних галузевих особливостей;

4) основні напрямки діяльності Методологічної ради з питань бухгалтерського обліку.

Постанова правління Національного банку України «Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні» від 29.12.2017р. №148 є основним нормативним документом, що регулює облік касових операцій на підприємстві [50].

Стаття балансу «Гроші та їх еквіваленти» відображає готівку в касі підприємства, електронні кошти, кошти в дорозі, еквіваленти грошових коштів, а також гроші на поточних чи інших рахунках у банках, що могли б бути використаними для поточних операцій. Як саме заповнювати, і що відносити до цієї статті балансу було визначено методичними рекомендаціями щодо заповнення форм фінансової звітності. В статті «Гроші та їх еквіваленти» кошти наводяться в національній чи іноземній валютах [38].

Нормативною основою для підготовки звіту про рух грошових коштів (є найважливішою формою фінансової звітності) є Національний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [42].

У цьому положенні визначаються загальні вимоги щодо розкриття інформації щодо статей фінансової звітності, змісту та формату звіту про рух грошових коштів. Наявність такої інформації дає змогу користувачам фінансової звітності оцінювати, порівнювати та прогнозувати теперішні й майбутні грошові потоки підприємства; досліджувати здатність суб'єкта господарювання виплачувати дивіденди та повертати зобов'язання; здійснювати аналіз немонетарних та грошових аспектів діяльності підприємства; виявляти причини різниці між грошовими надходженнями, доходами та витратами.

Рахунки 3 класу «Кошти, розрахунки та інші активи» згідно з Інструкцією про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу,

зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій призначені для узагальнення інформації про рух і наявність грошових коштів (у касах, на поточних, валютних та інших рахунках у банках а також у національній та іноземній валюті у касах), грошових документів та електронних грошей [11].

Щоб вірно прийняти готівку в касу необхідним є використання затверджених постановою Правління Національного банку України від 23.10.2013 р. № 422 Правил визначення платіжних ознак та обміну банкнот, розмінних та обігових монет національної валюти України, затвердженими постановою [51].

Здійснення безготівкових рахунків в Україні є можливим при використанні інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, що встановлює загальні стандарти, види і правила розрахунків банків та їх клієнтів у національній грошовій одиниці України та на її території, що може бути здійснена за участю банків [24].

Щоб стати учасником безготівкових платежів необхідно відкрити рахунок у встановленому нормативними актами НБУ порядку, а також рахунки для обліку коштів у платіжках за конкретні операції (чеки, акредитиви тощо).

Закон України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» визначає необхідність для підприємств, установ та організацій усіх форм власності, що здійснюють розрахункові операції зі споживачами у сфері громадського харчування, торгівлі та послуг здійснювати такі розрахунки лише через належних чином зареєстрованих реєстраторів розрахункових операцій [53].

Важливою складовою нормативного регулювання господарських операцій з грошовими коштами та їх еквівалентами є їх регулювання на рівні підприємства. Основними документами є: Наказ про облікову політику підприємства, а також інші накази, положення та інструкції, що мають обов'язковий характер в межах діяльності одного підприємства. Керівництвом підприємства самостійно пріоритетність документів, їх статус та зміст, основні

принципи побудови та взаємодії між собою, а також порядком їх підготовки та затвердження.

На нашу думку, проведений аналіз нормативно-правових актів регулювання обліку, аналізу та контролю грошових коштів та їх еквівалентів дає змогу зробити висновок, що на сьогоднішній день нормативно-правова база здебільшого відповідає потребам підприємства щодо готівкових та безготівкових платежів, а також готівкового обігу.

На сьогоднішній день аналіз грошових коштів є вкрай необхідним процесом, що обумовлено обмеженістю грошових ресурсів підприємства, високим ризиком втратити платоспроможність, в макроекономічному середовищі нестабільним фінансовим станом багатьох суб'єктів господарювання, зростаючою необхідністю покращення рівня управління грошовими потоками та багатьма іншими чинниками. Проаналізувавши наукову літературу, також можна побачити деякі недоліки щодо вибраних методів аналізу грошових коштів, зокрема, вітчизняні автори: питання аналізу ліквідності ними досліджується лише на основі грошових потоків; основним видом що виділяється є грошові потоки; в основному всю увагу зосереджують лише на звіті про рух грошових коштів; мало уваги приділяється питанням взаємозв'язку між фінансовими результатами та грошовим потоком, надлишком та дефіцитом грошових коштів; деякі етапи аналізу грошових потоків і взагалі є практично не вивченими.

При аналізі поточної інформації, важливо вміти виявити ті тенденції збільшення обороту, що викликані внаслідок розширення потужностей та оцінювати достатність грошових коштів, які необхідні для підтримки економічного процесу суб'єктів господарювання. Класифікація грошових коштів за певними характеристиками, дещо полегшує процес аналізу, оскільки дає можливість уточнити та підвищити ефективність спектру аналітичних процедур. Потік грошових коштів на підприємство отриманих від усіх видів господарських операцій характеризує собою вхідний грошовий потік. Вихідний

ж грошовий потік відображає виплати грошових коштів для підприємства за всі види господарських операцій [34].

Необхідність аналізу грошових коштів є обмовлена тим, що ресурси підприємства є обмежені, фінансовий стан багатьох підприємств є нестабільний, зростання ризику втрати платоспроможності, підвищення рівня управління грошовими потоками та іншими причинами, як внутрішніми так і зовнішніми. Щоб розробити дієві методи аналізу грошових коштів та вдосконалення його методики та організації необхідним є чітко визначити основні етапи проведення аналізу грошових коштів. Ефективним рішенням цієї проблеми є покроковий аналіз, що надасть інформацію для оцінки грошових коштів підприємства, як минулих так і теперішніх та стане основою для планування та прогнозування майбутніх.

В сучасних ринкових умовах значно зростає необхідність глибокого та систематичного контролю фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання різних форм власності. Основною метою застосування контролю на підприємстві повинно бути бажання забезпечити найефективнішу віддачу виробництва та вживання заходів, що зможуть попередити помилки та ліквідувати недоліки в разі необхідності.

Сферою інтересів керівників підприємств на сьогоднішній день все частіше стає встановлення внутрішнього контролю на підприємстві. З боку держави проведення внутрішнього контролю на підприємстві не регулюється і не контролюється жодним чином. Схоронність товарів може зацікавити податківців лише з боку сплати податку на дохід.

Введення на підприємстві системи внутрішнього контролю вимагає створення спеціальної служби, оскільки керівник і головний бухгалтер не в змозі контролювати рух грошей, тому, що за день можуть відбуватися десятки, а то й сотні операцій. Процедури внутрішнього контролю на сільськогосподарських підприємствах повинні ґрунтуватися на захисних принципах бухгалтерського обліку. В системі внутрішнього контролю таким принципом є інвентаризація, що представляє собою огляд і підрахунок коштів [41].

Стандартами бухгалтерського обліку в цілях забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності передбачається проведення інвентаризації грошових коштів не рідше одного разу на рік [61].

Встановлено, що нормативно-правове регулювання обліку, аналізу та контролю грошових коштів та їх еквівалентів здійснюється Законами України, Постановами Правління Національного банку України, правилами, положеннями та іншими нормативно-правовими документами. Також визначено, що основними причинами необхідності аналізу грошових коштів є: потреба в оцінці використання ресурсів підприємства, наявність ризиків втрати платоспроможності, зростанням нестабільності в діяльності підприємства, підвищенням рівня управління грошовими потоками та рядом інших факторів.

Запровадження обов'язкового внутрішньогосподарського контролю є необхідним, щоб не допускати факти відхилень, неефективності у роботі та помилки, у разі потреби своєчасного їх виявлення та усунення. Це зможе сприяти підвищенню ефективності діяльності підприємств, зокрема в сфері використання ними грошових коштів.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОБЛІКУ, КОНТРОЛЮ ТА АНАЛІЗУ ГРОШОВИХ КОШТІВ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ІДЕК-2006»

2.1 Організація бухгалтерського обліку грошових коштів та їх еквівалентів ТОВ «ІДЕК-2006»

У сучасному світі кожне підприємство, установа та організація незалежно від характеру своєї діяльності використовують кошти. Потреба в цьому ресурсі виражається, таких причин: для погашення власних боргових зобов'язань, ведення операцій, забезпечення отримання доходу інвесторами тощо.

Вивчення процесу обліку грошових коштів та їх еквівалентів, як і будь-якого іншого процесу в бухгалтерському обліку повинно проводитись не самостійно, а досліджуватись в взаємозв'язку з зовнішнім середовищем, юридичним та економічним напрямом.

На ТОВ «ІДЕК-2006» процес управління його грошовими коштами, включає в себе:

- організацію обліку (проявляється в періодичному складанні звітів про надходження та використання коштів, а також ведення документів про залишок коштів на рахунку та в касі підприємства);
- недопускання нагромадженню тимчасових вільних грошових коштів, а сприяння їх розміщенню, до виникнення певної необхідності, з метою одержання додаткового доходу;
- постійне ведення контролю за наявністю необхідної кількості грошових коштів, з метою забезпечення безперешкодної діяльності підприємства;
- постійний процес бюджетування грошових коштів, що полягає в плануванні майбутніх грошових потоків в різні моменти часу, і здійснення прогнозу на основі сформованого плану.

Здебільшого на вітчизняних підприємствах(як і на досліджуваному нами) перші три складові є відпрацьованими, і застосовуються вже довший період, на

відміну від останньої. Планування й прогнозування грошових потоків не має широкого застосування наданий момент, більшість підприємств поки не розуміє, що запорукою ефективного управління грошовими коштами підприємства є постійний процес планування та прогнозування.

В умовах, що склались без наявності грошових коштів, а також забезпечення їх постійного поповнення не може існувати жодна з господарських діяльностей. Господарські операції на підприємстві проводяться із забезпеченням грошових коштів. Наявність в діяльності підприємства вхідних і вихідних грошових потоків створює певний розрив, для його усунення і з метою проведення наступних операцій, в підприємства також має бути частина коштів розміщена на рахунках у банку. Часто підприємницька діяльність характеризується наявністю непередбачуваних обставин, що свідчить про необхідність завжди мати певний резерв коштів.

Місцем для зберігання коштів підприємства є грошовий рахунок у банку чи готівка в касі підприємства. Незважаючи на перетворення всіх операцій в безготівковий вигляд, готівка все ще є потрібною для підприємств. Регулювання обліку касових операцій на ТОВ «ІДЕК-2006» здійснюється за допомогою основного нормативного документа – постанови Правління НБУ «Про затвердження положення проведення касових операцій у національній валюті України».

Згідно з даною постановою на кожному підприємстві, організації чи установі повинна бути каса для здійснення розрахунків готівкою. ТОВ «ІДЕК-2006» у своїй діяльності також використовує готівкові кошти, у зв'язку з чим у своєму розпорядженні має касу. Каса ТОВ «ІДЕК-2006» є приміщенням, де проводяться готівкові розрахунки, є місцем зберігання готівки та відповідних документів з ведення касових операцій, а також прийому та видачі готівкових коштів.

На підприємствах касові операції здійснює касир, якого призначає керівник своїм наказом. Призначений касир повинен підписати договір про матеріальну відповідальність та під розписку ознайомитись з основними

особливостями ведення операцій в касі (з регламентом). На ТОВ «ІДЕК-2006» відповідальною за ведення касових операцій є заступник головного бухгалтера Мельник В. В., яка підписала договір про матеріальну відповідальність. В касі підприємства не дозволено зберігати готівку чи інші цінності, що не є власністю підприємства.

Касові операції на сільськогосподарському підприємстві проводяться відповідно до порядку про ведення касових операцій підприємствами, який визначає єдиний прийом проведення й обліку касових операцій та їх єдине документування. Наявність регламенту касових операцій сприяє покращенню обліку, також завдяки ньому забезпечується проведення контролю за дотриманням касової дисципліни.

В більшості випадків грошові кошти досліджуване підприємство зберігає на грошовому рахунку в банку. Готівку підприємство може отримати з свого банківського рахунку. На підприємстві вони використовують її з метою видачі відрядних коштів, а також на інші операційні, господарські й адміністративні потреби. Також якщо працівник працюючи по відрядній системі оплати праці не тримав мінімальної зарплати, часто виплату зарплати проводять через касу підприємства, сплачуючи лише податки з рахунку.

Кількість готівкових коштів, що може знаходитись в касі підприємства є лімітованою, її кількість підприємство визначає самостійно. Лімітом залишку готівки в касі вважається розмір граничної суми готівки, яка може знаходитись на підприємстві в неробочий час [28, с. 134].

Всі підприємства, що здійснюють готівкові розрахунки на підставі встановленого ліміту, який підписується директором підприємства та головним бухгалтером.

Згідно з положенням «Про ведення касових операцій у національній валюті України» граничною сумою готівки, якою може розраховуватись підприємство протягом одного робочого дня є 10 000 грн, для розрахунку з фізичними особами ліміт розширено до 50 000 грн [50].

Якщо ліміт залишку готівки в касі не є встановленим, він вважається нульовим, тому вся готівка в касі, що перебуває на кінець робочого дня, є вище ліміту. Готівкова виручка, що перевищує встановлений ліміт, повинна здаватись до банку, з метою зарахування на банківський рахунок. Понад встановлений ліміт підприємства мають можливість зберігати кошти отримані для виплат заробітної плати, пенсій, стипендій та дивідендів протягом трьох робочих днів, з врахуванням дня отримання готівки в касі.

Ліміт грошей в касі встановлюється підприємством за його вибором: за середньоденним надходженням чи вибуттям готівкових коштів з каси за будь-які три місяці поспіль з дванадцяти останніх. Більшість підприємств для розрахунку обирає три місяці, де надходження готівки до каси є найбільшим (чи здійснення готівкових виплат).

Якщо середньоденний показник касових оборотів на підприємстві дорівнює нулю, чи є меншим ніж 10 НМДГ (170 грн), то в такому разі ліміт каси встановлюється на рівні 170 гривень відповідним наказом.

Ліміт залишку готівкових коштів в касі ТОВ «ІДЕК-2006» не встановлено. Касир сільськогосподарського підприємства В. В. Мельник в кінці кожного робочого дня здає готівку в банк.

Доцільним для даного підприємства є здійснити процедуру розрахунку залишку ліміту в касі на сільськогосподарському підприємстві ТОВ «ІДЕК-2006», щоб в майбутньому мати змогу не досягати його перевищення (розділ 3).

Касові операції на ТОВ «ІДЕК-2006» оформляються документами (рис. 2.1). Основними міжвідомчими формами, що затверджені НБУ та Мінфіном України, та застосовуються без змін на даному та інших підприємствах, незалежно від їх форми власності та відомчої підпорядкованості є : «Прибутковий касовий ордер», «Видатковий касовий ордер», «Журнал реєстрації прибуткових та видаткових касових документів», «Касова книга» та «Книга обліку прийнятих та виданих касиром грошей».

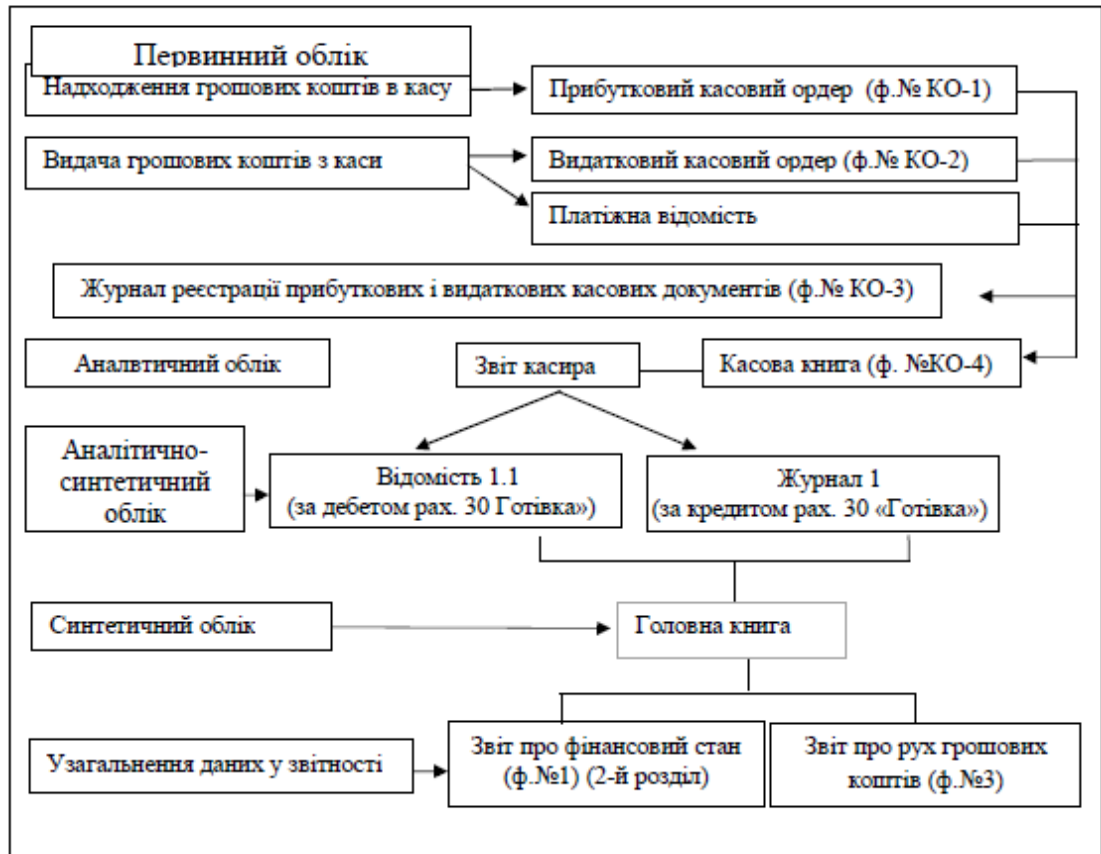

Рис. 2.1 Схема документування касових операцій на сільськогосподарському підприємстві ТОВ «ІДЕК-2006» [55].

Будь-яка касова операція потребує оформлення відповідного документа. Для оформлення операцій з грошима сільськогосподарського підприємства, їх надходження чи видачу, бухгалтерія випускає прибуткові та видаткові касові ордери. У прибутковому ордері міститься інформація від кого, з якою метою або за що були одержані кошти, в свою чергу у видатковому касовому ордері міститься інформація про те кому, в яких цілях чи за що вони видаються. Окрім цього, касир Мельник В. В. проставляє в ордері кореспондуючий рахунок, в якому зазначаються підтверджуючі документи та відображається сама операція. Прибуткові ордери підписує головний бухгалтер Ю. О. Ігнатюк, а видаткові головний бухгалтер і керівник підприємства (Додаток Ж, И).

Важливе значення при обліку готівки та руху грошей відіграє касова книга у якій касир В.В. Мельник відображає всі операції. Записи в книзі ведуться по кожному прибутковому і видатковому касовому ордеру. Після їх виконання касир підписує усі касові ордера, а щоб уникнути повторного використання

доданих до касових ордерів додатків, вона погашає їх підписом від руки чи штампом «Сплачено» або «Одержано» і проставляє дату.

В. В. Мельник здійснює записи в касовій книзі у двох примірниках. Другий примірник слугує для касира звітом. Вкінці кожного робочого дня вона виводить залишки, підраховуючи підсумки оборотів за надходженнями та видачею грошей. Для бухгалтерії касир під розписку в касовій книзі передає звіт касира (перші відривні аркуші), прибуткові і видаткові ордери, а також прикладені підтверджуючі документи. У бухгалтерії здійснюють перевірку правильності оформлення та обґрунтування касових ордерів: чи вірно виведений залишок на кінець дня, чи наявний проти кожної суми шифр кореспондуючих рахунків та чи виконані записи в касовій книзі.

Бухгалтерія ТОВ «ІДЕК-2006» використовує 30 рахунок «Каса» для обліку касових операцій і залишку. Записи в цьому рахунку здійснюються з використанням відривних аркушів касової книги а також доданих документів на суми операцій за день (чи кілька днів). У дебет 30 рахунку «Каса» записують надходження всіх грошей до каси, в той час як кредитовий рахунок призначений для запису їх вибуття. Для даного рахунку характерним є дебетове сальдо, в якому відображається залишок грошей в касі (додаток Л).

По дебету 30 рахунок «Каса» кореспондує з такими рахунками: «Доходи», «Рахунки в банках», «Розрахунки з різними дебіторами» та ряд інших. За кредитом 30 рахунок в свою чергу кореспондує з рахунками: «Рахунки в банках», «Розрахунки з оплати праці», «Розрахунки з підзвітними особами», «Загальновиробничі витрати», «Витрати на збут», «Адміністративні витрати» та інші [33, с.131].

Послідовність оформлення касових операцій В. В. Мельник на ТОВ «ІДЕК-2006» наведено на рис. 2.2.

Рис. 2.2 Послідовність оформлення касових операцій на ТОВ «ІДЕК-2006» [55].

Керівництвом сільськогосподарського підприємства на чолі з керівником Ю. О. Ігнатюком контролюється дотримання бухгалтерією касової дисципліни та процес зберігання грошей в касі. Керівником підприємства не рідше одного разу в місяці призначається раптова ревізія каси, метою якої є перерахунок всієї готівки. Потім перевіряють залишок коштів по усіх прибуткових та видаткових касових ордерах, який порівнюють з залишками по готівці. Якщо ревізія виявляє якусь нестачу коштів, стягнення відбувається з касира. Керівник підприємства негайно подає позов щодо стягнення нестачі. Якщо за результатами ревізії в касі виявлено надлишки, відображення нестачі відбувається таким чином: Дебет 30 “Каса” - Кредит 71 “Інший операційний дохід”. Практика свідчить, що на підприємстві ТОВ «ІДЕК-2006» подібні ситуації ще не виникали.

312 рахунок “Поточні рахунки в іноземній валюті” сільськогосподарське підприємство використовує для руху і обліку наявності іноземної валюти на підприємстві. В бухгалтерському обліку відображення фінансово-господарських операцій в іноземній валюті проводиться у гривнях. Суми визначаються за

рахунок перерахунку за офіційним курсом Національного банку України іноземної валюти на дату виписки документа.

Підприємство організовує аналітичний облік операцій по 312 рахунку по кожному відкритому у банку рахунку з метою збереження коштів в іноземній валюті, а також на деяких субрахунках («Каса» та «Розрахунки з підзвітними особами»). Записи в 312 та 30 рахунках здійснюються на підставі розрахунково-платіжних документів та виписок банків, за якими було оплачено чи одержано суми в іноземній валюті.

В аналітичному обліку по кожному з рахунків повинно бути забезпечено вірний облік кожної з валют за курсом дня та номіналом, враховуючи курсову різницю. Всі залишки грошових коштів сільськогосподарського підприємства на валютному ринку відображаються в національній валюті. Операції в іноземній валюті одночасно відображають у валюті платежів та розрахунків.

В касі сільськогосподарського підприємства іноземна валюта відображається у гривнях - грошовій одиниці, що діє на території України, а також у номінальних величинах валюти. Іноземна валюта потрапляє в касу підприємства з поточного рахунка в іноземній валюті від підзвітних осіб чи в інших випадках. Підприємство вносить наявну іноземну валюту на банківський рахунок у випадках, дозволених законодавством (зокрема, для покриття витрат на відрядження закордон, оплата стороннім за їхню продукцію чи послуги). Операції з надходження та вибуття валюти оцінюються за офіційними обмінними курсами національного банку України, який діє на дату оприбуткування чи видатку валюти.

Аналогічним до обліку української валюти в касі є документальне оформлення обліку операцій в іноземній валюті. Кожне нове найменування іноземної валюти відкриває окрему касову книгу. Відповідно, за кожним найменуванням валюти здійснюється аналітичний облік руху іноземної валюти в касі підприємства. По 30 рахунку «Каса» синтетичний облік ведеться в розрізі субрахунків, які є відкритими за найменуванням іноземної валюти. Відхилення, що пов'язані зі зміною валютного курсу відображені в кореспонденції даного

рахунку з 945 рахунком «Втрати від операційної курсової різниці». За допомогою бухгалтерських довідок оформляються курсові відхилення.

Облік руху та наявності грошових коштів в касі підприємства використовуючи перевірені звіти касира а також прикріплених до них документів: Відомість 1.1 (по дебету 30 рахунку) та Журнал 1 (по кредитом 30 рахунку). З метою здійснення правильного документування господарських операцій з готівкою в ТОВ «ІДЕК-2006» дотримуються таких основних вимог:

- основні надходження та витрати готівки оформляються за рахунок прибуткових та видаткових касових ордерів з врахуванням чітких вимог щодо їх правильного заповнення;
- кожна здійснена операція повинна чітко записуватись у касову книгу, також щоденно мають підбиватись підсумки по даній книзі;
- касир погашає спеціальним штампом касові документи, з метою запобігти зловживання цими документами, в основному процедури їх повторного використання;
- здійснення перевірки фактичного залишку готівки та залишку в касовій книзі;
- зберігання готівкових коштів відповідно до встановленого ліміту.

Діюче в Україні законодавство вимагає, щоб підприємства зберігали вільні грошові кошти в банківських установах, які слугують фінансовими посередниками при здійсненні безготівкових розрахунків між фізичними особами та суб'єктами господарювання. Об'єктом обліку грошових коштів на рахунках в банках є вільні грошові кошти підприємства, які можуть міститись у національній чи іноземній валюті. Суб'єкти підприємницької діяльності відкривають поточні та деякі інші рахунки в національній чи іноземній валюті з метою проведення безготівкових рахунків та зберігання коштів.

Поточний рахунок являє собою рахунок, який банк відкриває на договірній основі для клієнта з можливістю зберігання на ньому грошей та здійснення ряду інших операцій за цим рахунком відповідно до договірних умов та законодавчих вимог [28 ,с.148].

Можливість відкрити поточний рахунок в іноземній валюті є у кожного самостійного господарського суб'єкта за умови наявності в нього самостійного балансу. Щоб відкрити поточний рахунок в банку необхідною є подача таких документів: установчого договору, копії статуту, відбитків пальців а також картки зі зразками підписів. Проведення операцій на поточному рахунку регламентується правилами банку та законодавством. Для здійснення операцій на рахунках необхідним є використання затверджених банком розрахунково-грошових документів [11, с.13]. Відкритий рахунок у іноземній та національній валюті ТОВ «ІДЕК-2006» має у АТ «ПроКредит Банк».

Документ «Оголошення на внесок грошей готівкою» використовується представником власника рахунка з метою зарахування готівки на поточний рахунок. У документі зазначається джерело надходження готівки, що вноситься. Видається вона за допомогою грошового чека. За заявою власника рахунка банк для оформлення одержання грошей видає йому чекову книжку. Основним призначенням поточних рахунків є виконання безготівкових розрахунків відносно основної діяльності. Найчастішими документами, що використовуються є розрахункові чеки, платіжні доручення, розрахункові документи, акредитиви та платіжні вимоги-доручення та інші.

Основними джерелами надходжень на поточний рахунок є кошти інших підприємств та організацій за надані послуги чи реалізовану продукцію, отримані позики та кредити в банку та інші. Гроші з поточного рахунку підприємство в основному витрачає на оплату постачальникам за матеріали та сировину, погашення кредитів в банку та виплата відсотків по них, виплати заробітної плати, розрахунки з бюджетом, погашення інших видів заборгованостей та інші напрямки.

Облік наявності та руху грошових коштів, які знаходяться на рахунках в банку та можуть бути використані на поточні операції ведеться по 31 рахунку «Рахунки в банках». Національний Банк України своїми правилами регулює порядок оформлення та здійснення операцій на ньому. ТОВ «ІДЕК-2006» на практиці використовує два субрахунки 31 рахунку, а саме 311 рахунок «Поточні

рахунки в національній валюті» та 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті», у зв'язку з тим, що у нього відкрито поточний рахунок як в національній так і в іноземній валюті (додаток М).

Журнально-ордерна форма обліку операцій передбачає собою, що операції по кредиту 311 рахунку відображаються у журналі – ордері №2. Даний журнал призначений для запису операцій на підставі розрахункового рахунка наданого банком, а також доданих до них первинних документів, згодом дані заносяться в Головну книгу. Операції, що стосуються кредиту 311 рахунку відносять до відомості №2. Під час виконання бухгалтерської роботи сільськогосподарське підприємство використовує комп'ютерну техніку та сукупність відповідних програм. Враховуючи наявність інформаційних систем всі первинні документи заносяться до відповідних журналів, разом з банківськими виписками, внаслідок чого на основі їх обробки отримують дані синтетичного та аналітичного обліку, з використанням яких можна буде отримати оборотну відомість з оборотами та залишками по 31 рахунку. Пізніше, в згрупованому вигляді підсумки відомості переносяться до Головної книги за синтетичними рахунками.

Основою для запису операцій бухгалтерією сільськогосподарського підприємства та ведення аналітичного обліку по 31 рахунку є виписки банку. Обов'язком АТ «ПроКредит Банк» є подання на перше число кожного місяця виписки відповідного рахунка з наявністю необхідних копій розрахункових операцій. Перевірку відповідності виписки доданим документам проводить головний бухгалтер сільськогосподарського підприємства Ю. О. Ігнатюк. Також проводиться перевірка наявності всіх записів сільськогосподарського підприємства, згідно з правилами записи підприємства та його обслуговуючого банку повинні бути ідентичними. Важливою особливістю, яку необхідно врахувати, є те, що для підприємства 31 рахунок буде активним, а в свою чергу для банку – пасивним. Тому у банківській виписці сальдо буде міститись по кредиті рахунка, по кредиту буде подана сума, що є списана з рахунка підприємства, а по кредиту, сума яка була на нього зарахована.

Операції на рахунках ТОВ «ІДЕК-2006» виконуються за розрахунково-грошовими документами, що затверджені банком (рис. 2.3).

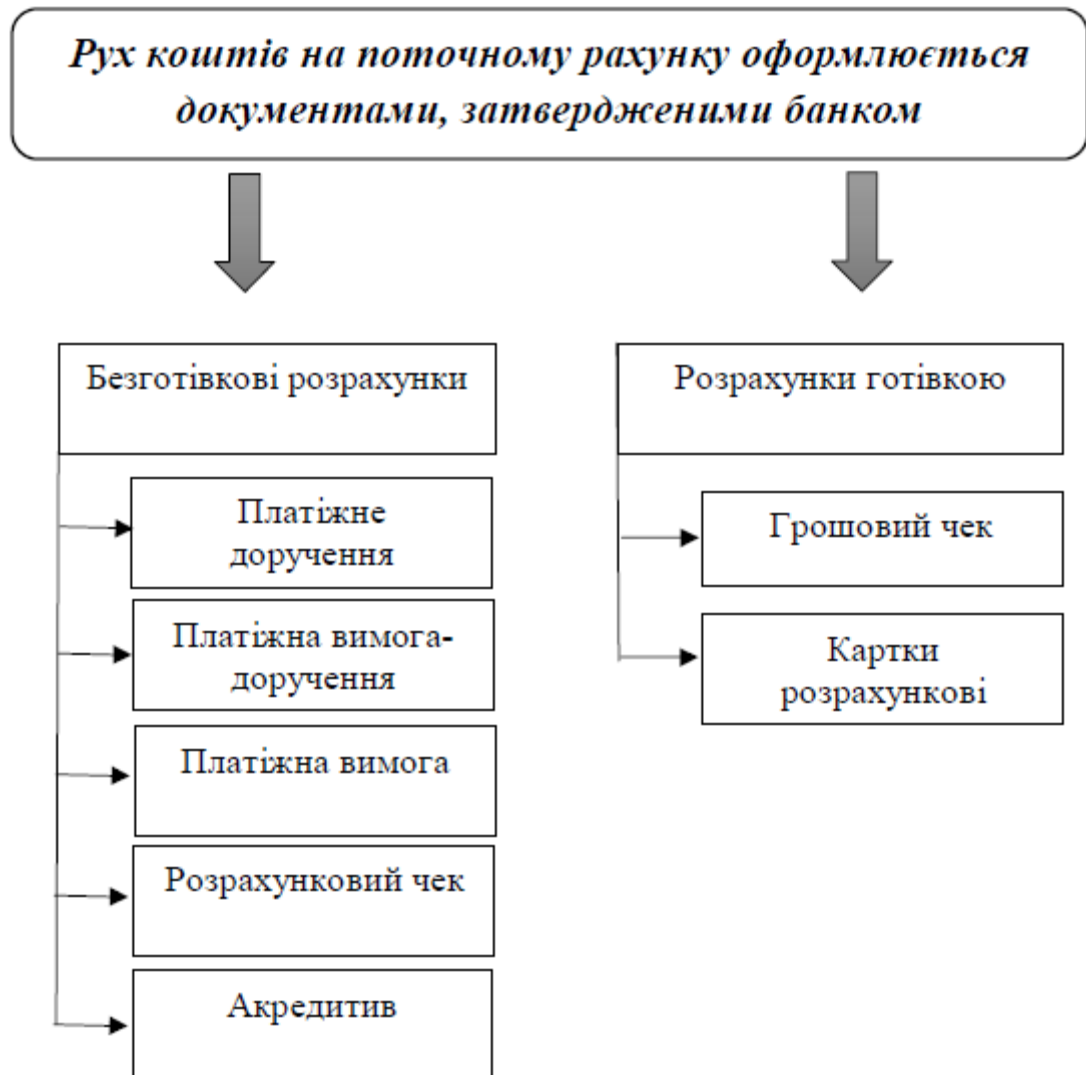

Рис. 2.3 Процес документування руху коштів на рахунках в банку [65]

На ТОВ «ІДЕК-2006» розрахункові операції здійснюються з використання платіжного доручення, розрахункових карток та чеків.

Розрахунки з допомогою платіжного доручення на ТОВ «ІДЕК-2006» здійснюються за фактично отриману продукцію (надані послуги, виконані роботи); згідно з попередньою оплатою, якщо порядок здійснення попередньої оплати обумовлено у договорі та встановлено законодавством; з метою завершення розрахунків за актами звірки взаємної заборгованості підприємств; з метою сплати податків, зборів та обов'язкових платежів до бюджетів та державних цільових фондів а також в інших випадках.

Платіжне доручення (додаток К) подають до банку у вигляді електронних розрахункових документів. Платіжне доручення повинно містити заповненні всі обов'язкові реквізити (номер документу, дату складання, номер рахунку отримувача, сума цифрами та прописом, призначення платежу, підписи уповноважених осіб та печатки).

На сьогоднішній день значного поширення набули розрахунки з використанням банківських платіжних карт (БПК). Банківська платіжна картка може використовуватись з метою:

- здійснення безготівкових розрахунків;
- виплат заробітної плати;
- отримання готівки.

Оформлення операції з платіжною карткою відбувається за рахунок розрахункових документів в паперовому форматі і зберігаються згідно з місцем здійснення операції. Квитанція торговельного терміналу та сліп вважаються такими розрахунковими документами. Сліпом є маленька квитанція, що має бути заповнена у трьох примірниках (клієнту, банку та для підприємства), а також підтверджує здійснення операції, наявні відбитки реквізити платіжної картки та дані по цій операції. У двох зразках заповнюється квитанція торговельного терміналу – для клієнта та підприємства, банк ж отримує електронну версію.

Щоб клієнт мав змогу вести оперативний облік власних рахунків у банку, а також обмінюватись інформацією, йому необхідно застосовувати програмно-технічний комплекс «клієнт-банкінг». Особливістю даного методу є те, що рух грошових коштів на рахунку можна відстежувати в режимі онлайн, не виходячи з офісу. Електронна форма встановленого зразка слугує дорученням для клієнта банку. ТОВ «ІДЕК-2006» в своїй діяльності використовує програмно-технічний комплекс «клієнт-банкінг».

За допомогою програмної системи «Клієнт-банк» підприємство також подає в банк розрахункові документи на паперових носіях а також у вигляді електронних розрахункових документів.

З метою кращої взаємодії з програмним забезпеченням, що встановлене у бухгалтерії система «клієнт-банк» має відкритий інтерфейс користувача. Також за кодом МФО банку є можливість здійснювати контроль користування поточного рахунку.

В системі «Клієнт-банку» існують шаблони для ведення обліку грошових коштів, сформовані в електронному форматі, вони максимально наближені до паперових та відповідають типовим стандартам, що визначені на території України. До таких електронних шаблонів системи відносять: меморіальний ордер, платіжне доручення, заявку на переказ валюти та інші. Для підпису електронних документів використовується ЕЦП директора підприємства та головного бухгалтера.

Використання системи «Клієнт-банк» підприємством дає для нього ряд переваг, зокрема: швидкість проходження платежів збільшується, між банком та клієнтом створюється необмежений в часі зв'язок, за допомогою технологічних можливостей є можливість відправляти документи в банк цілодобово, також надійний захист від несанкціонованого доступу гарантується даною системою.

Електронні підписи, що підприємство використовує в кожному розрахунковому документі, а також за платіжним файлом перевіряються банківською частиною системи «клієнт-банк».

Загалом, можна вважати, що методика обліку і загальна організація грошових коштів на рахунку в банку ТОВ «ІДЕК-2006» є досить таки налагоджена. Доцільним рішенням для підприємства є використання карти – «ключ до рахунку», що дасть змогу забезпечити підприємству прямий доступ до рахунку в будь-який момент часу.

На нашу думку, успіх в діяльності підприємства в значній мірі залежить від правильної організації обліку грошових коштів. Це пов'язано з тим, що основними в діяльності підприємства є операції, що пов'язані з рухом грошових коштів. Успішна фінансова діяльність підприємства може бути досягнута за рахунок раціонального розподілу та використання грошових коштів, які в свою чергу залежать від ефективності організації обліку грошових коштів.

2.2 Відображення інформації про наявність і рух грошових коштів та їх еквівалентів у фінансовій звітності підприємств

Завершальним кроком у системі бухгалтерського обліку виступає фінансова звітність підприємства. Вона полягає в узагальненні та систематизації інформації тієї інформації про діяльність сільськогосподарського підприємства, яка є необхідною для усіх зацікавлених осіб з метою прийняття найбільш ефективних економічних рішень. Визначальною умовою будь-якого вірно визначеного бізнесу є добре налагоджена звітність підприємства.

Під фінансовою звітністю розуміють систему узагальнених показників, що характеризують підсумки фінансово-господарської діяльності за минулий період, що може являти собою рік чи квартал. За визначенням В. Д. Будяка бухгалтерська звітність являє собою «... єдину систему даних про фінансовий і майновий стан організації, а також про результати її фінансово-господарської діяльності, що є підготовлена на основі облікової інформації та за встановленими формами» [4].

Важливими завданнями для будь-якого фінансового аналітика є вміння за певний звітний період зрозуміти структуру грошовий потоків, з'ясувати найсуттєвіші статті їх надходження та витрачання, а також визначити основні причини надлишку чи дефіциту грошових коштів. Звіт про рух грошових коштів є певною формою фінансової звітності, яку використовують для такого аналізу. Методика формування інформації в звіті про рух грошових коштів є основною при визначенні працезатрат аналітика та якості аналітичних дій.

Фінансова звітність підприємства складається з трьох основних елементів: балансу, звіту про фінансові результати та звіту про рух грошових коштів.

Інформація про наявність грошових коштів на початок та кінець періоду знаходиться в балансі підприємства. З нього також можна дізнатись інформацію про величину їх збільшення чи зменшення. Звіт про фінансові результати містить інформацію про отриманий прибуток протягом звітного періоду, про суму нарахованих доходів та витрат, та їх структуру. Незважаючи на позитивні ознаки

що містяться у двох складових фінансової звітності основною інформацією для аналізу грошових коштів є інформація про джерела надходження та напрями використання коштів [37, с.100].

Останній складовий елемент фінансової звітності – це Звіт про рух грошових коштів, у якому відображається надходження та витрати коштів у діяльності підприємства. Однією з найважливіших форм, без сумніву, можна вважати звіт про рух грошових коштів, що є тісно пов'язаний з іншими звітними формами.

Звіт про рух грошових коштів являє собою інформацію про надходження і вибуття грошових коштів протягом звітного періоду. Основні особливості звіту про рух грошових коштів (зміст, формат і структура) є визначеними у 4 стандарті (положенні) бухгалтерського обліку «Звіт про рух грошових коштів». Даний звіт складається за формою №3.

Звіт про рух грошових коштів відносять до складу фінансової звітності, щоб отримати найповніший опис діяльності підприємства. Даний звіт відноситься до річних звітів, що складаються з початку року наростаючим підсумком в тис. грн. Щоб мати можливість порівняти наведені дані у звіті є колонка даних за аналогічний період. Звіт про рух грошових складається з метою надання для користувачів інформації повної, неупередженої та правдивої інформації про зміни що відбулись з грошовими коштами та їх еквівалентами [14, с. 35].

Передумовою до формування звіту про рух грошових коштів є трансформація даних відносно результатів функціонування господарюючого суб'єкта. Потреба в такій трансформації звіту про рух грошових коштів впливає з того, що підставою для складання даного звіту є принцип нарахування, згідно з яким доходи від продажі і витрати, що були понесені, визнаються чи нараховуються навіть коли коштів ще немає на підприємстві.

Щоб була можливість встановити які саме зміни відбулись з грошовими коштами протягом звітного періоду на основі щоденних операцій необхідним є

трансформування необхідних показників форми №2 у форму №3, що забезпечить використання замість принципу нарахування касового методу.

ТОВ «ІДЕК-2006» за формою є малим підприємством, звідки впливає що основними звітами про фінансовий стан підприємства є Баланс та Звіт по фінансові результати малого підприємства (Додаток А,Б,В).

Тобто такої важливої для аналізу грошових коштів 3-ї форми звіт про рух грошових коштів підприємство не складає. З метою глибшого аналізу грошових коштів та їх еквівалентів сільськогосподарського підприємства, нами відповідно до законодавчих вимог про складання 3-ї форми фінансової звітності було розраховано звіт про рух грошових коштів за аналізований період. Відповідно до цього при аналізі можна використовувати як звітність малого підприємства, так і 2-гу і 3-ті форми звітності звичайного підприємства.

Необхідність наявності звіту про рух грошових коштів на ТОВ «ІДЕК-2006» визначено в основному потребою надання для користувачів фінансової звітності повної, неупередженої та правдивої інформації про рух грошових коштів підприємства протягом звітного періоду.

У вітчизняному законодавстві на вибір надається два варіанти для складання звіту про рух грошових коштів, а також відповідні форми звіту що використовуються для методів.

Враховуючи основну специфіку свого функціонування господарюючий об'єкт подає на вибір один з варіантів, в наказі про облікову політику у розділі про звітність підприємством зазначається який саме тип воно обрало для себе. Порівняльна характеристика підготовки звіту про рух грошових коштів за двома методами наведена в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Порівняння двох методів формування звіту про рух грошових коштів на сільськогосподарських підприємствах

№ п/п	Порівняльні ознаки	Прямий метод	Непрямий метод
1	Використання аналітичних даних	+	+
2	Поділ звіту про рух грошових коштів в залежності від виду діяльності на три підрозділи	+	+
3	Відображення руху грошових коштів у вигляді їх надходження та видатку	-	+
4	Можливість подання інформації в скороченому варіанті	+	-
5	Використання даних з інших форм фінансової звітності	-	+
6	Змістовний варіант подання інформації	-	+

Джерело [35].

Для підприємства ефективнішим варіантом підготовки звіту про рух грошових коштів є подання його за непрямим методом. Наявні в звіті дані про отримання та витрати коштів роблять дану форму звіту більш ілюстративною. Використання для аналізу грошових коштів звіту про рух грошових коштів складеного за непрямим методом полегшує процес аналізу коштів а також скорочує час, оскільки можна використовувати лише 3-тю форму звітності без використання 2-ї.

Прямий і непрямий методи мають схожі й відмінні риси. Схожим для двох методів є те, що вони дають інформацію по однакових статтях по фінансових та інвестиційних операціях. Між цими двома методами відрізняються лише статті пов'язані з операційною діяльністю.

У зв'язку з тим, що існує кілька варіантів розкриття даних про кошти, які містяться у звіті про рух грошових коштів, це дає можливість проводити їх різноаспектний аналіз за структурою та обсягом. Користувач інформації має змогу володіти інформацією про фінансові, операційні та інвестиційні операції підприємства протягом звітного періоду. В свою чергу це виступає основою для оцінки поточних та потенційних проблем, недоліків управління підприємством, а також сильних і слабких сторін.

Звіт про рух грошових коштів складається з трьох частин, які характеризують види діяльності підприємства: рух грошових коштів від основної, інвестиційної та фінансової діяльності. Використовуючи даний метод суми, що характеризує залишок коштів отримують з скорегованого показника прибутку на суми інших показників. Тобто, до загальної суми прибутку додають показники, що забезпечують її збільшення, в той же час від суми прибутку віднімають показники, що призводить до її зменшення. Схематично даний процес наведено на рисунку 2.4.

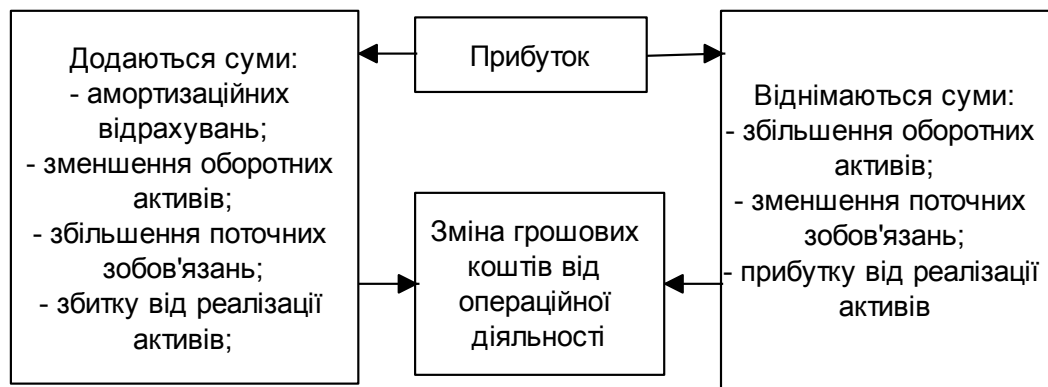

Рис. 2.4 Непрямий метод визначення грошового потоку [35]

Використання непрямого методу має в собі ряд переваг над прямим. Зокрема: оцінка грошового потоку проводиться на основі двох головних форм фінансової звітності – Балансу та Звіту про фінансові результати; дані аналітичного обліку не є необхідними для розрахунку основних показників на відміну від прямого методу; розрахувавши рух грошових потоків за непрямим методом можна побачити наскільки ефективним є управління підприємства оборотними коштами з основної діяльності. Певні труднощі при використанні непрямого методу можуть виникнути з тим, що необхідним є вірно виключити операції, що мають негрошовий характер, всі нарахування і відстрочення минулих періодів а також здійснити правильне відокремлення грошових потоків. Що пов'язані з фінансовою та інвестиційною діяльністю.

Облік еквівалентів грошових коштів в Україні викликає багато непорозумінь і спірних питань, через що в бухгалтерській практиці він має досить таки обмежене використання. На субрахунку 351 «Еквіваленти грошових

коштів» відображається інформація про утримання еквівалентів грошових коштів. Окрім цього інформація про даний фінансовий ресурс міститься в Звіті про рух грошових коштів, Балансі та Примітках до річної фінансової звітності. Примітки до річної фінансової звітності містять інформацію про найліквідніші активи підприємства з даними на кінець року. До них відносять: грошові кошти на поточному рахунку в банку та в касі, кошти на інших рахунках в банку, еквіваленти грошових коштів та грошові кошти в дорозі.

Враховуючи те, що на сьогоднішній день відсутні чіткі критерії щодо поділу інвестицій на еквіваленти грошових коштів та поточні інвестиції деякі підприємства відображають їх на 352 рахунку «Інші поточні фінансові інвестиції», внаслідок чого відображення їх в обліку є недостовірним, що призводить до викривлення даних. На українських підприємствах віднесення коштів до фінансових інвестицій з малим терміном погашення фактично не здійснюється через причини недосконалості розвитку законодавства в даній сфері, недостатньо розвиненим фондовим ринком, брак інформації з даного питання.

Взагалі, 35 рахунок «Поточні фінансові інвестиції» потребує уточнення, оскільки відображення на ньому еквівалентів грошових коштів не буде вірним рішенням, оскільки вони мають свої особливості. Їх не варто узагальнювати разом з поточними фінансовими інвестиціями, кращим варіантом буде створення для них окремого 32 рахунка «Еквіваленти грошових коштів». Примітки до річної фінансової звітності відображають поточні фінансові інвестиції в розділі «Фінансові інвестиції», в той час як еквіваленти грошових коштів, як і самі гроші відносять до розділу «Грошові еквіваленти». Нами пропонується відкрити окремий 32 рахунок «Еквіваленти грошових коштів» для еквівалентів грошових коштів. Оскільки вони можуть бути як у національній так і іноземній валюті, то до 32 рахунку слід відкрити два субрахунки: 321 «Еквіваленти грошових коштів в національній валюті» а також субрахунок 322 «Еквіваленти грошових коштів в іноземній валюті». А 35 рахунок буде призначений для відображення фінансових інвестицій за видами.

Фінансова звітність є важливим, і фактично основним джерелом інформації, що необхідна підприємству для аналізу його діяльності. Серед трьох форм звітності, що подає більшість підприємств саме звіт про рух грошових коштів є значимою формою звітності, оскільки саме він виступає своєрідним індикатором для перспективного функціонування підприємства.

Доведено, що вплив різних операцій на грошові потоки визначає звіт про рух грошових потоків. Грошові кошти повинні знаходитися весь час під контролем бухгалтерії, оскільки вони є найліквідніші активи, і мають змогу забезпечити постійну платоспроможність підприємства. Відповідно до законодавчих вимог звіт про рух грошових коштів може бути сформований за двома методами: прямим та напроми. Нами було розраховану 3-тю форму звіту про рух грошових коштів за непрямим методом вручну, оскільки для дослідження вона є більш інформативною (Додаток Д-Ж).

2.3 Аналіз грошових коштів сільськогосподарських підприємств та їх еквівалентів

Успішне функціонування сільськогосподарських підприємств в теперішніх умовах ринкової економіки є неможливим без здійснення аналізу діяльності підприємства. Формальне проведення економічного аналізу, чи його повна відсутність свідчить про зниження зацікавленості керівництва підприємства у його результатах. Як наслідок, на підприємстві відсутнє ефективне управління, що ставить під загрозу всю економічну безпеку підприємства.

З розвитком економічних відносин виник цілий ряд труднощів пов'язаних з веденням господарської діяльності, через що існують певні заходи, що потребують їх термінового вирішення, а їх чітке розуміння з'являється вже в ході процесу проведення аналізу діяльності підприємства. Саме тому питання щодо удосконалення методики проведення аналізу грошових коштів залишається досить актуальним.

Чітка організація аналітичної роботи дає змогу успішно вирішувати основні завдання економічного аналізу грошових коштів та їх еквівалентів. Організація являє собою злагоджену постійну систему, створену з метою досягнення певної мети чи виконання якихось робіт [23].

На підприємстві процедура організації аналізу грошових коштів та їх еквівалентів вирішує ряд питань:

- організації технології здійснення аналітичного процесу та аналітичної служби;
- розробка загальних засад а також визначення порядку здійснення аналізу грошових коштів та грошових еквівалентів;
- формування організаційного, методичного та матеріально-технічного забезпечення;
- правильного оформлення виконаних аналітичних робіт з подальшою процедурою прийняття раціональних рішень, для досягнення ефективного управління грошовими коштами підприємства та їх еквівалентами;
- подальшого розвитку та удосконалення процедури економічного аналізу еквівалентів грошових коштів і самих грошей.

Організацією аналітичної роботи прийнято називати систему раціональних координуваних дій, що спрямовані на комплексне вивчення грошових коштів підприємства та їх еквівалентів, а також його окремих структурних підрозділів. Щоб аналітична робота здійснювалась комплексно та системно необхідними є здійснення планування, яке полягає в складанні комплексного плану щодо організації аналітичної роботи на цілому підприємстві, а також для аналізу за певним видом.

Зазвичай, в певній послідовності проводять реалізацію заходів, що передбачені планом аналізу грошових коштів та їх еквівалентів. На ТОВ «ІДЕК-2006» процес аналізу діяльності підприємства, і зокрема грошових коштів та їх еквівалентів проводиться дуже поверхнево, хаотично та нерегулярно. Щоб покращити дану ситуацію, нами було розроблено схематичну схему організації

аналізу на ТОВ «ІДЕК-2006», яка складається з трьох етапів: підготовчого, основного та завершального (розділ 3).

Загалом способи та прийоми щодо аналізу грошових коштів та еквівалентів грошових коштів поділяють на математичні та традиційні. Основними традиційними способами та прийомами прийнято вважати: застосування методів порівняння, індексного методу, групування, методу ланцюгових підстановок і балансового методу, а також використання середніх, абсолютних та відносних величин.

Застосування абсолютних величин є початковим етапом при здійсненні процедури аналізу отриманих показників, явищ, процесів та ситуацій, які характеризують грошові кошти підприємства та їх еквіваленти.

Використання прийому порівняння являє собою процес зіставлення розрахованих фінансових показників з показниками за попередній період або/чи з плановим значенням. Щоб висновки були правильними при розрахунку показників необхідно встановити їх зіставність.

Використання прийому зведення та групування являє собою процес об'єднання інформаційних матеріалів в певні аналітичні таблиці, використання яких дає змогу здійснити всі необхідні висновки, взаємодії та взаємозалежності між явищами, а також показниками та об'єктами. Також вони допомагають визначати вплив найважливіших факторів та виявити основні тенденції в діяльності підприємства.

При здійсненні фінансового аналізу також застосовують методіку аналізу фінансових звітів, що були подані підприємством. Загалом на практиці виділяють такі чотири методи:

- часовий (горизонтальний) аналіз, що полягає у порівнянні кожної позиції звітності відносно попереднього періоду;
- структурний (вертикальний) аналіз, являє собою процес визначення структури підсумкових фінансових показників, з додатковим визначенням впливу кожного елемента в звітності на кінцевий сукупний результат;

- порівняльний аналіз – полягає в проведенні аналізі впливу на результативний показник окремих факторів з використанням стохастичних чи детермінованих прийомів дослідження;

- трендовий аналіз – порівняння кожної позиції звітності з рядом попередніх періодів;

Основним чином проведення аналітичної роботи грошових коштів та їх еквівалентів на ТОВ «ІДЕК-2006» здійснюється з метою забезпечення прийняття ефективних управлінських рішень відносно таких активів. Щоб здійснити дане завдання необхідним є оптимальний вибір та використання значної кількості показників, які можна було б обчислити згідно з умовами:

- дослідити належним чином наявний стан звітності та обліку грошових коштів та їх еквівалентів;

- врахувати основні особливості взаємозв'язків між об'єктами економічного аналізу;

- забезпечити правильну організацію роботи працівникам, що займаються питаннями аналізу грошових коштів та їх еквівалентів на підприємстві.

Потрібне чітке розуміння грошових потоків та їх аналіз розмежування показників, що характеризують основну діяльність та прибутковість від фінансової діяльності підприємства. Також не менше важливо створити динамічні моделі аналізу та проектування потоків готівкою. Для таких моделей сьогодення - лише момент посилення, вони базуються на надійному досвіді минулого в них найкращі оцінки майбутніх планів та умов на прогнозування грошових потоків [9, с.50].

Провівши дослідження можна встановити такі основні етапи аналізу руху грошових коштів: аналіз позитивного грошового потоку, аналіз негативного грошового потоку, аналіз чистого грошового потоку, аналіз грошового потоку за видами діяльності, аналіз відхилення залишку грошових коштів від чистого фінансового результату та аналіз достатності надходження грошових коштів та ефективності їх використання.

Під аналізом позитивного грошового потоку розуміють аналіз структури та динаміки джерел надходження грошових коштів, а також процедуру зіставлення термінів приросту позитивного потоку капіталу відносно темпів приросту обсягів реалізації продукції та темпів виробництва. Аналіз негативного грошового потоку являє собою структуру напрямів використання грошових коштів та їх еквівалентів та динаміки використання грошових коштів.

Процедура аналізу чистого грошового потоку являє собою проведення аналізу збалансованості позитивного і негативного потоків, а також перевірка якості чистого грошового потоку, де висока якість характеризується зростанням загальної питомої величини прибутку, що отриманий за рахунок зростання кількості випущеної продукції та зниження її собівартості. Аналіз грошового потоку за видами діяльності складається з: порівняння фінансової структури балансу за різні періоди, структури грошового потоку від операційної діяльності, інвестиційної та фінансової діяльності.

Етапи аналізу грошових потоків надають інформацію, необхідну для прогнозування, оскільки не існує повної моделі майбутніх результатів діяльності підприємства не робить без супровідних прогнозів суми грошей кошти, необхідні для реалізації прогнозів для цієї моделі, а також оцінок джерела, з яких передбачається отримання цих коштів.

Однак, можна виділити один недолік: можливо скласти реальний прогноз готівки на порівняно короткий проміжок часу через фактори, що впливають на отримання та виплату коштів, багато, вони складні і не можуть бути оцінені за короткий проміжок часу. Тому ми рекомендуємо факторний аналіз для визначення факторів, які найбільше впливають на рух грошових коштів підприємства.

Цей аналіз характеризується розрахунком змін залишків грошових коштів, позитивні та негативні грошові потоки, сума чистих грошових коштів.

Загальний аналіз фінансового стану та результатів функціонування підприємства не дають достатньої кількості підстав, щоб була можливість зрозуміти чи ефективно і в якій мірі відбувається управління фінансовими

ресурсами. Середи значимих питань можна виділити питання щодо достатності обсягу сформованої готівки; визначення величини фінансових витрат; наявність достатньої кількості коштів, що є необхідними для виплат кредиторам; аналіз основних напрямків інвестування у попередній період. Сукупність цих обставин дає підстави аналізувати процес управління грошовими коштами суб'єкта господарювання.

Основним визначальним фактором функціонування підприємства на ринку є його бажання спрямовувати власну діяльність на покриття витрати продажі, з метою безперебійного перебування в бізнесовому середовищі. Діяльність підприємства характеризується необхідністю існування постійного потоку цінностей назовні і всередині бізнесу. Даний рух означає постійно повторюваний потік грошових коштів, що здійснюється обов'язково.

При проведенні аналізу руху грошових коштів підприємства досліджується динамічна зміна у надходженнях та витратах чистих грошових потоків. За допомогою даного способу можна розкрити та дати характеристику для основних тенденцій діяльності підприємства загалом, чи за видами доходів, витрат та фінансових результатів, а також досягнення їх збалансованого рівня (в процесі збалансування) протягом певного часу. Разом з цим проводиться оцінка динаміки у просторі згідно джерел грошових потоків [67, с. 284-285].

На ТОВ «ІДЕК-2006» аналіз грошових коштів проводиться з використанням фінансової звітності, у вигляді Балансу, звіту про фінансові результати та звіту про рух грошових коштів. Ключову роль при аналізі грошових коштів відіграє звіт про рух грошових коштів, що виступає певним узагальнюючим звітом по двох формах.

Сільськогосподарське підприємство за своєю формою є малим підприємством, що не складає звіту про рух грошових коштів. Тому, з метою отримання більш ґрунтовного аналізу про стан грошових коштів на підприємстві нами було самостійно складено звіт про рух грошових коштів протягом 2017-2019 рр. за непрямым методом. Дані, що є необхідними для аналізу, ми отримали з бухгалтерії сільськогосподарського підприємства. Зокрема нам було надано

баланси, звіти про фінансові результати а також виписки по основних рахунках, що є необхідними для аналізу грошових коштів. Звіт про рух грошових коштів за 2018 та 2019 надано в додатках Д та Ж.

В таблиці 2.2 наведено аналіз руху грошових коштів на підприємстві ТОВ «ІДЕК-2006» за непрямим методом. За даними таблиці 2.2 можна зробити висновок, що у 2018 році порівняно з 2017 роком чистий рух грошових коштів зменшився на 2 107,4 тис грн (або на 236,8 %).

Таблиця 2.2

Динаміка зміни грошових коштів на ТОВ «ІДЕК-2006»

протягом 2017-2019 рр.

(у тис. грн)

Показник	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Відхилення 2018/2017		Відхилення 2019/2018	
				+/-	%	+/-	%
Залишок коштів на початок року	361,1	1 251,1	33,7	890,0	246,5	-1 217,4	-97,3
Чистий рух коштів від операційної діяльності	62 283,7	53 212,0	-130,4	-9 071,7	-14,6	-53 342,4	-100,2
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-26 490,5	-48 055,3	-16 540,0	-21 564,8	81,4	31 515,3	-65,6
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	-34 903,2	-3 939,3	17 047,3	30 963,9	-88,7	20 986,6	-532,7
Чистий рух грошових коштів за звітний період	890,0	-1 217,4	376,9	-2 107,4	-236,8	1 594,3	-131,0
Залишок коштів на кінець року	1 251,1	33,7	410,6	-1 217,4	-97,3	376,9	1 118,4

Розраховано автором на основі додатків А-Е.

В основному дане зменшення характеризується значним зростанням видатків на інвестиційну діяльність, так у 2018 році відносно 2017 року вони 21564,8 тис грн, тобто у 81 раз. Таким чином можна зазначити, що у 2018 році в порівнянні з 2017 визначається як негативна динаміка щодо зменшення грошових коштів, так залишок коштів на кінець 2018 року становив 33,7 тис. грн, що є меншим на 1217, 4 тис. грн (чи на 97,3 %) в порівнянні з попереднім роком.

При аналізі за 2019 рік можна помітити що залишок коштів на кінець 2019 року у порівнянні з 2018 зріс на 376,9 тис грн (чи в 11 разів). Зростанням характеризується й чистий рух грошових коштів, що становив в 2019 році 376,9 тис. грн, тобто в порівнянні з 2018 роком він збільшився на 1594,3 тис. грн. В основному зростання чистого руху грошових коштів відбулось за рахунок зростання чистого руху коштів від фінансової діяльності на 20986,6 тис. грн, що становить в 2019 році 17047,3 тис. грн.

Проаналізувавши динаміку щодо зміни грошових коштів за загальними показниками не можливо на даний момент зазначити, якою є ситуація з грошовими коштами на підприємстві. Очевидним, є те, що значне зростання залишку грошових коштів на кінець періоду не може вважатись ефективним, при наявності постійно зростаючої кредиторської заборгованості.

Аналіз грошового потоку за непрямим методом по видах діяльності підприємства ТОВ «ІДЕК-2006» наведено в таблицях 2.3-2.4. В таблиці 2.3 міститься інформація щодо динаміки руху грошових коштів у результаті операційної діяльності.

Проаналізувавши рух операційних коштів у результаті операційної діяльності протягом 2017-2019 рр., можна помітити, що спостерігається динаміка до скорочення чистого руху коштів від операційної діяльності. Зокрема у 2018 році сума зменшилась на 9071,7 тис. грн (чи на 14,6 %), суттєве зниження відбулось у 2019 році, де чистий рух грошових коштів становив 130,4 тис. грн, тобто, зменшення відбулось на 53081,6 тис. грн, що свідчить про значне погіршення стану підприємства.

Протягом всього періоду дослідження підприємство характеризувалось наявністю прибутку від звичайної діяльності, зокрема у 2018 рр. прибуток становив 35043,8 тис. грн, що є на 4,8% меншим від результату за попередній період, в свою чергу в 2019 році прибуток стрімко впав і становив вже 8908,2 тис. грн, що є меншим від результату 2018 року на 74,6 (або на 26135,6 тис. грн). Така тенденція свідчить, що в останньому аналізованому періоді в підприємства відбулись непередбачені обставини. Вивчивши ситуацію на підприємстві можна

побачити, що основним джерелом надходжень коштів від основної діяльності є продаж сільськогосподарської продукції в галузі рослинництва, а стрімке зниження доходів свідчить про неврожайний рік, підвищення цін на матеріали та сировину. Вивченням даного питання ми будемо займатись в наступному пункті цієї роботи.

Таблиця 2.3

Динаміка руху грошових коштів у результаті операційної діяльності
протягом 2017-2019 рр. на ТОВ «ІДЕК-2006»

(у тис. грн)

Показник	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Відхилення 2018/2017		Відхилення 2019/2018	
				+/-	%	+/-	%
Залишок коштів на початок року	361,1	1 251,1	33,7	890,0	246,5	-1 217,4	-97,3
Чистий рух коштів від операційної діяльності	62 283,7	53 212,0	-130,4	-9 071,7	-14,6	-53 342,4	-100,2
Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування	36 813,4	35 043,8	8 908,2	-1 769,6	-4,8	-26 135,6	-74,6
Коригування на амортизацію необоротних активів	4 368,0	9 501,0	12 271,0	5 133,0	117,5	2 770,0	29,2
Збиток (прибуток) від неопераційної діяльності та інших негрошових операцій	-8 105,1	-21 869,4	-36 370,5	-13 764,3	169,8	-14 501,1	66,3
Зменшення (збільшення) оборотних активів	-6 883,0	-4 916,0	-29 619,4	1 967,0	-28,6	-24 703,4	502,5
Збільшення (зменшення) поточних зобов'язань	36 090,4	35 452,6	44 680,3	-637,8	-1,8	9 227,7	26,0
Залишок коштів на кінець року	1 251,1	33,7	410,6	-1 217,4	-97,3	376,9	1 118,4

Розраховано автором на основі додатків А-Е.

Протягом досліджуваного періоду сума амортизації необоротних активів мала тенденцію до постійного їх зростання. Зокрема, за період 2017-2019 рр. вона зросла на 180% (або на 7903 тис. грн), де в 2019 році амортизаційні відрахування становили 12271 тис. грн, в той час як у 2017 – 4368 тис. грн. Дана ситуація може

свідчити як про пришвидшення зносу необоротних активів, так і про розширення необоротних активів, за рахунок чого і зросла сума амортизаційних відрахувань.

Зі зменшенням прибутку від звичайної діяльності у підприємства почав зростати прибуток від неопераційної діяльності та інших негрошових операцій. Так у 2018 році він становив 21869,4 тис. грн, в той час як у 2017 році він складав лише 8105,1 тис. грн, тобто відбулось зростання на 170 %, або на 13764,3 тис. грн. У 2019 році дана тенденція продовжує зберігатись, і прибуток зростає ще на 66,3 % у порівнянні з попереднім періодом.

На ТОВ «ІДЕК-2006» також спостерігається динаміка до збільшення рівня оборотних активів та поточних зобов'язань, що також є негативним явищем оскільки свідчить про недостатню кількість грошей в обороті підприємства, які були вкладені в оборотні активи, а повернуті за рахунок отримання поточних зобов'язань. Таким чином оборотні активи значно зросли у 2019 році відносно 2018, так на кінець досліджуваного періоду вони становили 29619,4 тис. грн, тобто відбулось зростання на 24703,4 тис. грн, що є вагомим показником.

Поточні зобов'язання протягом 2018-2017 рр. характеризувались приблизно однаковим рівнем, і у 2018 році навіть відбулось їх зменшення на 1,8%, проте в 2019 році вони зросли на 26% відносно 2018 року, і становили 44680,3 тис. грн.

В таблиці 2.4 проаналізовано динаміку зміни грошових коштів у результаті інвестиційної та фінансової діяльності протягом 2017-2019 рр. на ТОВ «ІДЕК-2006». Чистий рух грошових коштів від інвестиційної діяльності протягом досліджуваного періоду характеризується негативними значеннями, зокрема у 2019 році він становив -16540 тис. грн, що є на 65,6% менше відносно попереднього періоду, і свідчить про те, що підприємство почало витратити менше грошей на придбання необоротних активів.

Чистий рух грошових коштів від фінансової діяльності протягом 2017-2019 рр. характеризується різноманітними значеннями. Так у 2017 та 2018 роках він мав мінусове значення (у 2017 році -34903,2 тис. грн, а у 2018 році -3939,3 тис. грн), що свідчило про наявність в обороті підприємства власних вільних коштів,

що були направлені з метою погашення позик та здійснення інших платежів. У 2019 році видно, що чистий рух грошових коштів від фінансової діяльності характеризується додатнім значенням, і становить 17047,3 тис. грн. Тобто, дана ситуація свідчить, що власних коштів підприємству почало не вистачати (чистий грошовий потік від операційної діяльності у 2019 році мав мінусове значення) для покриття наявних зобов'язань. Саме тому, підприємством було отримано більшу суму грошових позик з метою покриття всіх поточних витрат.

Таблиця 2.4

Динаміка руху грошових коштів у результаті інвестиційної та фінансової діяльності протягом 2017-2019 рр. на ТОВ «ІДЕК-2006»

(у тис. грн.)

Показник	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Відхилення		Відхилення	
				+/-	%	+/-	%
Залишок коштів на початок року	361,1	1 251,1	33,7	890,0	246,5	-1 217,4	-97,3
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-26 490,5	-48 055,3	-16 540,0	-21 564,8	81,4	31 515,3	-65,6
Витрачання на придбання необоротних активів	-26 490,5	-48 055,3	-16 540,0	-21 564,8	81,4	31 515,3	-65,6
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	-34 903,2	-3 939,3	17 047,3	30 963,9	-88,7	20 986,6	-532,7
Надходження від отримання позик	12 530,0	53 030,7	45 560,3	40 500,7	323,2	-7 470,4	-14,1
Витрачання на: Погашення позик	-41 735,2	-49 327,0	-20 402,0	-7 591,8	18,2	28 925,0	-58,6
Інші платежі	-5 698,0	-7 643,0	-8 111,0	-1 945,0	34,1	-468,0	6,1
Залишок коштів на кінець року	1 251,1	33,7	410,6	-1 217,4	-97,3	376,9	1 118,4

Розраховано автором на основі додатків А-Е.

В загальній величині коштів, дослідження негативних та позитивних грошових потоків здійснюється з допомогою використання вертикального аналізу. Основною специфікою даного методу є знаходження частки окремої статті з надходження чи витрачання грошових коштів, що знаходиться в сукупній величині грошових потоків (як позитивних, так і негативних) протягом

досліджуваного періоду, також проводиться співставлення окремих статей. Розрахунки проводяться по загальних даних, а також за видами діяльності.

Щоб підсилити якість структурного аналізу часто проводять структурно-динамічний аналіз, що являє собою процес порівняння змін в структурі за кілька періодів. Використання даного методу дає змогу вирішити ряд питань: види надходжень грошових коштів, що мають вагомий вплив щоб отримати позитивний грошовий потік усієї діяльності підприємства; що з витрат грошових коштів здійснило вплив на процедуру отримання негативного грошового потоку; що мало місце із структурних змін в динаміці; протягом досліджуваного періоду чи мали місце зміни в абсолютних та відносних значеннях показників грошових коштів; якими змінами характеризуються чисті грошові потоки. Вертикальний аналіз також дає можливість провести співставлення фактичної та планової інформації щодо грошових потоків. Це здійснює вплив на оперативне прийняття рішень щодо змін, дає можливість врахувати відхилення в процесі розробки планів як в короткостроковій так і довгостроковій перспективі [67, с. 285].

В таблиці 2.5 наведено структурно-динамічний аналіз грошових коштів на ТОВ «ІДЕК-2006» протягом 2017-2019 років здійсненим за непрямим методом. Можна помітити що загальні суми по надходженнях та витратах грошових коштів є приблизно рівними, що свідчить про більш-менш врівноважені грошові кошти, підприємство залучає в оборот скільки грошових коштів, що є необхідними для здійснення діяльності. Надходження грошових коштів характеризується нестабільною тенденцією, так у 2018 році вони зросли на 48,14% у порівнянні з 2017 роком, і становили 133028,1 тис. грн. У 2019 році відбулось зменшення надходжень до 113419,8 тис. грн., тобто на 14,74%.

Зростання надходження грошових коштів у 2018 році відбулось за рахунок зростання амортизації необоротних активів з 4368 тис. грн. у 2017 році до 9501 тис. грн. у 2018 році. Найвагомий вплив на зростання надходжень грошових коштів був спричинений зростанням отриманих позик у 2018 році. В свою чергу зменшення надходжень у 2019 році проти 2018, відбулось в основному за рахунок значного зменшення прибутку від звичайної діяльності до оподаткування.

Таблиця 2.5

Структурно-динамічний аналіз грошових коштів на ТОВ «ІДЕК-2006»
протягом 2017-2019 рр.

(у тис. грн.)

Показник	2017 рік		2018 рік		2019 рік		Відхилення в структурі, %	
	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	2018/2017	2019/2018
Залишок коштів на початок року	361,1	-	1 251,1	-	33,7	-	-	-
Надходження грошових коштів від:	89 801,8	100,0	133 028,1	100,0	113 419,8	100,0	-	-
- прибуток від звичайної діяльності до оподаткування	36 813,4	41,0	35 043,8	26,3	8 908,2	7,9	-14,7	-18,5
- амортизація необоротних активів	4 368,0	4,9	9 501,0	7,1	12 271,0	10,8	2,3	3,7
- збільшення поточних зобов'язань	36 090,4	40,2	35 452,6	26,7	46 680,3	41,2	-13,5	14,5
- отриманих позик	12 530,0	14,0	53 030,7	39,9	45 560,3	40,2	25,9	0,3
Витрачання грошових коштів на:	88 911,8	100,0	131 810,7	100,0	111 042,9	100,0	-	-
- отримання прибутку від неопераційної діяльності та інших негрошових операцій	8 105,1	9,1	21 869,4	16,6	36 370,5	32,8	7,5	16,2
- збільшення оборотних активів	6 883,0	7,7	4 916,0	3,7	29 619,4	26,7	-4,0	22,9
- придбання необоротних активів	26 490,5	29,8	48 055,3	36,5	16 540,0	14,9	6,7	-21,6
- погашення позик	41 735,2	46,9	49 327,0	37,4	20 402,0	18,4	-9,5	-19,0
- інші платежі	5 698,0	6,4	7 643,0	5,8	8 111,0	7,3	-0,6	1,5
Чистий рух грошових коштів за звітний період	890,0	-	-1 217,4	-	376,9	-	-	-
Залишок коштів на кінець року	1 251,1	-	33,7	-	410,6	-	-	-

Розраховано автором на основі додатків А-Е.

У структурі надходжень грошових коштів у 2017 році основну частку займав прибуток від звичайної діяльності до оподаткування (з питомою вагою 41%) та поточні зобов'язання (40,2%). У 2018 році підприємству почало не вистачати власних коштів, за рахунок чого в структурі надходжень відбулись

певні зміни: основну частку займають позики (39,9%), також вагомими залишаються частки прибутку від звичайної діяльності до оподаткування (26,3%) та поточні зобов'язання (26,7%). У 2019 році стан підприємства з надходженнями грошових коштів ще погіршився, про що свідчить переважання в структурі надходжень позикових коштів: частка поточних зобов'язань 41,2% в той час як частка отриманих позик становить 40,2%.

У витратах грошових коштів зберігається така ж динаміка, витрати грошових коштів у 2018 році зросли у порівнянні з 2017 роком на 48%. У 2019 році вони зменшились на 15,76%, і вже на кінець аналізованого періоду становили 111042,9 тис. грн. У структурі витрат грошових коштів основну частку протягом 2017-2018 рр. становили витрати на погашення позик (питома вага у 2018 році 37,4%) та витрати на придбання необоротних активів (частка у 2018 році 36,5%). У 2019 році відбулись певні зміни в структурі витрат грошових коштів, так основну частку перейняв на себе прибуток від неопераційної діяльності та інших негрошових операцій, частка якого становила 32,8%, а також витрати понесені у зв'язку зі збільшенням оборотних активів 26,7%.

Аналіз динаміки і структури грошового потоку від операційної діяльності наведено в таблиці 2.6. Проаналізувавши дані наведені в таблиці 2.6. можна поміти, що надходження грошових коштів від операційної діяльності в загальній структурі грошових надходжень грошових коштів мають динаміку до зменшення питомої ваги. Так, у 2018 році частка надходжень коштів від операційної діяльності 60,14%, тоді як в 2019 році вона становила 59,83%. Витрачання грошових коштів від операційної діяльності характеризується постійним зростанням його сум. Так у 2019 році витрати грошових коштів з операційної діяльності становили 65989,9 тис. грн, що є в 3,4 рази більшими ніж було в 2017 році.

Основним джерелом надходжень грошових коштів від операційної діяльності в 2019 році є поточні зобов'язання, які мають питому вагу 68,8% і характеризуються зростанням у порівнянні з попереднім періодом на 24,5 частин структури. Зменшення частки у порівнянні з іншим періодом відбулось для

прибутку від звичайної діяльності до оподаткування на 30,7 % відсотків структури. Так, у 2018 році прибуток від звичайної діяльності становив 35043,8 тис. грн. з часткою 43,8 тоді як у 2019 році його частка становила всього 13,1%, а розмір прибутку зменшився до 8908,2 тис. грн. У структурі витрат грошових коштів від операційної діяльності у 2017 та 2019 роках, частки витрат були розподілені фактично порівну.

Таблиця 2.6

Динаміка і структура грошового потоку від операційної діяльності на ТОВ «ІДЕК-2006» протягом 2017-2019 рр.

(в тис. грн)

Показник	2017 рік		2018 рік		2019 рік		Відхилення в структурі, %	
	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	2018/2017	2019/2018
Залишок коштів на початок року	361,1	-	1 251,1	-	33,7	-	-	-
Операційна діяльність								
Надходження грошових коштів від:	77 271,8	100,0	79 997,4	100,0	67 859,5	100,0	-	-
- прибуток від звичайної діяльності до оподаткування	36 813,4	47,6	35 043,8	43,8	8 908,2	13,1	-3,8	-30,7
- амортизація необоротних активів	4 368,0	5,7	9 501,0	11,9	12 271,0	18,1	6,2	6,2
- збільшення поточних зобов'язань	36 090,4	46,7	35 452,6	44,3	46 680,3	68,8	-2,4	24,5
Витрачання грошових коштів на:	14 988,1	100,0	26 785,4	100,0	65 989,9	100,0	-	-
- отримання прибутку від неопераційної діяльності та інших негрошових операцій	8 105,1	54,1	21 869,4	81,6	36 370,5	55,1	27,6	-26,5
- збільшення оборотних активів	6 883,0	45,9	4 916,0	18,4	29 619,4	44,9	-27,6	26,5
Чистий рух коштів від операційної діяльності	62 283,7	-	53 212,0	-	-130,4			
Чистий рух грошових коштів за звітний період	890,0	-	-1 217,4	-	376,9	-	-	-
Залишок коштів на кінець року	1 251,1	-	33,7	-	410,6	-	-	-

Розраховано автором на основі додатків А-Е.

Так частка отриманого прибутку від неопераційної діяльності та інших негрошових операцій у 2019 році становила 55,1%, в той час як частка витрат на збільшення оборотних активів становила 44,9%. У 2018 році відбулись певні зміни у витратній частині. Так, частка отриманого прибутку від неопераційної діяльності та інших негрошових операцій становила 81,6%, в той час як частка витрат на збільшення оборотних активів становила 18,4%.

Інформація щодо динаміки і структури грошового потоку від інвестиційної та фінансової діяльності наведена в таблиці 2.7. Інвестиційна діяльність на досліджуваному підприємстві фактично не проводиться. Так, надходження грошових коштів за цією діяльністю відсутні протягом всього досліджуваного періоду. Витрачання грошових коштів у сфері інвестиційної діяльності спрямовується лише на придбання необоротних активів, тому його питома вага в загальній структурі витрат грошових коштів дорівнює 100%.

Надходження грошових коштів від фінансової діяльності характеризується різноманітною динамікою протягом досліджуваного періоду. Так у 2018 році відбулось значне зростання надходження грошових коштів у порівнянні з попереднім періодом воно зросло на 76,37%, і на кінець 2018 року становило 53030,7 тис. грн. Якщо ж порівнювати з 2019 роком, то там спостерігається динаміка до зменшення надходжень на 14,09%, і на кінець 2018 року вони становили 45560,3 тис. грн. Серед джерел надходжень грошових коштів від фінансової діяльності для даного підприємства актуальним є лише надходження грошових коштів від отриманих позик. Тобто, підприємство здійснює фінансову діяльність лише в сфері отримання та погашення позик.

Протягом досліджуваного періоду, спостерігається різноманітна динаміка витрат грошових коштів від фінансової діяльності. Так, якщо порівнювати 2018 рік з 2017 можна побачити зростання витрат на 20,11%, в результаті чого в кінці 2018 року вони становили 56970 тис. грн. У 2019 році відбулось зменшення витрат грошових коштів від фінансової діяльності на 60%, і в кінці досліджуваного періоду витрати становили 20402 тис. грн.

Динаміка і структура грошового потоку від інвестиційної та фінансової діяльності на ТОВ «ІДЕК-2006» протягом 2017-2019 рр.

(у тис. грн.)

Показник	2017 рік		2018 рік		2019 рік		Відхилення в структурі, %	
	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	2018/2017	2019/2018
Інвестиційна діяльність								
Витрачання грошових коштів на:	26 490,5	-	48 055,3	-	16 540,0	-	-	-
- придбання необоротних активів	26 490,5	100,0	48 055,3	100,0	16 540,0	100,0	0,0	0,0
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	26 490,5	-	48 055,3	-	-16 540,0	-	-	-
Фінансова діяльність								
Надходження грошових коштів від:	12 530,0	0,0	53 030,7	0,0	45 560,3	0,0	-	-
- отриманих позик	12 530,0	100,0	53 030,7	100,0	45 560,3	100,0	0,0	0,0
Витрачання грошових коштів на:	47 433,2	100,0	56 970,0	100,0	28 513,0	100,0		
- погашення позик	41 735,2	88,0	49 327,0	86,6	20 402,0	71,6	-1,4	-15,0
- інші платежі	5 698,0	12,0	7 643,0	13,4	8 111,0	28,4	1,4	15,0
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	-34 903,2	-	3 939,2	-	17 047,3			
Чистий рух грошових коштів за звітний період	890,0	-	-1 217,4	-	376,9	-	-	-
Залишок коштів на кінець року	1 251,1	-	33,7	-	410,6	-	-	-

Розраховано автором на основі додатків А-Е.

Витрачання грошових коштів від фінансової діяльності спрямовується на погашення позик та інші платежі. В структурі витрат коштів протягом досліджуваного періоду основну частину займає погашення позик. Так частка їх в 2018 році становила 86,6%, що є на 1,4% меншим попереднього періоду. В 2019 році частка витрат на погашення позик зменшилась на 15% в порівнянні з попереднім періодом, і в 2019 році становила 71,6%. Відповідно зросла частка інших платежів, що включають в себе відсотки за надані кредити до 28,4%.

2.4 Організація контролю грошових коштів на сільськогосподарських підприємствах

На сьогоднішній день більшість підприємств мають потребу у фінансових ресурсах. Актуальним питанням на сьогоднішній день є самофінансування підприємств. Основу платоспроможності підприємства створюють грошові кошти, їх склад та характер руху, цим самим відображаючи здатність підприємства виконувати власні зобов'язання, впливаючи цим на кінцеві результати діяльності підприємства.

Останнім часом, в Україні, в умовах все більш нестабільної політичної ситуації особливого значення набуває процедура внутрішнього контролю грошових коштів, як одного з основних інструментів управління фінансами підприємства. Основним чинником, що забезпечує добробут компанії є підвищення ефективності внутрішнього контролю операцій з грошовими коштами.

Наявність механізму внутрішнього контролю зводить до мінімуму ризику шахрайства і крадіжок. Даний механізм також підвищує точність і надійність бухгалтерського обліку [33, с. 351].

Система внутрішнього контролю являє собою політику і процедуру внутрішнього контролю, які прийняті з метою ефективного та правильного ведення господарської діяльності, запобігання помилкам й шахрайству, збереження активів, а також своєчасне їх виявлення та забезпечення повноти і точності облікових записів.

Ступінь складності відносно організації внутрішнього контролю є відповідним організаційній структурі підприємства, наявній розгалуженій мережі відокремлених підрозділів, чисельності управлінського персоналу та ряду інших характеристик підприємства.

Об'єктом внутрішнього контролю визначають операції з грошовими коштами. В свою чергу суб'єктами є працівники функціональних та структурних підрозділів підприємства, а також окремі посадові особи.

Певні контрольні заходи можуть бути проведені в залежності від виникнення такої необхідності. Терміни, склад і періодичність процедур контролю самостійно визначається керівництвом підприємства.

Основними принципами правильної організації внутрішнього контролю є економічність та доцільність. Документи, що призначені для внутрішнього контролю характеризуються абсолютною конфіденційністю [72].

Внутрішній контроль проводить визначення закономірності операцій з грошовими коштами та її економічної доцільності. Все дедалі більшого значення набуває контроль в сучасних умовах. Ще одним важливим аспектом внутрішнього контролю є забезпечення зворотного зв'язку між суб'єктом та об'єктом управління з приводу оцінки ефективності прийнятих рішень. Найважливішим результатом зворотного зв'язку є надання суб'єктом управління цільової, неупередженої, логічно збалансованої інформації про виконання управлінських рішень та їх ефективність на рівні окремих структурних підрозділів системи.

З метою максимально точного контролю на ТОВ «ІДЕК-2006» керівництвом під час загальних зборів, було визначено основні завдання, що повинні бути вирішені протягом часу проведення контролю операцій з грошовими коштами на підприємстві (табл. 2.8.). На підприємстві діє визначена наказом керівника підприємства група осіб, що проводить регулярний контроль операцій з грошовими коштами на чолі з заступником генерального директора М. В. Пігалем.

Виконання поставлених завдань сільськогосподарським підприємством з приводу контролю операцій руху грошових коштів, забезпечує ефективну систему внутрішнього контролю. Вона має змогу захищати гроші кошти за умови дотримання трьох основних принципів: відділення операцій з грошовими коштами від іншого обліку; грошові кошти перераховують до банку одразу при надходженні; при виплаті грошових коштів необхідним є виписка чеків.

Застосування першого принципу є необхідним для розподілу обов'язків з метою мінімізації випадків шахрайства та помилок. Другий принцип вимагає

негайного перерахування до банку всіх надходжень грошей, що дає змогу забезпечити належний від часу облік. За рахунок цього знижується ризик того, що працівником будуть використані грошові кошти для особистих потреб до зарахування їх на банківський рахунок підприємства. Третій принцип проведення виплати зазначає про необхідність здійснення виплат за допомогою чеків. Це дає змогу вести банку незалежний облік виплачених грошових коштів [33, с. 355].

ТОВ «ІДЕК-2006» при проведенні контролю за операціями з грошовими коштами виділяє також основні етапи по його проведенню. Основними етапами є: підготовчо-організаційний, методичний та результативний етапи.

На першому підготовчо-організаційному етапі перевіряючий проводить перевірку складу грошових коштів, встановлює рівень забезпеченості підприємства грошовими коштами. Важливим завданням на даному етапі є проведення оцінки системи організації бухгалтерського обліку на підприємстві, а також перевірка надійності внутрішнього контролю грошових коштів.

Таблиця 2.8

Завдання внутрішнього контролю операцій з грошовими
коштами сільськогосподарських підприємств

п/п	Вид перевірки	Завдання контролю	Питання, що підлягають перевірці
	Збереження грошових коштів та забезпечення їх захисту	- здійснення перевірки забезпечення контролю за збереженням та наявністю грошових коштів; - здійснення перевірки забезпечення умов необхідних для збереження та захисту грошових коштів;	- наявність прийнятих заходів необхідних для забезпечення збереження грошових коштів; - наявність умов створених матеріально відповідальними особами з метою забезпечення збереження коштів; - організованість порядку оформлення необхідних документів у разі вибуття певної кількості грошових коштів;

Продовження табл. 2.8

2	Забезпечення збереження грошових коштів та перевірка здійснення необхідного захисту	- перевірка збереження грошових коштів; - перевірка правильного документального оформлення операцій а також своєчасного відображення в обліку операцій з надходження грошових коштів; - законність та достовірність щодо відображення операцій з грошовими коштами на бухгалтерських рахунках;	- правильність оформлення та відображення операцій з надходження та вибуття грошових коштів; - правильність та доцільність використання грошових коштів;
3	Презентація основних результатів проведеного контролю	- правильність і своєчасність проведення інвентаризації, а також відображення результатів по ній на рахунках бухгалтерського обліку	- проведення інвентаризаційних робіт в установлені терміни, а також протягом часу, що визначений обліковою політикою підприємства.

Джерело [35].

Система збереженості та захисту грошових коштів а також система організації бухгалтерського обліку передбачають собою проведення контролю за рядом складових, що наведені в таблиці 2.3.

Наступним етапом після підготовчо-організаційного є методичний. На даному етапі здійснюється контроль грошових коштів, проводиться перевірка достовірності записів на залишках в балансі та грошових коштів.

Таблиця 2.9

Проведення контролю на підготовчо-організаційному етапі

№ п/п	Назва системи	Основні завдання контролю
1	Збереження та захист грошових коштів	<ul style="list-style-type: none"> - забезпечення належних умов для зберігання грошових коштів на підприємстві; - наявність договору, що засвідчує повну матеріальну відповідальність касира; - перевірка порядку збереження основних чекових книжок, перевірка правильності виписки чеків; - перевірка наявності та складу постійно діючої комісії з питань обліку грошових коштів; - наявність всіх необхідних дозволів щодо здійснення операцій з грошовими коштами; - застосування підприємством РРО та проведення контролю за його використанням; - облік касових операцій за допомогою електронно-обчислювальної техніки;
2	Організація бухгалтерського обліку	<ul style="list-style-type: none"> - ведення облікової політики (наявність та оцінка наказу про облікову політику, аналітичні рахунки та субрахунки, що наведені в робочому плані рахунків; графік проведення інвентаризації; графік документообігу); - розподіл функціональних обов'язків посадових осіб, що відповідають за рух і стан грошових коштів;

		<ul style="list-style-type: none"> - організація бухгалтерського обліку відповідно до діючих стандартів; - перевірка робочої комп'ютерної програми у відповідності з ймовірністю допустити помилки; - наявність форм первинної документації за всіма господарськими операціями з грошовими коштами; - періодичне проведення інвентаризації; - наявність наказу керівника, щодо встановлення періодичності перевірок.
--	--	---

Джерело [35]

Щоб вирішити поставлені завдання на основному етапі перевіряючий здійснює перевірку: дотримання чинного законодавства відносно операцій з грошовими коштами; перевірку з грошових коштів первинних даних; перевірку правильності оприбуткування, документального оформлення та видачі грошових коштів; оцінку правильності проведених взаємозаліків з кредитними установами; за правильним перенесенням початкових залишків по грошовим коштам; за джерелами фінансування створення чи придбання основних засобів [35].

Завершальною стадією внутрішнього контролю грошових коштів є результативна стадія. На даному етапі перевіряючий складає звіт з використанням складеної робочої документації. Після складання звіту необхідним є подача звіту щодо стану бухгалтерського обліку грошових коштів. Перевіряючий робить висновок відносно забезпечення підприємства заходами по збереженню та захисту результатів дій з грошовими коштами та самих грошових коштів [35].

Серед основних порушень, які часто зустрічає перевіряючий, бувають: неякісне виконання чи взагалі невиконання службових обов'язків

(характеризується формальним підписуванням документів, до кінця не зрозумівши їх змісту, інвентаризаційні процедури є чисто паперовими, придбання проводиться на тих місцях, де є певна суми вигоди для відповідальної за це посадової особи). Як ще одне порушення, поруч з іншими, також зустрічається зловживання службовим становищем (надлишкове списання грошей, привласнення й неоприбуткування грошей). Основні типові правопорушення що існують, та напрями їх здійснення наведено на рис. 2.5.

Рис. 2.5 Порушення та шляхи їх вирішення при проведенні контролю операцій з грошовими коштами [35]

В основному значна частина недочетів на підприємстві виникає як сукупність дрібних недочетів, що здійснюються на системній основі. Найбільш поширеною причиною їх виникнення є порушення визначеного порядку обліку грошових коштів, які викликані корегуванням чи частковим заповненням реквізитів в первинних документах. Другою причиною є наявність певного рівня безконтрольності в процесі видачі доручення на отримання коштів а також неякісне та невчасне проведення інвентаризації та відображення результатів по ній в звітності [56, с. 93].

Основною причиною того, що вищезазначені проблеми виникають є не розуміння з боку власників підприємства мети, сутності та завдань внутрішнього контролю, а також не стараються приділити належну увагу для побудови ефективної системи його здійснення. Виявлені порушення, на сьогоднішній

день, виявляються на рівні державного контролю, хоча, мали б виявлятися на рівні внутрішнього контролю. Всі наявні проблеми, в основному зумовлені недосконалою організацією внутрішнього контролю на підприємствах, або й зовсім відсутністю будь-якого контролю.

Встановлено, що проведення внутрішнього контролю на ТОВ «ІДЕК-2006», як і на більшості вітчизняних підприємств, все ще залишається неефективним, що призводить до понесення підприємством значних втрат. В більшості випадків, щоб усунути більшість проблем пов'язаних з проведенням контролю операцій з грошовими коштами, необхідним є проведення систематичних, реальних перевірок, що в основному будуть орієнтуватись на стан та оцінку внутрішнього контролю відносно захисту грошових коштів, процесі виявлення фактичної наявності грошових коштів та проведення перевірки загальної системи бухгалтерського обліку.

РОЗДІЛ 3

ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ ГРОШОВИХ КОШТІВ ТА ЇХ ЕКВІВАЛЕНТІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

3.1 Напрями покращення обліку грошових коштів та їх еквівалентів ТОВ «ІДЕК-2006»

В бухгалтерському обліку будь-яке з досліджень, в тому числі включаючи дослідження з обліку грошових потоків та коштів, мають проводитись разом з юридичним та економічним напрямом, а також зовнішнім середовищем, що знаходиться в системі бухгалтерського обліку.

Значне місце в діяльності ТОВ «ІДЕК-2006» належить грошовим коштам. Вони виражають собою капітал підприємства, що спрямований в основному на процес забезпечення безперебійного функціонування підприємства, а також слугують своєрідним вираженням оборотних коштів на стадії реалізації та постачання. Удосконалення обліку грошових коштів на ТОВ «ІДЕК-2006» можна проводити в декілька етапів: вдосконалення системи управління грошовими коштами, впровадження планування грошових коштів на досліджуваному підприємстві, досягання збалансованості дефіцитного грошового потоку.

Сільськогосподарське підприємство ТОВ «ІДЕК-2006» здійснюючи власну діяльність використовує як готівкові кошти. На підприємстві відповідно до чинних законодавчих вимог є каса та працює касир. Підприємство має як надходження, так і здійснює виплати грошових коштів з каси. Проте, ліміт залишку грошових коштів в касі не є встановленим.

Вважаємо, що доцільним є встановлення ліміту залишку грошових коштів в касі, оскільки готівкові потоки здебільшого є прогнозованими, стабільними та передбачуваними, і встановлення ліміту грошових коштів значно спростить процес готівкового обороту та зекономить час касира.

Пропонуємо здійснити розрахунок залишку ліміту грошових коштів в касі за середньоденним вибуттям готівки (табл. 3.1). Використання методу

середньозваженого надходження готівки не вважається доцільним, оскільки готівкові кошти підприємство здебільшого отримує з банку, і спрямовує їх на виплату відряджень.

Таким чином, з таблиці 3.1 можна побачити, що загальна сума виплат готівки на ТОВ «ІДЕК-2006» протягом травня – липня 2020 року становить 45312 грн., а кількість робочих днів була 64. Після здійснення основних розрахунків нами пропонується встановити ліміт залишку готівки в касі ТОВ «ІДЕК-2006» у розмірі 708 грн. Щоб контролювати готівку в касі, вважаємо за доцільне не рідше ніж один раз в місяць проводити непланову перевірку каси, протягом якої вся готівка перераховується.

Таблиця 3.1

Розрахунок ліміту залишку грошових коштів в касі ТОВ «ІДЕК-2006»
станом на 01.12.2020 р.

№ з/п	Показники	Сума, грн
1.	Виручка готівки (надходження грошових коштів до каси, за винятком грошей, одержаних з банку)	-
2.	Середні надходження за день (1 рядок розділити на сумарну кількість робочих днів підприємства за 3 місяці)	-
3.	Виплачено готівки на відрядження та інші потреби протягом трьох місяців (не враховуючи виплати на оплату заробітної плати, пенсій, стипендій та дивідендів)	45312.00
4.	Середні виплати готівки за день (3 рядок розділити на сумарну кількість робочих днів підприємства за 3 місяці)	708

Розраховано автором на основі даних підприємства

На ТОВ «ІДЕК-2006» процес аналізу діяльності підприємства, і зокрема грошових коштів та їх еквівалентів проводиться дуже поверхнево, хаотично та нерегулярно. Щоб покращити дану ситуацію, нами було розроблено схематичну схему організації аналізу на ТОВ «ІДЕК-2006», яка складається з трьох етапів: підготовчого, основного та завершального.

Ефективний аналіз повинен базуватись на основних наукових досягненнях, використовуючи також науково-обґрунтовані методики. Щоб дослідити усі господарські операції пов'язані з грошовими коштами та їх еквівалентами, а також виключити можливість багаторазового проведення досліджень необхідним є здійснення розподілу аналітичної роботи між окремими виконавцями. Ефективність та своєчасність аналізу можна підвищити з допомогою використання програмного забезпечення та прогресивних методик.

Щоб проведений економічний аналіз грошових коштів мав якісний характер підприємства залучають спеціалістів, що мають професійні навички та певний досвід у даній сфері. На великих підприємствах у штаті наявні висококваліфіковані спеціалісти, що є максимально підготовленими для здійснення аналізу, в той час як на малих та середніх підприємствах немає можливості залучити таких спеціалістів, у зв'язку з необхідністю понести додаткові витрати. На ТОВ «ІДЕК-2006» штат є компактним, у зв'язку з чим пропонується використовувати працівників з метою виконання ними обмежених ділянок роботи, де для кожного працівника в аналітичній службі виділена якась окрема ділянка роботи.

Щоб аналіз грошових коштів проводився максимально ефективно пропонується проводити його в кілька етапів. Серед трьох етапів найвідповідальнішим є другий етап. Він полягає у використанні сукупності альтернативних підходів: формалізованого (строго регламентується у часі), творчого та креативного. Ще однією особливістю є використання правдивих та погоджених показників, оскільки неправдива інформація робить прогноз стану підприємства невірним, в результаті чого невірними будуть і прийняті управлінські рішення.

Процес безпосередньої підготовки до аналізу грошових коштів та їх еквівалентів, що полягає виконанні сукупності організаційних питань наведено в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Пропоновані складові підготовчого етапу аналітичної роботи грошових коштів та їх еквівалентів для ТОВ «ІДЕК-2006»

№	Складові підготовчого етапу аналітичної роботи	Виконавці роботи		
		бухгалтер	економіст	директор
1	Формування завдань, цілей і основних напрямів використання отриманих результатів аналізу грошових коштів та їх еквівалентів			+
2	Розробка календарного плану та програми аналітичної роботи		+	
3	Перевірка раціональності планів та завдань	+		
4	Визначення та вибір загального стану аналізу грошових коштів підприємства та їх еквівалентів		+	
5	Розподіл функціональних обов'язків між виконавцями аналітичної роботи			+
6	Вибір необхідної інформації з подальшою її перевіркою на повноту та достовірність	+	+	
7	Вибір факторів, що будуть включені в модель аналізу	+	+	
8	Вивчення наявного програмного забезпечення та підготовка даних для подальших розрахунків		+	
9	Визначення наявності необхідного доступу до проведення та відображення результатів аналізу грошових коштів підприємства та їх еквівалентів	+	+	

Джерело [57; 58]

Основним джерелом інформації для проведення аналізу слугує бухгалтерський облік та звітність підприємства. Основний етап характеризується аналітичним опрацюванням досліджуваних показників грошових коштів та їх еквівалентів (табл. 3.3).

Призначенням даного етапу є необхідність реалізації розробленого плану, методики, програми, основних способів аналізу грошових коштів за допомогою зведення, статистичної обробки, групування.

Таблиця 3.3

Пропоновані складові основного етапу аналітичної роботи грошових коштів та їх еквіваленті для ТОВ «ІДЕК-2006»

№	Складові основного етапу аналітичної роботи	Виконавці роботи		
		Бухгалтер	Економіст	Директор
1	Процес збору, узагальнення і подання фактичних даних, що стосуються грошових коштів та їх еквівалентів	+	+	
2	З використання засобів логічного, балансового та арифметичного зведення здійснення перевірку вірогідності і повноти даних	+	+	
3	Порівняння минулорічних та розрахованих величин показників		+	
4	Виявлення основних взаємодіючих факторів та визначення напрямів та величин їх впливу на рух грошових коштів ТОВ «ІДЕК-2006»		+	
5	Аналіз та оцінка внутрішніх та зовнішніх факторів, що здійснюють вплив на досліджуваний об'єкт аналізу			+
6	Здійснення комплексного оцінювання показників фінансової звітності підприємства, які характеризують грошові кошти та еквіваленти	+	+	+
7	Проведення прогнозованого аналізу		+	
8	Здійснення систематизації нагромаджених матеріалів		+	+

Джерело [57; 58]

Завершальний етап включає в себе декілька видів аналітичних робіт і являє собою процедуру документального оформлення (табл. 3.4)

Таблиця 3.4

Пропоновані складові завершального етапу аналітичної роботи грошових коштів та їх еквіваленті для ТОВ «ІДЕК-2006»

№	Складові завершального етапу аналітичної роботи	Виконавці роботи		
		Бухгалтер	Економіст	Директор
1	Узагальнення основних результатів проведеного аналізу грошових коштів та їх еквівалентів	+	+	
2	Розробка пропозицій з метою прийняття ефективних управлінських рішень на ТОВ «ІДЕК-2006» згідно з результатами аналізу, враховуючи встановлені цілі та завдання	+	+	
3	Втілення стратегії управління грошовими коштами та їх еквівалентами за рахунок розробки організаційно-технічних заходів	+	+	+
4	Підготовка розпорядчих актів, а також призначення осіб, що є відповідальними за виконання прийнятих рішень			+
5	Здійснення контролю за висунутими пропозиціями, що сформовані в результаті аналізу грошових коштів та їх еквівалентів на ТОВ «ІДЕК-2006»			+

Джерело [57; 58]

Здійснивши процедуру аналізу складається наказ підприємства з підписом керівника. Даний наказ носить обов'язковий характер для всіх працівників підприємства, за процедурою його виконання встановлюється контроль, в результаті чого прийняті заходи повинні забезпечити ефективне функціонування суб'єкта господарювання.

Наведені етапи аналізу грошових коштів та їх еквівалентів дають змогу організувати ефективну роботу на ТОВ «ІДЕК-2006», оскільки саме вони відображають логічну послідовність завдань та дій, що мають виконуватись.

Залежно від можливостей та потреб підприємства запропонований загальний стан складових аналітичної роботи може набувати зовсім іншого вигляду.

3.2 Оптимізація ефективності використання грошових коштів на ТОВ «ІДЕК-2006»

В економічному ракурсі процес управління грошовими коштами означає витрачання грошових коштів, щоб мати змогу виконати певні види діяльності, і в результаті отримати певну віддачу, виражену прибутком. В сфері управління фінансовими ресурсами це виступає значимим критерієм для оцінки ефективності управління.

Гнучким способом для оцінки ефективності використання грошових коштів на рівні суб'єкта господарювання є методика проведення коефіцієнтного аналізу. Здійснення деталізованого коефіцієнтного аналізу грошових коштів дає змогу визначити рівень їх адекватності та достатності, також слугує будівельником змістовної та ґрунтовної та змістовної інформаційної бази, що необхідною менеджменту в процесі управління грошовими коштами.

З метою прийняття ефективних управлінських рішень рекомендують застосовувати деталізований аналіз грошових коштів суб'єкта господарювання, що дає змогу сформуванню достатньо точну інформацію про рух грошових коштів. При аналізі руху грошових коштів проводиться дослідження позитивних а також негативних тенденцій. На основі проведеного дослідження розробляються заходи, що забезпечують оптимізацію рішень керівництва підприємства. При аналізі грошових коштів та потоків значимими також є коефіцієнти рентабельності, ліквідності та платоспроможності грошових коштів [9, с. 258].

Перелік основних показників, що є необхідними для застосування в процесі проведення оцінки руху грошових коштів наведені на рисунку 3.1.

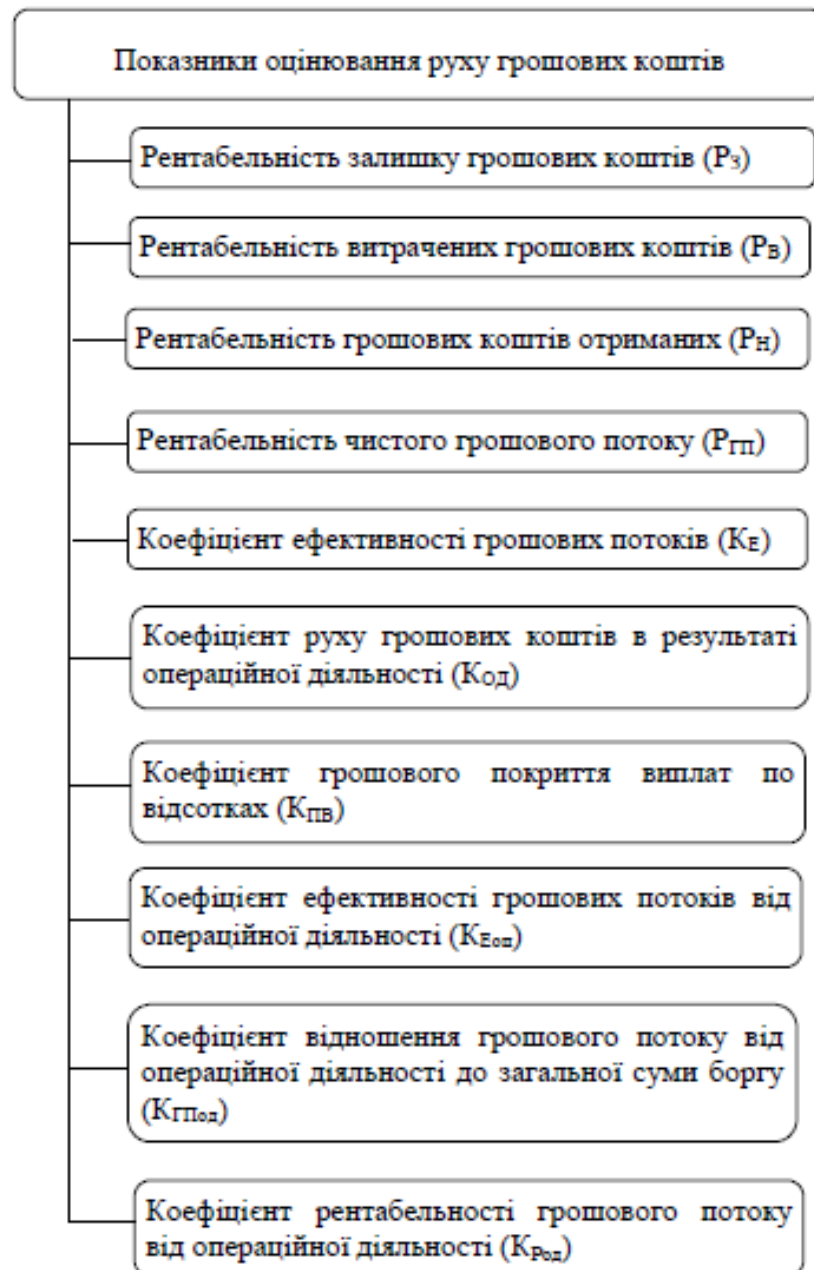

Рис. 3.1 Показники оцінки руху грошових коштів [40]

Проведення розрахунків за наведеними показниками дає можливість:

- виявити наявні слабкі місця, що стосуються економічного розвитку суб'єкта господарювання;
- виявити та встановити основні причини, що призводять до негативних змін, дисбалансу та непропорційності в надходженнях та витратах грошових коштів;

Проведення аналізу динамічної зміни коефіцієнтів, з пізнішим відображенням відносних та абсолютних відхилень є доцільним. Слід взяти до

уваги, таку особливість, що не завжди зростання рентабельності залишку грошових коштів при одночасному зменшенні самого залишку далеко не завжди може вважатись позитивною тенденцією. Навпаки, дана ситуація може мати негативний вплив на абсолютну ліквідність підприємства. При проведенні оцінки ефективності використання грошових коштів варто вивчати структуру активів підприємства. Позитивною тенденцією може вважатись ситуація, при якій питома вага активів, зокрема виражених у грошовій кошті, має змогу забезпечити поточні потреби підприємства [5; 63]

Стійкість фінансового становища суб'єкта господарювання визначається за допомогою забезпечення збалансованих надходжень та витрат грошових коштів. Щоб оцінити його необхідно використати показник що визначає рівень надходження основних грошових коштів. Визначається даний показник через відношення позитивного грошового потоку до негативного грошового потоку.

При розрахунку даного показника оптимальним його значенням вважається одиниця, яка слугує підтвердженням відповідності між надходженнями грошових коштів та їх витратами. Якщо розрахункове значення показника є більшим за 1, то складається ситуація де надходження є більшими за витрати грошових коштів, що може свідчити про можливість неефективно використовувати грошові кошти, особливо в довгостроковій перспективі.

Якщо ж значення розрахованого показника є меншим за 1, то на підприємстві встановлено незбалансоване співвідношення між надходженнями та витратами коштів одного періоду. Дана ситуація може мати негативні наслідки хіба в довгостроковому періоді. На початкових етапах при нестачі коштів є можливість використовувати залишки що збереглись з попередніх періодів. Ситуація може бути негативною в той момент, коли коштів що надійшли та тих що є на залишках буде не вистачати для покриття витрат, що створить дефіцитну ситуацію.

В таблиці 3.5 нами здійснено оцінка достатньої кількості надходжень грошових коштів та проведена оцінка ефективності їх використання (розраховано з використанням додатків А-Е).

Таблиця 3.5

Аналіз ефективності використання грошових коштів та достатності їх надходжень на ТОВ «ІДЕК-2006» протягом 2017-2019 рр.

(тис. грн.)

Показники	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Відхилення	
				2018/2017	2019/2018
Рд	1,010	1,009	1,021	-0,001	0,012
Рз	4 566,853	5 455,140	4 009,993	888,287	-1 445,147
Рв	41,404	26,586	8,022	-14,818	-18,564
Рн	40,994	26,343	7,854	-14,651	-18,489
Ргп	4 136,337	2 878,577	374,782	-1 257,760	-2 503,795
Ке	0,010	0,009	0,021	-0,001	0,012
Код	0,682	0,367	-0,001	-0,315	-0,368
Кпв	12,253	7,243	-0,016	-5,011	-7,259
Кеоп	4,156	1,987	-0,002	-2,169	-1,989
КГПод	0,682	0,367	-0,001	-0,315	-0,368
Крод	0,549	0,541	0,246	-0,008	-0,295

Розраховано автором на основі додатків А-Е.

Розраховавши показник рівня достатності надходження грошових коштів, можна побачити, що протягом всього аналізованого періоду спостерігається значення цього показника більшим за 1. Даний результат розрахунку свідчить, що на підприємстві надходження грошових коштів випереджали виплати. Оскільки розрахункові значення є максимально близькими до одиниці (2017 рік – 1,01, 2018 рік- 1,009, 2019 рік – 1,021), це свідчить про те що підприємство старалось не створювати надлишкові грошові кошти.

Рентабельність залишку грошових коштів протягом досліджуваного періоду характеризується надзвичайно високими значеннями, так у 2019 році воно становило 4009,99%. Тобто це свідчить про зростання суми прибутку на 1 гривню, відносно тих грошових коштів, якими володіє підприємство.

Рентабельність отриманих та витрачених грошових коштів протягом 2017-2019 рр. загалом мала тенденцію до постійного спадання, що було зумовлено зменшенням фінансового результату та збільшенням негативного грошового потоку. Так у 2019 році даний показник мав рентабельність 8,052% та 7,854%. тоді як у 2017 році дані значення становили 41,404% та 40,994%.

У порівнянні з попередніми періодами суттєвим зменшенням своїх показників характеризується рентабельність чистого грошового потоку в 2019 році. Так у 2019 році її значення становило 374,78%, що є на 2503,8% ніж в попередньому періоді. Даний показник має таке суттєве зменшення свого значення за рахунок значного скорочення чистого прибутку підприємства в 2019 році.

Коефіцієнт ефективності грошових потоків характеризується збереженням однакового значення протягом 2017-2018 рр. У 2019 році значення даного коефіцієнта характеризується зростанням до 0,021, що свідчить про зростання прискорення оборотності грошових коштів у даному періоді.

Коефіцієнт руху грошових коштів в результаті операційної діяльності протягом досліджуваного періоду має негативну динаміку до зменшення його рівня. Так у 2018 році він зменшився вдвічі і становив 0,367, а у 2019 році взагалі отримав негативне значення -0,001, тобто відбулось зменшення у порівнянні з попереднім періодом на 0,368. Дана тенденція, що склалась може бути визначена як негативна.

Протягом досліджуваного періоду коефіцієнт чистого грошового потоку від операційної діяльності має динаміку до зменшення. Так у 2017 році значення коефіцієнта становило 12,253 тоді як у 2019 році воно досягло негативного значення, у розмірі -0,016.

Протягом досліджуваного періоду коефіцієнт ефективності грошових потоків від операційної діяльності характеризується постійним спаданням, що є негативним явищем, оскільки свідчить про зменшення результативності операційної діяльності. Так у 2017 році значення коефіцієнта становило 4,156 тоді як у 2019 році -0,002.

Для коефіцієнта відношення грошового потоку від операційної діяльності до загальної суми боргу, характерним є його постійне зменшення. Так у 2017 році даний коефіцієнт становив 0,682 тоді як у 2019 році його значення досягло -0,001, що свідчить про поступове збільшення заборгованості по поточних та довгострокових зобов'язаннях.

Зменшенням протягом досліджуваного періоду характеризується є й коефіцієнт рентабельності грошового потоку від операційної діяльності. Оскільки ТОВ «ІДЕК-2006» характеризується прибутковою операційною діяльністю, то в 2017 році на 1 гривню позитивного грошового потоку саме від операційної діяльності припадало 5,49 копійок прибутку, у 2018 році – 5,41 коп., а в 2019 році це значення різко зменшилось до 2,46 копійки, у зв'язку із скороченням прибутку від операційної діяльності.

При аналізі грошових коштів необхідним також є визначити ліквідний грошовий потік, що являє собою співставлення отриманих та витрачених коштів. Даний показник є вагомим чинником при характеристиці фінансової стійкості суб'єкта господарювання. Ліквідний грошовий потік показує як змінюються чисті кредитні кошти протягом досліджуваного періоду. Чиста кредитна позиція являє собою співставлення суми кредитів з обсягом грошових коштів. Тісний взаємозв'язок ліквідного грошового потоку встановлено з фінансовим важелем. Він проводить оцінку верхнього рівня, встановлюючи своєрідну межу до якої підприємство може отримувати для здійснення своєї діяльності кредити в банку.

За рахунок використання методу ліквідного грошового потоку забезпечується здійснення оперативного розрахунку потоку грошових коштів на підприємстві. Даний метод можна застосовувати при експрес-діагностиці фінансового стану підприємства [16; 18].

Методика розрахунку ліквідного грошового потоку на ТОВ «ІДЕК-2006» на протязі досліджуваного періоду наведена в таблиці 3.6. Провівши розрахунок ліквідного грошового потоку для ТОВ «ІДЕК-2006», можна побачити що у 2018 році він характеризується від'ємним значенням у розмірі 19570,7 тис. грн. В той час в 2019 році ліквідний грошовий потік становить 10123,3 тис. грн.

Таблиця 3.6

Розрахунок ліквідного грошового потоку ТОВ «ІДЕК-2006»
протягом 2017-2019 рр.

№ з/п	Показники	2018 рік	2019 рік
	На початок періоду:		
1	Довгострокові кредити, тис. грн.	-	-
2	Короткострокові кредити, тис. грн.	34 309,40	52 662,70
3	Грошові кошти, тис. грн.	1 251,10	33,70
	На кінець періоду:		
4	Довгострокові кредити, тис. грн.	-	12 788,20
5	Короткострокові кредити, тис. грн.	52 662,70	30 128,10
6	Грошові кошти, тис. грн.	33,70	410,60
	Ліквідний грошовий потік (п.6-(п.4+п.5) -(п.3-(п.1+п.2))	-19 570,70	10 123,30

Розраховано автором на основі додатків А-Е.

Відмінність показника оцінки ліквідного грошового потоку від інших показників для оцінки ліквідності полягає в їхній здатності оцінити спроможність підприємства погасити власні зобов'язання перед зовнішніми кредиторами.

Особливістю ліквідного грошового потоку є те, що він дає можливість отримати характеристику для абсолютної величини грошових коштів, що є результатом певної діяльності підприємства. Разом з цим показник може використовуватись також і для прийняття фінансових та інвестиційних рішень кредиторами та потенційними інвесторами даного підприємства.

Провівши оцінку ефективності використання грошових коштів на прикладі ТОВ «ІДЕК-2006» можна зробити висновок, що основною функцією управління грошовими потоками на сільськогосподарських підприємствах є їх оптимізація. При цьому кінцевою метою даної процедури є досягнення максимізації чистого

грошового потоку, що отриманий від операційної діяльності підприємства, внаслідок чого підвищується рівень самофінансування, а також знижується залежність від фінансування із зовнішніх джерел. Для оцінки управління грошовими потоками нами пропонується користуватись показниками ліквідності й дохідності. При здійсненні даних процедур головними методами є синхронізація та вирівнювання. Збереження оптимального залишку грошових коштів дасть для підприємств можливість здійснювати операції з метою вибору методів фінансування та здійснення певних операцій. Подальшого вивчення потребує дослідження процесу оптимізації грошових потоків як частини управління фінансовою стійкістю підприємства.

3.3 Внутрішній контроль у забезпеченні збереження грошових коштів

Встановлено, що проведення внутрішнього контролю на ТОВ «ІДЕК-2006», як і на більшості вітчизняних підприємств, все ще залишається неефективним, що призводить до понесення підприємством значних втрат. В більшості випадків, щоб усунути більшість проблем пов'язаних з проведенням контролю операцій з грошовими коштами, необхідним є проведення систематичних, реальних перевірок, що в основному будуть орієнтуватись на стан та оцінку внутрішнього контролю відносно захисту грошових коштів, процесі виявлення фактичної наявності грошових коштів та проведення перевірки загальної системи бухгалтерського обліку.

Ефективним заходом проведення внутрішнього контролю на сільськогосподарському підприємстві є інвентаризація. Особливістю даної специфічної перевірки є те, що вона проводиться раптово, в той момент видача і прийом грошових коштів припиняються. Стороннім особам заборонено вхід в касове приміщення. Перевіряючий перед початком здійснення перевірки повинен пред'явити акт на ревізію наявних грошових коштів, що фактично є в касі підприємства. Преамбула даного акту містить інформацію, де є розписка

касира щодо того, що на початку інвентаризації всі прибуткові та видаткові документи були здані в бухгалтерію; грошові кошти, які поступили під його відповідальність є оприбутковані; а вибулі грошові кошти є списані.

З метою запобігання проблеми привласнення коштів, що лише поступили на рахунок в банку, за доцільне, вважається проводити їх інвентаризацію шляхом звірки залишків, що обслуговуються на рахунках в бухгалтерії із фактичними залишками, що містяться в банківських виписках. Всі розбіжності виявлені в ході інвентаризації оформляються у вигляді акту. Якщо це необхідно, то достовірність виписок можуть перевірити за допомогою зустрічної перевірки з банківською установою.

Основою для складання звіту про стан бухгалтерського обліку грошових коштів є складені інвентаризаційні документи. На основі складеного звіту перевіряючими робиться висновок, щодо рівня забезпечення підприємства заходів щодо захисту та збереженню грошових коштів. Керуючись даними висновками, управлінський персонал, які саме міри потрібно прийняти для покращення ситуації, що склалась. За допомогою такої процедури в більшості випадків досягається вдосконалення системи внутрішнього контролю за операціями з грошовими коштами.

Вважаємо, що на ТОВ «ІДЕК-2006» потрібно посилено впроваджувати процедуру управління грошовими коштами. На сільськогосподарському підприємстві впровадження управління передбачає оптимізацію середнього поточного залишку, що являє собою створення й підтримка забезпечення постійної платоспроможності підприємства. Впровадження процедури управління грошовими коштами включає в себе виконання наступних завдань:

- визначення мінімально необхідної суми грошових коштів, що є потрібною для здійснення безперебійної поточної діяльності;
- здійснення диференціації мінімально необхідної потреби в грошових коштах за основними видами поточних господарських операцій;
- використання тимчасово вільних грошових коштів з метою отримання додаткового доходу;

Усі наявні питання є складовою частиною в системі управління грошовими коштами підприємства. На підприємстві ТОВ «ІДЕК-2006» виконуються практично всі основні моменти даної системи. Єдиним проблемним моментом як на досліджуваному підприємстві, так і на більшості підприємств України є необхідність відпрацювання вміння прогнозувати вхідні та вихідні грошові потоки, а також здійснення подальшого контролю за ними. Використання даного методу є необхідним, оскільки дає можливість підвищити не тільки ефективність управління грошовими коштами підприємства, а й ефективність його господарювання в цілому.

Наявність як дефіциту, так і надлишку грошових ресурсів здійснює негативний вплив на результати господарської діяльності сільськогосподарської діяльності, тому першочерговим напрямом роботи є необхідність дотримуватись збалансованих обсягів позитивних та негативних грошових потоків.

Наявність дефіцитного грошового потоку знижує рівень платоспроможності і ліквідність підприємства, внаслідок чого зростає прострочена заборгованість підприємства за кредитами в банку, з оплати праці, розрахунків з постачальниками і загальне зниження фінансової стійкості.

Надлишковий грошовий потік призводить до втрати підприємством реальної вартості тимчасово вільних коштів через інфляційні процеси, скорочується оборотність капіталу у зв'язку з наявністю простою коштів, що має відображення у фінансовій звітності підприємства.

Підтримка наявного і в разі потреби досягнення збалансованого дефіцитного грошового потоку в короткостроковій перспективі на ТОВ «ІДЕК-2006» може бути досягнута в разі виконання заходів, що забезпечують прискорення залучення коштів і уповільнюють їх виплати (рис. 3.2).

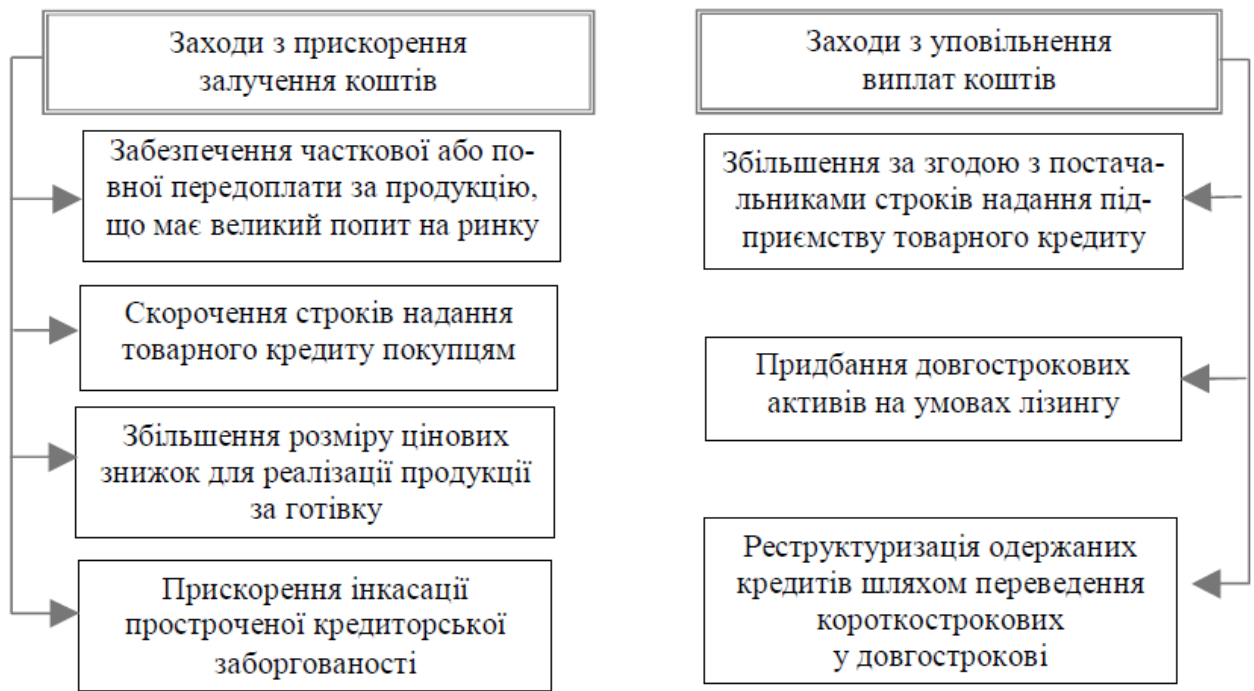

Рис. 3.2 Основні заходи короткострокового характеру з метою збереження збалансованості грошового потоку [57; 58]

Наведені заходи маючи можливість підвищити рівень абсолютної платоспроможності в короткостроковому періоді, можуть створити для підприємства в майбутньому проблему дефіцитності грошових потоків. Саме тому, паралельно з регулюванням в короткостроковому періоді повинно проводитися довгострокове регулювання (рис. 3.3).

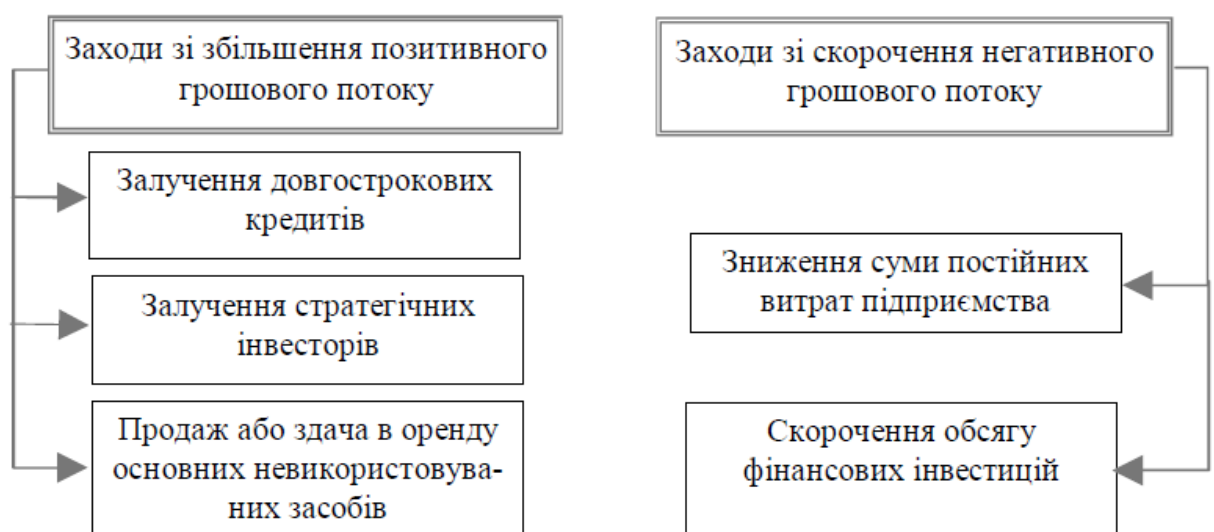

Рис. 3.3 Основні заходи довгострокового характеру з метою збереження збалансованості грошового потоку [57; 58]

Взагалі, необхідною є така система бухгалтерського обліку, що зможе вчасно надавати для керівництва підприємства необхідну інформацію щодо наявності грошових коштів, склад та розмір майна та динаміку їх зміни до збільшення чи зменшення. Основні зміни в обліку мають обумовлюватись самим предметом діяльності, а також особливостями щодо продукції: її властивостями, умовами виготовлення та збуту. На нашу думку, План рахунків потребує певного корегування в частині активів, які відносять до грошових. Зокрема, пропонується уточнити що у складі грошових активів можуть бути розрахунки.

Розрахунок мінімально-необхідної потреби в грошових коштах, що необхідна для здійснення поточної господарської діяльності, базується на основі розрахунку грошових коштів відносно поточних господарських операцій, що відбуваються на підприємстві. Здійснення процедури планування грошових коштів на ТОВ «ІДЕК-2006» пропонується здійснювати нами в декілька основних етапів.

Використання сільськогосподарським підприємством системи контролювання грошових коштів дає змогу підвищити ефективність даного процесу управління його діяльністю. Провівши дослідження обліку грошових коштів на ТОВ «ІДЕК-2006» пропонується для підприємства започаткувати використання фінансових планів щодо надходжень та витрат грошових коштів на наступний рік, де буде міститись розрахунковий план доходу від основної діяльності, а також витрат відносно грошових коштів у розрізі статей витрат. З метою забезпечення оперативного контролю за рухом грошових коштів на досліджуваному підприємстві доцільним було б кожного місяця проводити кожного формування звіту відносно попереднього місяця про використання і надходження грошових коштів, а також здійснювати порівняння його з нормативним значенням.

Правильна побудова й організація обліку на ТОВ «ІДЕК-2006» має вагомое значення для забезпечення швидкого повернення кругообігу грошових коштів, та здійснення переходу з товарної в грошову форму, створюючи тим самим безперебійні умови для придбання товарно-матеріальних цінностей, тобто

організація правильної побудови обліку грошових коштів в майбутніх періодах дає змогу забезпечити наявність інформації про цілеспрямоване використання, наявність та здійснення контролю за їх використанням.

Проведене дослідження обліку, аналізу та контролю грошових коштів на ТОВ «ІДЕК-2006» дало нам змогу встановити, що на підприємстві існує ряд проблем, що потребують вирішення. Серед незначних проблем нами було виділено відсутність встановленого ліміту залишку грошових коштів в касі підприємства. Нами було розраховано рекомендовану суму залишку грошових коштів в касі підприємства. Серед глобальних проблем варто визначити: відсутність методики проведення системного аналізу грошових коштів на підприємстві, і як наслідок відсутність планування та прогнозування, а також недосконала правління грошовими коштами. Нами було запропоновано процедуру проведення аналізу грошових коштів та їх еквівалентів на ТОВ «ІДЕК-2006» в трьох етапах: підготовчому, основному та завершальному, а також схему щодо основних напрямів ефективнішого управління грошовими коштами.

ВИСНОВКИ

1. Проведено дослідження поняття «грошові кошти», в результаті якого було встановлено, що воно виступає універсальним товаром, що є загальним еквівалентом, і виражає вартість всіх товарів. Окрім цього, готівкові кошти розглядаються і як гроші, що необхідні підприємству в своєму розпорядженні для проведення різних платежів. Таким чином встановлено, що грошові кошти розглядаються як бухгалтерське, так і економічне поняття.

2. Вивчено поняття «еквівалентів грошових коштів» та встановлено, що вони можуть у виступати у двох видах: боргові фінансові інвестиції (що мають короткий строк обігу чи малий термін, що залишився до їх погашення) або ті, що можуть бути вільно реалізованими підприємством у будь-який момент, і характеризуються стабільністю їх вартості протягом тривалого часу та впевненістю у тому, що ця стійкість збережеться і в майбутньому.

3. Запропоновано основні класифікаційні ознаки грошових коштів з метою їх використання для потреб обліку, аналізу та контролю грошових коштів: за формою існування, за місцем зберігання, за видом валюти, за обмеженістю у використанні, за джерелами надходжень та напрямками використання. Було сформовано класифікацію еквівалентів грошових коштів (ЕГК), за такими ознаками: за регіональною ознакою, за початковим визнанням та подальшою оцінкою, за видом емітента, за видом валюти в якій здійснювались інвестиції в ЕГК, за набуттям права власності після вкладень в ЕГК, форма щодо прав, які надаються еквівалентом грошових коштів, за методом оцінки на дату складання балансу.

4. Встановлено, що нормативно-правове регулювання обліку, аналізу та контролю грошових коштів та їх еквівалентів здійснюється Законами України, Постановами Правління Національного банку України, правилами, положеннями та іншими нормативно-правовими документами.

5. Визначено, що основними причинами необхідності аналізу грошових коштів є: потреба в оцінці використання ресурсів підприємства,

наявність ризиків втрати платоспроможності, зростанням нестабільності в діяльності підприємства, підвищенням рівня управління грошовими потоками та рядом інших факторів.

6. Запровадження обов'язкового внутрішньогосподарського контролю є необхідним, щоб не допускати факти відхилень, неефективності у роботі та помилки, у разі потреби своєчасного їх виявлення та усунення. Це зможе сприяти підвищенню ефективності діяльності підприємств, зокрема в сфері використання ними грошових коштів.

7. Визначено залежність фінансово-господарської діяльності від правильності у веденні організації обліку грошових коштів. Дослідження облікової практики сільськогосподарського підприємства дає змогу встановити, що для обліку грошових коштів підприємство використовує такі рахунки: 30 рахунок «Каса», 31 «Рахунки в банках» та 33 «Інші кошти». Щоб побудувати належну систему бухгалтерського обліку необхідним є правильне здійснення та поетапне відображення її руху, починаючи нормативно-правовими вимогами, вимогами до заповнення первинних документів та проведення процедури систематизації та узагальнення інформації в регістрах, що завершується складанням звітності.

8. Доведено, що вплив різних операцій на грошові потоки визначає звіт про рух грошових потоків. Грошові кошти повинні знаходитися весь час під контролем бухгалтерії, оскільки вони є найліквідніші активи, і мають змогу забезпечити постійну платоспроможність підприємства. Відповідно до законодавчих вимог звіт про рух грошових коштів може бути сформований за двома методами: прямим та напями. Нами було розраховану 3-тю форму звіту про рух грошових коштів за непрямим методом вручну, оскільки для дослідження вона є більш інформативною.

9. Встановлено, що проведення внутрішнього контролю на ТОВ «ІДЕК-2006», як і на більшості вітчизняних підприємств, все ще залишається неефективним, що призводить до понесення підприємством значних втрат. В більшості випадків, щоб усунути більшість проблем пов'язаних з проведенням

контролю операцій з грошовими коштами, необхідним є проведення систематичних, реальних перевірок, що в основному будуть орієнтуватись на стан та оцінку внутрішнього контролю відносно захисту грошових коштів, процесі виявлення фактичної наявності грошових коштів та проведення перевірки загальної системи бухгалтерського обліку.

10. Аналіз грошових коштів протягом 2017-2019 рр. дає змогу помітити що залишок коштів на кінець 2019 року у порівнянні з 2018 зріс на 376,9 тис грн (чи в 11 разів). Зростанням характеризується й чистий рух грошових коштів, що становив в 2019 році 376,9 тис. грн, тобто в порівнянні з 2018 роком він збільшився на 1594,3 тис. грн. В основному зростання чистого руху грошових коштів відбулось за рахунок зростання чистого руху коштів від фінансової діяльності на 20986,6 тис. грн, що становить в 2019 році 17047,3 тис. грн.

11. Здійснивши аналіз руху операційних коштів у результаті операційної діяльності протягом 2017-2019 рр., можна помітити, що спостерігається динаміка до скорочення чистого руху коштів від операційної діяльності. Зокрема у 2018 році сума зменшилась на 9071,7 тис. грн (чи на 14,6 %), суттєве зниження відбулось у 2019 році, де чистий рух грошових коштів становив 130,4 тис. грн, тобто, зменшення відбулось на 53081,6 тис. грн, що свідчить про значне погіршення стану підприємства.

12. Можна помітити що загальні суми по надходженнях та витратах грошових коштів є приблизно рівними, що свідчить про більш-менш врівноважені грошові кошти, підприємство залучає в оборот скільки грошових коштів, що є необхідними для здійснення діяльності. Надходження грошових коштів характеризується нестабільною тенденцією, так у 2018 році вони зросли на 48,14% у порівнянні з 2017 роком, і становили 133028,1 тис. грн. У 2019 році відбулось зменшення надходжень до 113419,8 тис. грн., тобто на 14,74%. В свою чергу зменшення надходжень у 2019 році проти 2018, відбулось в основному за рахунок значного зменшення прибутку від звичайної діяльності до оподаткування.

13. У структурі витрат грошових коштів основну частку протягом 2017-2018 рр. становили витрати на погашення позик (питома вага у 2018 році 37,4%) та витрати на придбання необоротних активів (частка у 2018 році 36,5%). У 2019 році відбулись певні зміни в структурі витрат грошових коштів, так основну частку перейняв на себе прибуток від неопераційної діяльності та інших негрошових операцій, частка якого становила 32,8%, а також витрати понесені у зв'язку зі збільшенням оборотних активів 26,7%

14. Розраховані основні показники оцінки руху грошових коштів, в яких протягом досліджуваного періоду спостерігається негативна динаміка щодо зменшення їх розрахункових значень. Провівши розрахунок ліквідного грошового потоку для ТОВ «ІДЕК-2006», можна побачити що у 2018 році він характеризується від'ємним значенням у розмірі 19570,7 тис. грн. В той час в 2019 році ліквідний грошовий потік становить 10123,3 тис. грн.

15. Проведене дослідження обліку, аналізу та контролю грошових коштів на ТОВ «ІДЕК-2006» дало нам змогу встановити, що на підприємстві існує ряд проблем, що потребують вирішення. Серед незначних проблем нами було виділено відсутність встановленого ліміту залишку грошових коштів в касі підприємства. Нами було розраховано рекомендовану суму залишку грошових коштів в касі підприємства. Серед глобальних проблем варто визначити: відсутність методики проведення системного аналізу грошових коштів на підприємстві, і як наслідок відсутність планування та прогнозування, а також недосконала правління грошовими коштами. Нами було запропоновано процедуру проведення аналізу грошових коштів та їх еквівалентів на ТОВ «ІДЕК-2006» в трьох етапах: підготовчому, основному та завершальному, а також схему щодо основних напрямів ефективнішого управління грошовими коштами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. IASplus. URL: <https://www.iasplus.com/en/standards/ias> (дата звернення: 16. 11. 2020).
2. Бабіч В. В., Сагова С. В. Фінансовий облік (облік активів). Київ. КНЕУ. 2006. 282 с.
3. Бланк И. А. Управление финансовой стабилизацией. Ника-Центр, Эльга, 2003. 796 с.
4. Будяк В. Звіт про рух грошових коштів як джерело інформації для управління прибутком підприємства. Економіка. Фінанси. Право. №3. 2006 р. С. 28-30.
5. Буряк П. Ю., Римар М. В., Бець М. Т. Фінансово-економічний аналіз. Професіонал, 2004. 528 с.
6. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський словник. Ж:Рута. 2008. 224с.
7. Бухгалтерський фінансовий облік. Підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. 8-е вид. Житомир. 2009. 912 с.
8. Вигівська І.М. Особливості складання звіту про рух грошових коштів за вітчизняними та міжнародними стандартам. Вісник ЖДТУ. 2009. № 4(34). С. 41-49.
9. Височан О. С. Облік і контроль грошових коштів та їх еквівалентів: теорія, методика, організація: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.09 / О. С. Височан - К. : 2009. 24 с.
10. Височан О.С. Облік руху грошових коштів як інформаційна база системи аналізу ліквідності підприємства. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: економіка. 2004. №17. С.192-197. 50с.
11. Вишняков В. Г. Управлінська звітність про наявність і рух грошових коштів та їхніх еквівалентів. 2006. №570. С.13-19

12. Волкова Н. А. Економічний аналіз : Навч. Посібник, Одеса: ОНЕУ, 2015. 246 с.
13. Володина Н. В. Анализ денежных потоков на базе отчета о движении денежных средств (опыт ряда европейских стран). Вестник Финансовой академии. 2007. №2 (14). С.50-54.
14. Горицька Н. Суть і порядок заповнення звіту про рух грошових коштів згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 4. Галицькі контракти. 1999. № 51. С.35-37
15. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main> (дата звернення 15.09.2020).
16. Деменіна О. Управління грошовими потоками в межах концепції фінансової рівноваги підприємства. Актуальні проблеми економіки. 2012. №7. С.14-18.
17. Дерій М. Дефініції «грошові кошти» і «грошові потоки»: відмінності та взаємозв'язок. Економічний аналіз. 2010. Випуск 6. С. 60-64.
18. Економічний аналіз : Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит». За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. Житомир, 2003. 680 с.
19. Євтух О. Т. Інформаційна сутність грошей через призму сучасних фінансів. Фінанси України. 2003. №7. С.3–8.
20. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 20 вересня 2001 р. № 5-6 (зі змінами і доповненнями) URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/2121-14> (дата звернення 15.09.2020).
21. Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» від 2001р. № 29 (зі змінами і доповненнями) URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2346-14> (дата звернення 15.09.2020).
22. Зарвій Т.М. Звіт про рух грошових коштів: джерела та напрями потоків руху грошових коштів. Вісник ЖІТІ. 2008. № 16. С. 50.
23. Івахненко В.М. Курс економічного аналізу. КНЕУ. 2000. 263 с.

24. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті : затв. постановою Правління Національного банку України від 21.01.04 р. № 22. Дата оновлення: 27.06.2019. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0377-04> (дата звернення: 07.10.2020).

25. Інструкція про порядок відкриття та використання рахунків клієнтів банків та кореспондентських рахунків банків - резидентів і нерезидентів : затв. постановою Правління Національного банку України від 12.12.2003 р. № 492. Дата оновлення: 04.04.2019. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03> (дата звернення: 07.10.2020).

26. Ковалев В. В. Введение в финансовый менеджмент. Финансы и статистика. 2000. 768 с.

27. Козюк В. В., Родіонова Л. А. Історія економіки та економічної думки: від ранніх цивілізацій до початку ХХ ст. Знання. 2011. 566 с.

28. Кондраков Н.П. Бухгалтерский учет. ИНФРА-М. 2009. 635 с.

29. Корягін М.В. Взаємозв'язок Звіту про рух грошових коштів з іншими формами звітності та типологія помилок при його складанні. Бухгалтерський облік і аудит. 2004. №2. С.31-37.

30. Корягін М.В. Звіт про рух грошових коштів: вітчизняний та міжнародний підходи. Проблеми економіки та управління. 2003. № 484. С.104-109.

31. Косміна Р. М. Бухгалтерський облік. Вища шк. 2006. 174 с.

32. Косміна Р. М. Бухгалтерський облік. Вища школа. 2003. 174 с

33. Ларсон Керміт Д. Основні принципи бухгалтерського обліку. Дніпропетровськ, 2007. 1336 с.

34. Масленніков Є. І. Методологічні та практичні засади дослідження системи управління фінансовою стійкістю промислового підприємства. Монографія. Одеса. 2015. 316 с.

35. Мельник Т.І Фінансова звітність та первинна документація українських підприємств при застосуванні МСФЗ. Вісник Київського

національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Економіка. 2013. № 150. С. 29-34.

36. Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств від 28.07.2006р URL: <http://www.uazakon.com/big/text892/pg1.htm> (дата звернення 15.11 2020).

37. Методичні рекомендації з перевірки порівнянності показників фінансової звітності : затв. наказом Міністерства фінансів України від 22 грудня 2008 р. № 1524. Фінансова звітність: від стандартів до практики. Збірник систематизованого законодавства. Бухгалтерія. 2011. Вип. 1. 357 с.

38. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності : затв. наказом Міністерства фінансів України від 28.03.2013 р. № 433. Дата оновлення: 30.12.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13> (дата звернення: 07.10.2020).

39. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів» від 01.01.2012 с http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/929_019 (дата звернення: 16. 11. 2020).

40. Надточій С.І. Коефіцієнтний аналіз грошових потоків підприємства в аспекті управління ними. Формування ринкових відносин в Україні. 2006. № 7. С. 8-12.

41. Нападовська Л.В. Внутрішньогосподарський контроль в ринковій економіці. Дніпропетровськ. 2000. 224 с

42. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.13 № 73. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення 15.09.2020)

43. Осовська Г.В. Економічний словник. Кондор, 2007. 358 с.

44. Остафійчук С. М. Грошові кошти та їх еквіваленти – найліквідніші активи підприємства Науковий вісник Ужгородського університету. 2011. Серія Економіка. Спецвипуск 33. Частина 2. 215-220 с.

45. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI (зі змінами і доповненнями). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=2755-17> (дата звернення 15.09.2020).
46. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 „Звіт про рух грошових коштів” від 31 березня 1999 р. № 87. Офіційний вісник України. 1999. № 25.
47. Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції від 26.04.2000 № 91 (зі змінами та доповненнями URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0284-00> (дата звернення 16.09.2020).
48. Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти» від 30.11.2001р. № 559 (зі змінами та доповненнями) URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z-1050-01> (дата звернення 15.11 2020).
49. Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів» від 10.08.2000р. № 193(зі змінами і доповненнями) URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00> (дата звернення 16.09.2020).
50. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні від 29.12.2017 р. № 148. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17> (дата звернення: 07.10.2020).
51. Правила визначення платіжних ознак та обміну банкнот, розмінних та обігових монет національної валюти України : затв. постановою Правління Національного банку України від 03.12.2018 р. № 134. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0134500-18> (дата звернення: 07.10.2020).
52. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.99 р. № 996-XIV. Дата оновлення: 16.11.2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996-14> (дата звернення: 07.10.2020).
53. Про застосування електронних контрольно-касових апаратів і товарно-касових книг при розрахунках із споживачами у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг : Закон України від 06.06.96 р. № 227/96-ВР.

Дата оновлення: 13.07.2000. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/227/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 07.10.2020).

54. Рожелюк В. М. Нормативно-правове регулювання ведення бухгалтерського обліку як визначальний чинник його організації. 2014 с. 226

55. Скоробогатова В. В. Бухгалтерський облік та контроль монетарних активів: проблеми теорії та методології. Монографія. Житомир. 2012. 520 с.

56. Соколов *Б.Н.* Системы внутреннего контроля (организация, методика, практика), ЗАО “Издательство “Экономика”, 2007. 442 с.

57. Сопко В. Бухгалтерський облік. КНЕУ. 2010. 500 с.

58. Сопко В. В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу. КНЕУ, 2004. 412с.

59. Сорокина Е.М. Анализ денежных потоков предприятия: теория и практика в условиях реформирования российской экономики. М. 2002. 176 с.

60. Ступаченко І.В. Удосконалення обліку і контролю за збереженістю і використанням грошових коштів. Організаційно-економічні проблеми АПК. Наукове видання. Ч. 3. Київ. 2001. 511 с.

61. Сук Л.К. Організація бухгалтерського обліку. Каравела. 2009. 624 с

62. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність. Алерта. 2011. 976 с.

63. Тридід О. М., Орехова К. В. Методичний підхід до оцінювання ефективності управління грошовими потоками підприємства. Наука й економіка. 2009. № 4. С.147–154.

64. Указ Президента України «Про застосування штрафних санкцій за порушення норм з регулювання обігу готівки» від 12.06.95 р. № 436/95 (зі змінами та доповненнями URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436/95> (дата звернення 16.09.2020).

65. Хайлова Т.В., Кувшинчікова А.С. Деякі питання безготівкових розрахунків і шляхи їх вирішення. Економіка та право. 2014. № 1. С. 103-107.

66. Хом'як Р. Л . Бухгалтерський облік в Україні. Львів. 2008. 1088 с.

67. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз. Центр учбової літератури, 2008. 566 с.
68. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. №435-ІУ.
69. Чорна С. Грошові кошти як об'єкт бухгалтерського обліку . Бухгалтерський облік і аудит. 2005. №3. С.46–54.
70. Ширенбек Х. Экономика предприятия : учебник для вузов, Питер, 2004 848 с.
71. Юхименко П. І., Леоненко П. М. Історія економічних вчень. Навч посібник. 3-тє вид., випр. Знання-Прес. 2002. 514 с.
72. Яценко В.М. Внутрішній контроль на підприємствах України: проблеми розвитку та шляхи їх вирішення. Фінанси бухгалтерський облік і аудит 2009. Випуск 22. 29 с.

ДОДАТКИ ДОДАТОК А

Додаток 1
до положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25
"Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємства"

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ суб'єкта малого підприємства

Підприємство ТОВ "ІДЕК-2006" Територія <u>РІВНЕНСЬКА</u> Організаційно-правова форма господарювання <u>Товариство з обмеженою відповідальністю</u> Вид економічної діяльності <u>Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур</u> Середня кількість працівників, осіб <u>48</u> Одиниця виміру: <u>тис. грн. з одним десятковим знаком</u> Адреса, телефон <u>вулиця Центральна, буд. 22, с. ВЕРХІВ, ОСТРОЗЬКИЙ РАЙОН, РІВНЕНСЬКА обл., 35825</u>	Дата(рік,місяць,число) за ЄДРПОУ за КОАТУУ за КОПФГ за КВЕД	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <th colspan="3">Коди</th> </tr> <tr> <td>2018</td> <td>01</td> <td>01</td> </tr> <tr> <td colspan="3">33840626</td> </tr> <tr> <td colspan="3">5624281601</td> </tr> <tr> <td colspan="3">240</td> </tr> <tr> <td colspan="3">01.11</td> </tr> </table>	Коди			2018	01	01	33840626			5624281601			240			01.11		
Коди																				
2018	01	01																		
33840626																				
5624281601																				
240																				
01.11																				
		4037445																		

1.Баланс на 31 грудня 2017 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного року	Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006	
			На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-	-
Основні засоби	1010	16 637,5	39 358,9	39 358,9
первісна вартість	1011	23 475,2	49 965,7	49 965,7
знос	1012	(6 837,7)	(10 606,8)	(10 606,8)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-	-
Усього за розділом I	1095	16 637,5	39 358,9	39 358,9
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	19 370,1	53 201,4	53 201,4
у тому числі готова продукція	1103	13 721,3	32 599,3	32 599,3
Поточні біологічні активи	1110	-	-	-
Поточні фінансові активи	1125	14 322,0	24 701,4	24 701,4
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1135	-	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1136	-	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1155	10 773,3	44 184,8	44 184,8
Інша поточна дебіторська заборгованість	1160	-	-	-
Поточні фінансові інвестиції	1165	361,1	1 251,1	1 251,1
Гроші та їх еквіваленти	1170	17 151,1	10 687,9	10 687,9
Витрати майбутніх періодів	1190	393,8	3 214,6	3 214,6
Інші оборотні активи	1195	62 371,4	137 241,2	137 241,2
Усього за розділом II	1200	-	-	-
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1300	-	-	-
Баланс	1300	79 008,9	176 600,1	176 600,1

Продовження дод. А

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	37,5	37,5
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	47 953,1	85 226,9
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	47 990,6	85 264,4
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	19 525,2	34 309,4
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	8 239,1	33 154,6
розрахунками з бюджетом	1620	955,4	2 059,3
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	13,6	4,6
розрахунками з оплати праці	1630	47,7	203,5
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	2 237,3	21 604,3
Усього за розділом III	1695	31 018,3	91 335,7
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	79 008,9	176 600,1

2. Звіт про фінансові результати
за _____ Рік 2017

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007	
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	141 863,7	84 434,4
Інші операційні доходи	2120	18,2	1 374,7
Інші доходи	2240	986,6	0,3
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	142 868,5	85 809,4
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(87 479,2)	(46 626,8)
Інші операційні витрати	2180	(12 011,3)	(7 323,0)
Інші витрати	2270	(6 564,6)	(3 992,4)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(106 055,1)	(57 942,2)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	36 813,4	27 867,2
Податок на прибуток	2300	(-)	(-)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	36 813,4	27 867,2

ЕЦП Ігнатюк
Ю.О.

Керівник _____ (підпис)

Головний бухгалтер _____ (підпис)

Ігнатюк Юрій Олександрович
(ініціали, прізвище)

Ігнатюк Юрій Олександрович
(ініціали, прізвище)

Додаток Б

Додаток 1
до положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25
"Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва"

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ
суб'єкта малого підприємництва

Підприємство	Дата(рік,місяць,число)	Коди		
ТОВ "ІДЕК-2006"	за ЄДРПОУ	2019	01	01
Територія РІВНЕНСЬКА	за КОАТУУ	33840626		
Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю	за КОПФГ	5624281601		
Вид економічної діяльності Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур	за КВЕД	240		
Середня кількість працівників, осіб 75		01.11		
Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком				
Адреса, телефон вулиця Центральна, буд. 22, с. ВЕРХІВ, ОСТРОЗЬКИЙ РАЙОН, РІВНЕНСЬКА обл., 35825		0674037445		

1.Баланс на 31 грудня 2018 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного року	1801006
			На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	39 358,9	77 818,3
первісна вартість	1011	49 965,7	98 021,0
знос	1012	(10 606,8)	(20 202,7)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	39 358,9	77 818,3
II. Оборотні активи			
Заласи	1100	53 201,4	79 583,6
у тому числі готова продукція	1103	32 599,3	32 633,7
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	24 701,4	31 471,8
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	44 184,8	59 777,5
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	1 251,1	33,7
Витрати майбутніх періодів	1170	10 687,9	16 561,4
Інші оборотні активи	1190	3 214,6	-
Усього за розділом II	1195	137 241,2	187 428,0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	176 600,1	265 246,3

Продовження дод. Б

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	37,5	37,5
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	85 226,9	120 270,7
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	85 264,4	120 308,2
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	34 309,4	52 662,7
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	33 154,6	54 412,8
розрахунками з бюджетом	1620	2 059,3	1 739,4
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	4,6	114,9
розрахунками з оплати праці	1630	203,5	422,1
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	21 604,3	35 586,2
Усього за розділом III	1695	91 335,7	144 938,1
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	176 600,1	265 246,3

2. Звіт про фінансові результати
за   Рік 2018

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007	
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	200 567,5	141 863,7
Інші операційні доходи	2120	4 693,9	18,2
Інші доходи	2240	25,9	986,6
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	205 287,3	142 868,5
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(131 893,9)	(87 479,2)
Інші операційні витрати	2180	(30 090,0)	(12 011,3)
Інші витрати	2270	(8 259,6)	(6 564,6)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(170 243,5)	(106 055,1)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	35 043,8	36 813,4
Податок на прибуток	2300	(-)	(-)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	35 043,8	36 813,4

Керівник

Головний бухгалтер

(підпис)

(підпис)

ЕП Ігнатюк

Юрій

Олексійович

Ігнатюк Юрій Олексійович

(ініціали, прізвище)

Ігнатюк Юрій Олексійович

(ініціали, прізвище)

Додаток В

Додаток І
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спроцента фінансова
звітність"
(пункт 5 розділу І)

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство	Дата(рік,місяць,число)	Коди		
		2020	01	01
ТОВ "ІДЕК-2006"	за ЄДРПОУ	33840626		
Територія РІВНЕНСЬКА	за КОАТУУ	5624281601		
Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю	за КОПФГ	240		
Вид економічної діяльності Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур	за КВЕД	01.11		
Середня кількість працівників, осіб	83			
Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком				
Адреса, телефон вулиця Центральна, буд. 22, с. ВЕРХІВ, ОСТРОЗЬКИЙ РАЙОН, РІВНЕНСЬКА обл., 35825		0674037445		

1.Баланс на 31 грудня 2019 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного року	1801006
			На кінець звітного періоду
І	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
первісна вартість	1001	-	-
накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби :	1010	77 818,3	86 420,1
первісна вартість	1011	98 021,0	117 545,0
знос	1012	(20 202,7)	(31 124,9)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	77 818,3	86 420,1
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	79 583,6	87 760,9
у тому числі готова продукція	1103	32 633,7	43 922,5
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	31 471,8	77 834,7
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	59 777,5	46 714,7
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	33,7	410,6
Витрати майбутніх періодів	1170	16 561,4	6 733,4
Інші оборотні активи	1190	-	3 214,0
Усього за розділом II	1195	187 428,0	222 668,3
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття			
Баланс	1300	265 246,3	309 088,4

Продовження дод. В

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	37,5	37,5
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	120 270,7	129 178,9
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	120 308,2	129 216,4
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	52 662,7	30 128,1
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	54 412,8	105 461,0
розрахунками з бюджетом	1620	1 739,4	1 005,0
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	114,9	88,0
розрахунками з оплати праці	1630	422,1	391,6
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	35 586,2	30 010,1
Усього за розділом III	1695	144 938,1	167 083,8
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	265 246,3	309 088,4

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2019 р.

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007	
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	138 508,2	200 567,5
Інші операційні доходи	2120	14 241,5	4 693,9
Інші доходи	2240	529,0	25,9
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	153 278,7	205 287,3
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(114 659,0)	(131 893,9)
Інші операційні витрати	2180	(21 418,7)	(30 090,0)
Інші витрати	2270	(8 292,8)	(8 259,6)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(144 370,5)	(170 243,5)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	8 908,2	35 043,8
Податок на прибуток	2300	(-)	(-)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	8 908,2	35 043,8

Е.П. Ігнатюк
Юрій

Олексійович

Ігнатюк Юрій Олексійович

(ініціали, прізвище)

Ігнатюк Юрій Олексійович

(ініціали, прізвище)

Керівник

(підпис)

Головний бухгалтер

(підпис)

Додаток Д

Підприємств о ТОВ "ІДЕК-2006"

(найменування)

Дата (рік, місяць, число)

за ЄДРПОУ

КОДИ

Звіт про рух грошових коштів (за непрямим методом)
за 2018 р.

Форма № 3-н

Код за ДКУД

1801006

Стаття	Код рядка	За звітний період		За аналогічний період попереднього року	
		надходження	видаток	надходження	видаток
1	2	3	4	5	6
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності					
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	3500	35043,8		36813,4	
Коригування на:					
амортизацію необоротних активів	3505	9501	X	4368	X
збільшення (зменшення) забезпечень	3510				
збиток (прибуток) від нереалізованих	3515	X			
збиток (прибуток) від неопераційної діяльності та інших негрошових	3520		21869,4		8105,1
Зменшення (збільшення) оборотних активів	3550		4916		6883,00
Збільшення (зменшення) поточних зобов'язань	3560	35452,6		36090,4	
Ч	3570	53212		62283,70	
Сплачений податок на прибуток	3580	X		X	
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	53212	0	62283,70	
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності					
Надходження від реалізації:			X		X
фінансових інвестицій	3200				
необоротних активів	3205		X		X
Надходження від отриманих:					
відсотків	3215		X		X
дивідендів	3220		X		X
Надходження від деривативів	3225		X		X
Інші надходження	3250		X		X
Витрачання на придбання:					
фінансових інвестицій	3255	X		X	
необоротних активів	3260	X	48055,3	X	26490,5
Виплати за деривативами	3270	X		X	
Інші платежі	3290	X		X	
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	0	48055,3		26490,5
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності					
Надходження від:			X		X
Власного капіталу	3300				
Отримання позик	3305	53030,7	X	12530	X

Продовження дод. Д

1	2	3	4	5	6
Інші надходження	3340		X		X
Витрачання на:					
Викуп власних акцій	3345	X		X	
Погашення позик	3350	X	49327	X	41735,2
Сплату дивідендів	3355	X		X	
Інші платежі	3390	X	7643	X	5698
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395		3939,3		34903,2
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400		1217,4	890,00	
Залишок коштів на початок року	3405	1251,1	X	361,1	X
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410				
Залишок коштів на кінець року	3415	33,7		1251,1	

Керівник

Головний бухгалтер

Додаток Е

Підприємств о ТОВ "ІДЕК-2006"	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ	
(найменування)	за ЄДРПОУ		

**Звіт про рух грошових коштів (за непрямим методом)
за 2019 р.**

Форма № 3-н Код за ДКУД 1801006

Стаття	Код рядка	За звітний період		За аналогічний період попереднього року	
		надходження	видаток	надходження	видаток
1	2	3	4	5	6
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності					
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	3500	8908,2		35043,8	
Коригування на:					
амортизацію необоротних активів	3505	12271	X	9501	X
збільшення (зменшення) забезпечень	3510				
збиток (прибуток) від нереалізованих	3515	X			
збиток (прибуток) від неопераційної діяльності та інших негрошових	3520		36370,5		21869,4
Зменшення (збільшення) оборотних активів	3550		29619,4		4916,00
Збільшення (зменшення) поточних зобов'язань	3560	44680,3		35452,6	
Грошові кошти від операційної	3570		130,4	53212,00	
Сплачений податок на прибуток	3580	X		X	
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	0	130,4	53212,00	
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності					
Надходження від реалізації:			X		X
фінансових інвестицій	3200				
необоротних активів	3205		X		X
Надходження від отриманих:					
відсотків	3215		X		X
дивідендів	3220		X		X
Надходження від деривативів	3225		X		X
Інші надходження	3250		X		X
Витрачання на придбання:					
фінансових інвестицій	3255	X		X	
необоротних активів	3260	X	16540	X	48055,3
Виплати за деривативами	3270	X		X	
Інші платежі	3290	X		X	
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	0	16540		48055,3
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності					
Надходження від:			X		X
Власного капіталу	3300				
Отримання позик	3305	45560,3	X	53030,7	X

Продовження дод. Е

1	2	3	4	5	6
Інші надходження	3340		X		X
Витрачання на:					
Викуп власних акцій	3345	X		X	
Погашення позик	3350	X	20402	X	49327
Сплату дивідендів	3355	X		X	
Інші платежі	3390	X	8111	X	7643
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	17047,3			3939,3
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	376,9			1217,40
Залишок коштів на початок року	3405	33,7	X	1251,1	X
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410				
Залишок коштів на кінець року	3415	410,6		33,7	

Керівник

Головний бухгалтер

Додаток Ж

Ідентифікаційний код в Єдиному державному реєстрі підприємств та організацій України **33840626**
 Товариство з обмеженою відповідальністю "ІДЕК-2006"
 (найменування підприємства/установи/організації)

Прибутковий касовий ордер N 164
 від 6 Березня 2019 року

N з/п	Кореспондуючий рахунок, субрахунок	Код аналітичного рахунку	Сума цифрами	Код цільового призначення	Примітки
1	2	3	4	5	6
1	6852		50000.00 грн		

Прийнято від Ігнатюк Ю.О.

Підстава _____

Сума П'ятдесят тисяч грн 00 коп.

(словами)

Додатки: _____

Головний бухгалтер _____

Тоїчкіна О. В.

(підпис, прізвище, ініціали)

Одержав касир _____

Мельник В. В.

(підпис, прізвище, ініціали)

Додаток И

Додаток 3
до Положення про ведення касових операцій
у національній валюті в Україні
(пункт 26 розділу III)

Типова форма № КО-2

Товариство з обмеженою відповідальністю "ІДЕК-2006"
(найменування підприємства/установи/організації)Ідентифікаційний код в Єдиному державному реєстрі
підприємств та організацій України

33840626

Відатковий касовий ордер

від 6 Березня 2019 року

N з/п	Номер документа	Дата складання	Кореспондуючий рахунок, субрахунок	Код аналітичного рахунку	Сума	Код цільового призначення
1	2	3	4	5	6	7
1	43	06.03.19	6852		150000.00 грн	

Видати Пайовики

(прізвище, ім'я, по батькові)

Підстава

Сума Сто п'ятдесят тисяч грн 00 коп.

(словами)

Додаток:

Керівник

Ігнатюк Ю. О. Головний бухгалтер

Тоїчкіна О. В.

(підпис, прізвище, ініціали)

(підпис, прізвище, ініціали)

Одержав

Сто п'ятдесят тисяч

грн 00 коп.

" 06 " березня 2019 року

(словами)

Підпис одержувача

За

(найменування, номер, дата та місце видачі документа, який засвідчує особу одержувача)

Видав касир

Мельник В. В.

(підпис, прізвище, ініціали)

Додаток К

0410001

ПЛАТІЖНЕ ДОРУЧЕННЯ N 11479
від " 27 " листопада 2020 року

Одержано банком
27.11.2020
підпис банку

Платник ТОВ "ІДЕК-2006"

Код 33840626

Банк платника
АТ "ПРОКРЕДИТ БАНК"

ДЕБЕТ рах. N	СУМА
UA22 3209 8400 0002 6000 2103 7060 3	5690,12

Отримувач ПАТ "Страхова компанія "Універсальна"

Код 20113829

Банк отримувача
АТ "РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ" У М. КИЄВІ

КРЕДИТ рах. N	
UA50 3808 0500 0000 0000 2650 1216 9	

Сума (словами)
П'ять тисяч шістсот дев'яносто гривень 12 копійок

Призначення платежу _____

/=01-страховий платіж без ПДВ-3111/249/002795-26.11.2020-=/ Без ПДВ.

ДР _____

М.П. Підписи _____ Ігнатюк Юрій Олексійович

Проведено банком
27.11.2020
підпис банку

Документ прийнято по системі iBank 2 UA	ЕП Є КОРЕКТНИМ	
ID: 64381637	Дата: 27.11.2020 13:59	ID ключа 1: 1580399153960166293

Додаток Л

Товариство з обмеженою відповідальністю "ІДЕК-2006"

Оборотно-сальдова відомість по рахунку: 30
Наші грошові рахунки
за Жовтень 2018 р.

Субkonto	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Каса	5 031,19		300 000,00	301 820,91	3 210,28	
Разом розгорнуте	5 031,19				3 210,28	
Разом	5 031,19		300 000,00	301 820,91	3 210,28	

Головний бухгалтер Ігнатюк Ю. О.

(підпис)

3 Грудня 2020 р.

Додаток М

Товариство з обмеженою відповідальністю "ІДЕК-2006"

Оборотно-сальдова відомість по рахунку: 31
Наші грошові рахунки
за 30.10.18 - 31.10.18

Субконто	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
АБ "Укргазбанк"	28 413,80			136,00	28 277,80	
АТ "ПроКредит Банк"	197 811,10		1 349 200,00	1 197 057,58	349 953,52	
Зарплатний Укргазбанк	17,75				17,75	
Кузнец.ф-я АТ "УКРІНБАНК"	19,99				19,99	
УКРГАЗБАНК лікарняний	40,01				40,01	
Укрінбанк Київ з15.10.12	266,89				266,89	
Укрсиббанк	17,46				17,46	
Разом розгорнуте	226 587,00				378 593,42	
Разом	226 587,00		1 349 200,00	1 197 193,58	378 593,42	

Головний бухгалтер Ігнатюк Ю. О.

3 Грудня 2020 р.

(підпис)